

ŞEFFAF

Gündem

Sayı: 1 / Ocak - Mart 2012

www.seffalik.org

Futbolda Şeffaflık



Kapak Konusu

Oyun Bozuldu

Futbolun Karanlık Yüzü: Şike

Haber Dosyası

Deprem Vergileri Nereye Harcandı?

2011 Yolsuzluk Algı Endeksi

Türkiye Yolsuzluk Algı Endeksi'ndeki

Düşük Notunu Korumaya Devam Ediyor!

Şeffaflık Derneği alışanları olarak hazırladığımız bu dergiyi, şeffaflık talebimizi sürekli gündemde tutmak ve mesajımızı daha fazla insana ulaştırmak amacıyla hayata geçirdik.

Bu dergi, üç bileşeni olan bir görünürlük projesinin parçası. Üç ayda bir sizlerle buluşturacağımız bu dergiye ek olarak, her hafta Salı günü 16:30-17:00 saatleri arasında 94,9 Açık Radyo'da Şeffaf Gündem isimli bir program yapıyoruz. Ayrıca yıl içerisinde, kapak konusu olarak seçtiğimiz konularla ilgili kapsamlı toplantılar da düzenleyeceğiz.

Nihai amacımız, mevcut kaynaklarını doğru kullanan, karar alırken vatandaşa danışan, bilgiyi gizlemeyen açık bir demokrasi ve adaletli bir şekilde kalkınan bir ekonomi; aracımız ise şeffaflık ve hesap verebilirliği toplumun her kesiminden yükselen güçlü bir talep ve sürekli gündemde olan bir konu haline getirmek.

Bu projeyi hayata geçirmemize, sağladıkları finansal destek ile imkan sağlayan **İsveç ve Hollanda Başkonsoloslukları'na** teşekkür ederiz.



CONSULATE GENERAL
OF SWEDEN

Istanbul



Kingdom of the Netherlands



Değerli Şeffaflık dostları,

Şeffaf Gündem dergimizin ilk sayısı ile karşınızdayız. Bu dergiyle ülkemizin yoğun gündeminden şeffaflık, dürüstlük, hesap verebilirliğe dair konuları sizlerle paylaşmaya çalışacağız, her sayıda önemli bir gündem maddesini de kapsamlı bir şekilde inceleyerek kapak konusu olarak sizlerin dikkatine sunacağız. Bu çerçevede Şeffaflık kavramını doğru tanımlamaya, anlatmaya çalışırken, daha geniş kitlelere ulaşarak bu kavramı toplumsal bir talep haline getirmeyi de hedefliyoruz.

Şeffaflığın siyasal ve toplumsal gündemimizde gittikçe daha çok yer almaya başlaması ve şeffaflık isteminin kişilerin günlük söylemlerine dahi girmesi, dergi çıkarma fikrimizin çıkış noktalarından biriydi. Bu bağlamda şeffaflığın yaşamımızı etkileyen hemen her konuyla nasıl yakından ilintili olduğu ve bir anlamda hayatı nasıl yatay kestiğini de bir kere daha görme imkanımız oldu. Umuyorum dergimizin birbirinden dolu ve renkli sayfaları sizlere de bunu mümkün olduğunca gösterme imkanı sağlayacaktır.

Dergimizin ilk konusunu sporun en popüler alanlarından biri olan "Futbolda Şeffaflık" olarak belirledik. Dünya geçtiğimiz yıllarda futbolda büyük skandallara sahne olurken, ülkemizde de özellikle 2011 yaz aylarından bu yana sarsıcı olaylara tanık olduk. Futbolu seven birçok kişiyi yakından ilgilendiren bu olaylar, benim gibi spora uzak kişilerin bile futbola ilgili haberleri takip etmeye başlamasına sebep oldu.

Bu süreçte, spor deyince aklımıza gelen centilmenlik, dürüstlük, cesaret, mücadele ve sportif ruh gibi kavramlar yerine, yolsuzluk, hukuk dışılık, yasa dışı faaliyetler, illegal organizasyonlar gibi kavramların spor kelimesiyle beraber anılmaya başladığına tanık olduk. Futbolu, kara para aklama, kirli mafya ilişkileri, şike, usulsüz teşvik, bahis, çeşitli oyunlarla kulüpleri soyup soğana çevirme gibi

haberlerle yan yana görür olduk. Endüstriye dönüşen futbolun getirdiği yüksek miktarlardaki paranın, kişilere dayalı, denetimsiz ve şeffaf olmayan bir şekilde idare edilmesi sonucu, kapak yazımızda da vurguladığımız gibi "Oyun Bozuldu"!

Her krizin aynı zamanda fırsat yaratması gibi, bu sürecin önemli yararlarından birisinin de spor camiasında kurumsal dönüşümü tetiklemesi ve sporun kronik yapısal meselelerine el atılması ihtimali olduğuna inanıyoruz. Yasal statüsü dernek olmasına rağmen, çok büyük ölçüde ticari kazanç elde edebilen spor kulüplerinin kurumsal yapıya kavuşması, hem kamunun hem de taraftarın denetleyebileceği demokratik düzene dönüşmesini konuşmak zorundayız artık.

Öte yandan, ligin kalitesinin düşmesi, reklam ve sponsor gelirlerinin azalması ve marka değerine ilişkin kaygıları sürekli öne çıkaran kişi ve gruplardan ziyade, bu süreçte temiz futbola önem veren insanların varlığı hayati derecede önemli. Futbolun taraftarlık ve duygusal tepkilerin yoğun olarak yaşandığı bir alan olduğunu göz ardı etmek mümkün olmasa da, sorunun çözümü, kirlilik nereden geliyorsa gelsin temizlensin diyen taraftarın sesinin daha yüksek çıkmasından da geçiyor.

Sonucun önceden belli olduğu oyunlar yerine futbolun tekrar neşe ve hevesle oynanabileceği günlere ulaşmak ve çocuk ve gençlerin örnek alabileceği sportif ruhun yeşereceği temiz spor ortamını yaratmak ümidiyle...

E. Oya Özarslan

1

Başkanın Mesajı
E. Oya Özarslan



5

**Türkiye'nin
Şeffaf Gündemi**



7

**Dünyanın
Şeffaf Gündemi**



10

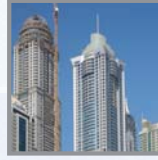
Haber Dosyası
Konuk Yazar:
Zeki Gündüz



Deprem Vergileri: Vergide adalet,
harcamada yerindelik,
verimlilik ve önemlilik sorunu

14

**Ortadoğu'da
çalınan paralar hakkında
neler biliyoruz?**



2011 yılında Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki
karşıklıklar diktatörlerce çalınan paraları gözler
önüne serdi.

16

**2011 Rüşvet
Verenler Endeksi**



**En Fazla Rüşvet Veren Şirketler,
Büyüyen Devler Çin ve Rusya'dan...**
Hazırlayan: Murat Can Tonbil

22

**2011 Yolsuzluk
Algı Endeksi**



**Türkiye Yolsuzluk Algı Endeksi'ndeki
Düşük Notunu Korumaya
Devam Ediyor!**
Hazırlayan: Hande Özhabes

28

Rapor Tanıtımı
**Ulusal Savunma Bütçelerinin
Şeffaflığı**



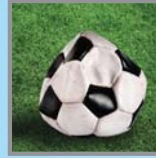
Rapor, çalışma kapsamındaki 93 ülkenin çoğunun
kamuya savunma ve güvenlik konusunda
çok az bilgi sunduğunu ortaya koyuyor.
Hazırlayan: Evrim Çoksöyler

ŞEFFAF Gündem

İÇİNDEKİLER

Sayı: 1 / Ocak - Mart 2012

Kapak Konusu Futbolda Şeffaflık



32

**Oyun Bozuldu
Futbolun Karanlık
Yüzü: Şike**

Yazan: Hande Özhabes



42

**Röportaj:
Alpay Köse**

Futbolda Para Çok,
Denetim Yok



36

**Futbolda
Şike Soruşturması
Kronolojisi**

Hazırlayan: Kaan Bayülken



46

**Röportaj:
Sylvia Schenk**

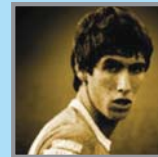
Yolsuzluğun olduğu her
yerde toplumsal
birleşmeye ihtiyacımız
var



38

**Konuk Yazar:
Sedat Ergin**

Türkiye'nin
temiz bir futbol
kültürüne
ihtiyacı var



50

İki Escobar

Mafya ve Futbolun
Tehlikeli Dansı

Yazan: E. Oya Özarslan

Şeffaf Toplum, Şeffaf Gelecek

54

AB Köşesi

Yolsuzlukla Mücadelenin
AB Cephesi

Yazan: Hande Özhabes



56

Yaşam

Mimaride Şeffaflık

Şeffaf ve Açık Parlamento: Bundestag!

Yazan: E. Oya Özarslan



62

Yolsuzlukla Mücadelede İyi Örnekler

Hindistan'ın İkinci
Gandhi'si: Anna Hazare

Ülkesi Hindistan'da oldukça popüler bir figür olan Anna Hazare, 2011 yılında tüm dünyada ses getiren eylemiyle, yolsuzlukla mücadelenin küresel yüzü oldu.

Yazan: Murat Can Tonbil



64

Şeffaflığa
Çağrı Merkezi

Yolsuzlukla Mücadelede Yalnız Değilsiniz

Hazırlayan: Şehriban Tunçbilek



70

Hukuk Köşesi

Türk Ceza Kanunu'nda
Rüşvet Suçu

Hazırlayan: Volkan Gültekin



74

Kültür Sanat
Aut

Aut Eylül ayından beri Tiyatro Sıfırnoktaiki'nin sahnesi İkinci Katta sahneleniyor.

Yazan: Özlem Özhabes



Şeffaflığı Destekliyorum

(Reklam İndeksi)

KPMG	4
PWC Türkiye	9
BENER LAW OFFICE	53
HERGÜNER / BİLGEN / ÖZEKE	55
ERNST & YOUNG	61
AKUĞUR HUKUK BÜROSU	76

Şeffaflık Derneği Adına Sahibi
E. Oya Özarslan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Hande Özhabes

Editör
Murat Can Tonbil

Katkıda Bulunanlar

Elizabeth Johnson
Evrin Çoksöyler
Feyyaz Çitim
Kaan Bayülken
Levent Mukan
Levent Koç
Şehriban Tunçbilek
Uğur Koçak
Volkan Gültekin

Danışma Kurulu

Prof. Dr. Burhan Şenatalar
Prof. Dr. Ömer Faruk Gençkaya
Prof. Dr. Ali Çarkoğlu
Yiğit Aksakoğlu
Deniz Mukan

Dergi Tasarımı

Tuncay Köksal

Baskı&Cilt

Linomat Ofset San. ve Tic. Ltd. Şti.
Seyrantepe Oto San. Siti.
Yıldız Sok. No:19
Tel:0 212 325 33 66

Yönetim Adresi

Şeffaflık Derneği
19 Mayıs Mahallesi
Operatör Raif Bey Sokak
Niyazi Bey Apt No:30 D:5
Şişli, İstanbul

Tel: (0212) 240 52 81
Faks: (0212) 240 52 81

www.seffaflik.org
www.seffafgundem.org
editor@seffaflik.org

Yayın Türü

Yaygın, süreli 3 aylık bülten.
Şeffaf Gündem dergisi Şeffaflık
Derneği'nin üç ayda bir yayınlanan
yayın organıdır.
1500 adet basılır, ücretsiz olarak
dağıtılır.

Fotoğraf ve bilgilerin kullanım hakkı
Şeffaf Gündem Dergisi'ne aittir,
kaynak gösterilmeden alıntı
yapılamaz.



cutting through complexity

Şeffaflığı Destekliyoruz

We Support
Transparency

kpmg.com.tr



Türkiye'nin gündemi yolsuzluk ve işsizlik

İngiliz yayın kuruluşu BBC'nin 23 ülkede 11 bin kişinin katılımıyla gerçekleştirdiği küresel kamuoyu yoklamasında, dünyanın bu yıl en çok yolsuzluk ve yoksulluğu konuştuğu ortaya çıktı.



Ankete göre, en ciddi küresel sorunu terörizm olarak gören Türkiye'de yolsuzluk ve işsizlik gündemde birinci sırada. Katılımcılara, son zamanlarda kendilerini en çok hangi konunun kaygılandığı ve hangi sorunu yakın çevreleriyle sıklıkla konuştukları sorularının sorulduğu çalışmanın sonuncu sırasında ise küresel ısınma var.

Deniz Feneri Davasında Tutuklu Kalmadı

Deniz Feneri e.V davası bağlantılı soruşturma kapsamında tutuklu sanık kalmadı.

Almanya'da başlayıp, Türkiye'de de devam eden davanın soruşturma kapsamında tutuklananların tamamı 3 ay içerisinde tahliye edildi. Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, son tahliyeler sonrasında yaptığı açıklamasında şunları kaydetti:

"Bunları tahliye eden hakim in verdiği kararın, başka davalardaki hakimlere örnek olmasını diliyorum. Kalben inanıyorum ki yakın zamanda diğer mahkemeler, heyetler veya hakimler, tahliye kararlarını vermeye herhalde başlayacaklar. Başlamaları gerekir, diye söylemek istiyorum. Yoksa bunun izahı olmaz. Buradaki da mahkeme hakimi, oradaki de mahkeme hakimi. Buradaki de tutuklu, oradaki de tutuklu."

Başbakanlık Kamu Görevlileri Etik Kurulu Merkezi ve Yerel İdare Çalışanları İçin Etik Eğitimleri Gerçekleştiriyor

"Kamuda Etik Kültürünün Geliştirilmesi" adıyla iki yıl sürmesi beklenen ve bütçesi 1,5 milyon Euro olan proje kapsamında, Kamu Görevlileri Etik Kurulu çalışanları, merkezî ve yerel idareden seçilmiş en az 100 kişinin etik konusunda eğitim verebilecek düzeye getirilmesi hedefleniyor.

Projenin diğer ayağını ise sivil toplum oluşturmakta. Kamu Görevlileri Etik Kurulu Başkanı Prof. Dr. Bilal Eryılmaz "Kamuda etik kültürden söz ettiğimiz zaman, özel sektör ve sivil toplum etğini de hesaba katmamız gerekir. Kamu yönetimi boşlukta işleyen bir mekanizma değildir. Yolsuzluk ve yozlaşmanın bir tarafında kamu varsa, diğer tarafında da özel sektör ve sivil toplum yer almaktadır" diye durumun kamu harici bölümüne dikkat çekmekte.



Fotograf: www.etik.gov.tr

Neşter-1 Operasyonu davasında 9 yıl sonra karar belli oldu.

9 yıldır karara bağlanamayan davanın 6 sanığı 3 yıl 10 ay 20 gün ile 11 yıl 8 ay arasında değişen sürelerle hapis cezasına çarptırıldı.

Neşter Operasyonu olarak bilinen davada, SSK'da tıbbi malzeme alımında usulsüzlük yapıldığı iddiaları üzerine başlatılan operasyonlar sonucunda tutuklanan sanıkların rüşvet, ihaleye fesat karıştırma, evrakta sahtekarlık ve nitelikli dolandırıcılık suçlarından da cezalandırılmaları isteniyordu.



Sansürcü ülkelerde ilk 10'a girdik

Google'ın 6 aylık periyotlarla yayınladığı şeffaflık raporunda, Türkiye en çok içerik yasaklanmasını talep eden 8. ülke oldu.

Raporda diğer göze çarpan noktalar ise, ABD yönetiminin sosyal paylaşım ağlarındaki videoların kaldırılması ve kullanıcı bilgileri verilmesi taleplerindeki artış. Ülkeler geçen yılın ilk yarısında 25 bin 440 kişi hakkında özel bilgi istedi. Bu taleplerin 11 bin 57'si ABD'den gelirken, Türkiye 74 kişi hakkında özel bilgi talep etti.



“Deprem vergileri 2001 Krizine harcandı”

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı **Taner Yıldız**, 1999 depreminden sonra toplanan, kamuoyunda deprem vergisi olarak bilenen ek vergilerin 2001 krizinde harcandığını söyledi.

Bakan Yıldız, sözlerini şu şekilde sürdürdü:

"Hatırlayın, 2001 yılında Dünya toz pembeydi. Herhangi bir global kriz yoktu. Buna rağmen Türkiye toz duman hale gelmişti. Bu siyasi istikrarsızlıktan kaynaklanıyordu o yıllarda. 238 milyar dolar zararı oldu, 48.5 milyar doları bankacılıktan olmak kaydıyla. Çok büyük zararını çektik bunların. O deprem vergisi dediğimiz vergilerle toplanan paralar o yılki krize gitmişti. O yüzden Türkiye artık siyasi istikrarıyla beraber bütün sektörlerdeki başarısını katlayarak devam ettirecektir. Yalnızca enerji sektörüne has bir konu değil. Ama bu özel sektör tarafından harcanan para olduğu için kamu sabit sermaye yatırımlarını azalttığı için önemli bir başarı sağlanıyor özel sektör harcamalarıyla beraber. Bundan sonra da bu durmaz devam eder."



Dünya Bankası yolsuzluk metotlarını açığa çıkaran raporunu yayınladı.

Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler tarafından yayınlanan "Kukla Ustaları - Rüşvetçiler Çalıntı Malvarlıklarını Saklamak İçin Kanuni Yapıları Nasıl Kullanır" başlıklı raporda, dünya genelinde 150 yolsuzluk davasında görülen 817 yolsuzluk yöntemi sıralanıyor.

Bu 150 davada, küresel ölçekte 56.4 milyon dolarlık bir maliyetin ortaya çıktığı vurgulanıyor. Raporda ayrıca, bu kayıpların önlenmesi ve hata yapılmaması için uygulanması gereken önlemler de sıralanıyor.



FIFA'dan Yeni Uygulama: Alo Şike İhbar Hattı

Futbol dünyasında yükselişe geçen şike ve yolsuzluk haberlerinin ardından, FIFA bir ihbar sistemi kurarak bu olayların önüne geçmek istiyor.

FIFA'nın Güvenlik Şefi Chris Eaton katıldığı bir panelde yaptığı konuşmasında şu ifadelere yer verdi; "Dünya futbolunun yönetim organı olarak, Uluslararası ve kulüp maçlarında hakem ve oyunculara karşı rüşvet ve zorlamayla maçın sonucuna etki etmeye çalışan suç çeteleri hakkında elimizde yeterli deliller mevcut. Önümüzdeki sene Ocak ayı itibarıyla spor müsabakalarında özellikle futbolda şike, teşvik primi ve yolsuzluk konusunda bize bilgi veren kişileri maddi anlamda ödüllendireceğiz."

Mısır'da ordu'nun yolsuzluğun üzerine gitmesi yeterli bulunmuyor

Mısır'da iktidarı elinde bulunduran askerler yolsuzluğa karışan herkesi siyasi hayattan men eden bir yasa çıkardı.

Protestocular bu yasanın devrik lider Hüsnü Mübarek'in eski yandaşlarının tekrar güç kazanabilmesiyle ilgili endişelerini azaltmadıklarını söylüyor.

En temel sorunlarından biri yolsuzluk olan Mısır, kamu sektöründe algılanan yolsuzluğu ölçen Yolsuzluk Algı Endeksi'nde Kosova, Moldova, Senegal ve Vietnam ile birlikte 185 ülke arasında 2.9 puanla 112. sırada.



Küba'da özelleştirme yolunda reformlar devam ediyor

Fidel Castro'dan devlet başkanlığını devralan Raul Castro, ekonomiyi canlandırmak ve adanın devlet kontrolündeki ekonomisini modernleştirmek için yaptığı reformlara devam ediyor.



Küba'da 1 Aralık 2011 tarihinde yürürlüğe giren yasa ile devlet, çiftçiler ve alıcılar arasında aracı görevini bıraktı. Artık çiftçiler mahsullerini turizm işletmelerine doğrudan satabiliyorlar. Kardeş Castro liderliğindeki Küba yönetimi, daha önce de vatandaşlarının gayrimenkul satın alması ve satmasına izin veren bir yasa çıkarmıştı.

Eski Ukrayna başbakanı Timoşenko'ya yolsuzluk gerekçesiyle hapis cezası

Turuncu devrimin sembol ismi ve Ukrayna'nın eski Başbakanı olan Yulya Timoşenko, Rusya ile yapılan gaz anlaşması konusunda ülke menfaatlerine zarar verdiği gerekçesiyle suçlu bulunup, 7 yıl hapis cezasına çarptırıldı. İki kez başbakanlık görevi yapan Yulya Timoşenko'nun avukatı Sergie Vlasenko, müvekkilinin hayatından endişe ettiğini belirtmekte.



Rusya'da seçimler ardında soru işareti bırakarak sonuçlandı.

Aralık ayında Rusya'da gerçekleşen genel seçimler sonrasında seçimlere hile karıştırıldığı ve muhalif seslere müdahalede bulunduğu gerekçesiyle binlerce insan seçim sonrasında sokaklara döküldü.

Muhalif hareketin öncülerinden biri olan, yolsuzluk karşıtı hareketi internetteki blog sayfasında sürdüren Alexi Navalni polise karşı gelmekten 15 gün hapis cezasına çarptırıldı. Rüşvet Verenler Endeksi sonuçlarında en düşük puana sahip olan Rusya'da yolsuzluğun yolu organize suç şebekeleri ile birleşmekte. Rus avukat Sergey Magnitski (37), polis görevlilerinin yolsuzluk yaparak devletten 230 milyon dolar çaldıklarını açıklamış ve ardından da Kasım 2008'de tutuklanmıştı. Bir yıl hapiste kalan Magnitski tutuklu bulunduğu süre içinde şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmişti. Magnitski geçtiğimiz yıl Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün Küresel Dürüstlük Ödülüne layık görülmüştür.



Şeffaflığı destekliyoruz

We support transparency

Değer katan deneyim
30 yıldır Türkiye'de



pwc

PwC Türkiye

PwC, tüm dünyada en üst düzey sektör uzmanlığı ile sunduğu denetim, vergi ve danışmanlık hizmetleri ile müşterilerine aradıkları değeri katar.

158 ülke 169.000'i aşkın çalışanı ile PwC yeni bir yaklaşım ve pratik tavsiyeler üretmek üzere müşterileri ile düşünce, deneyim ve çözüm önerilerini paylaşır.

PwC 1981'den bugüne 30 yıldır faaliyet gösterdiği Türkiye'de, İstanbul'da iki, Ankara'da, Bursa'da ve İzmir'de birer ofis olmak üzere toplam 5 ofiste, yaklaşık 1.250 kişilik profesyonel kadrosu ile Türk iş dünyasının aradığı değeri yaratmak için hizmet sunmaktadır.

Deprem Vergileri

Vergide adalet, harcamada yerindelik, verimlilik ve önemlilik sorunu

Zeki Gündüz

*Şeffaflık Derneği Yönetim Kurulu Üyesi
PwC Vergi Bölümü Başkanı*



uzatmalarla devam ettirildi. Özel işlem vergileri 2004 yılından sonra Damga Vergisi Kanunu ve Harçlar Vergisi Kanunu'na yayıldı veya mevcut oranlarda bir takım artırımlar yapıldı. Birebir olmasa da Damga Vergisi ve Harçlar Kanunu içinde yaşamaya başladı. Özel İletişim Vergisi ise, 2003 yılının sonunda yürürlükten kaldırıldı. Gider Vergisi kapsamına alınarak kalıcı hale getirildi. Deprem vergisi 2004'den itibaren literatürden kalktı ama bu vergi kanununda yer alan bir vergi, ilk etapta Özel İletişim Vergisi, bu adla 1999'da yürürlüğe konulduğu için sonrasında da 2004 yılından itibaren aynı adla devam ettiriliyor olduğu için hep deprem vergisi gibi algılandı.

Kolay Vergi Şehveti

2003 yılının sonuna kadar deprem vergisi adı altında toplanan vergi 7.7 milyar Lira. 2004'ten başlayarak bu rakamlar 30'lu 40'lı rakamlara kadar ulaşmış. Büyük ölçüde de Özel İletişim Vergisine dayanıyor. Özel İletişim Vergisi 1999 yılında ilk çıktığında 5 milyon 67 bin 61 lira toplanmış. 2000 yılında bu 5 milyon birdenbire 415 milyona çıkmış. 2003 yılında bittiği zaman Özel İletişim Vergisinin deprem vergisi içerisinde ki payı 1 milyar 482 bine ulaşmış. Ondan sonra ki yıllarda da Özel İletişim Vergisi adı altında oldukça büyük rakamlar toplanmaya başlanmış. Kanun koyucu deprem vergisi diye yeni bir vergi ihdas ederken, bu alanın verimliliğinin bir bakıma şehvetine kapılmış. Önemli ve kolay bir gelir kapısı, vergi kaynağı olduğunu düşündüğü bir alan bulduğu için sonra ki yıllarda da bunu uygulamaya devam etmiş ya da kaldırmayı göze alamamıştır.

Dolaylı vergiler adil mi?

İsmi değişmiş olmasına rağmen Özel İletişim Vergisi altında toplanan bu vergilerin nereye harcandığına yönelik soru haksız bir soru değildir. Ancak bunu, öncelikle vergi doğru toplanıyor mu, hangi kaynaklardan ve kimlerden

1999 depreminden sonra, Marmara Bölgesi ve civarında meydana gelen depremin ekonomik kayıplarını gidermek amacıyla Deprem Vergisi olarak adlandırılan bir grup vergi getirildi. 4481 sayılı kanun kapsamında getirilen bu vergilerin içeriği, Ek Gelir ve Kurumlar vergisi, Ek Motorlu Taşıtlar ve Emlak Vergisi, Özel İletişim ve Özel İşlem Vergisi idi. Daha sonra Özel İletişim Vergisi ve Özel İşlem Vergisi 2003 yılı sonuna kadar birer yıllık



vergi alınıyor sorularıyla beraber düşünmek gereklidir. Türkiye’de vergiler, Anayasa’nın emrettiği gibi adaletli, mali güce göre dengeli bir şekilde alınıyor mu? Bu yönden bakılırsa, literatürde son yıllarda tartışılan konu Türkiye’de, doğrudan ve dolaylı vergiler konusudur. Dolaylı vergilerin ağırlığı, Türkiye vergi sisteminde oldukça dominant hale gelmiştir. Şu anda yüzde 70 civarındadır ama başka memleketlerle karşılaştırdığımızda halen dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içerisinde payı fazladır. Dolaylı vergiler, hiçbir şekilde adaletli olmayan, kişilerin mali güçlerinden bağımsız, dengeli dağıtımı hiçbir şekilde iddia edemeyeceğiniz vergilerdir. Yani gaz kullanan, telefon kullanan, evine süt alan, ilaç alan, herhangi bir şekilde zorunlu yada zorunlu olmayan harcama yapan herkesin eşit olarak ödediği vergilerdir. Kişinin kazancıyla, mali gücüyle herhangi bir şekilde bağlantısı kurulamayan vergilerdir. O nedenle aslında Anayasa’nın emrettiği adaletli, dengeli mali güce göre vergileme prensibine uygun olmayan vergilerdir. Buradaki deprem vergisi içerisinde yer alan özel iletişim vergisi dolaylı vergilerin en verimlilerinden bir tanesidir. O verimi deprem döneminde hükümetlerin keşfetmesi nedeniyle 2004 yılında kalıcı hale getirildi ve bugün de halen dolaylı vergiler içerisinde önemli

bir pay tutarak varlığını sürdürüyor. Uzunca bir süre de, mevcut yapı bu şekliyle devam ettiği sürece, hiçbir hükümet ya da parlamento bu gelir kaynağından vazgeçemeyecek gibi görünüyor. Dolayısıyla esas soru, vergilerin dağılımında kazançla, kişinin varlık düzeyi ile irtibatlı olan doğrudan vergilerin paylarını da arttırmak, diğer ülkelere paralel hale getirip getirmeme meselesini tartışmak olduğunu düşünüyorum.

Harcamalar yerinde mi yapıyor?

Teknik olarak ifade etmek gerekirse, herhangi bir kanunla toplanan vergiler hazineye intikal eder. Devletin geliri haline gelir. Bu gelirlerin bütçe dahilindeki kalemler dışında, belirli bir amaca başlangıcından itibaren tahsisi mümkün değildir. Herhangi bir şekilde, herhangi bir kanunla gerekçesi ne olursa olsun, gelir hazineye intikal ettiğinde onu artık harcanması yıllık bütçe kanunlarıyla olur. Devlet, hangi kalemlere ağırlık verileceğini, hangi alanlarda harcama yapacağını yıllık çıkardığı bütçe kanunlarıyla belirler. Dolayısıyla ilk etapta, toplanan vergilerin nerelere nasıl harcandığına bakabilmek için yıllar itibarıyla, 1999 yılından

bugüne bütçe kanunlarıyla nereye harcamalar yapıldığına bakmak lazım. Tam bu noktada da farklı soruları sorup, farkı konuları tartışmamız gerektiğini düşünüyorum. Bence soru, deprem paraları nereye harcandı dan ziyade, niye deprem için para harcanmıyor? Ya da yeterince harcanmıyor mu? Bu zamana kadar nerelere harcandı? Bu sorulara yeterince açıklıkla doyurucu cevapların verilmiyor olması, hepimizin kafasında bir kuşkuya yol açıyor. Hepimiz toplum olarak, depreme yeterince hazır değiliz kuşkusuz içerisindeyiz. Depreme hazırlıkla yeterince ilgilenilmiyor, devletin gündeminde ön sıralarda yer almıyor ve toplum olarak olası yıkıcı bir afetin karşısında hazır değiliz kuşkusuz içerisindeyiz. Bu kuşkunun giderilmesi gerekiyor ki, Van depremi sonrasında aslında bu kuşkuda haklı olduğumuz, bütün yetkililerin, sayın Başbakanın da yaptığı beyanat ile doğrulanır gibi oldu. Çünkü, hepsi bir bakıma 'bu zamana kadar yeterince aktif ve radikal davranılmadı ama bundan sonra radikal bir şekilde bu konunun üzerine gideceğiz' dediler.

Şeffaf mıyız?

Şeffaflık bu noktada çok önemlidir. Türkiye geneli için harcanması gereken tutar ile ilgili olarak en yüksek ağızlardan yapılan tahminler 500 milyar dolar ile 1 trilyon dolar arasındaki rakamları işaret ediyor. Yani bir ülkenin baştan sona, yapıları anlamında, imarı anlamında gözden geçirilmesi anlamına geliyor bu rakamlar ve hali hazırda Türkiye'nin bütçe imkanları dikkate alındığında mevcut kaynaklarla bunları gerçekleştirebilmek mümkün değil. O yüzden başka bir takım modeller denenecek ki, onlarla ilgili bir takım açıklamalar yapıldı. Örneğin, kentsel dönüşüm projesi adı altında, İstanbul ile ilgili olarak peyderpey alanlar belirleyip, o alanları önce yapıdan arındırıp, daha sonra oralara daha yüksek irtifalı binalar yapma izni verileceği ve bununla kat karşılığı yapılacağı ifade ediliyor. Dolayısıyla devletin doğrudan para harcaması yerine inşaat şirketleri devreye sokularak bu işi nasıl hallederiz arayışı söz konusu. Özellikle İstanbul gibi rantı yüksek olan şehirlerde ve bölgelerde, bu şekilde yapabilmek mümkün de olabilir. Ama rantı olmayan yerlerdeki ne olacak? Bu bir soru. İkincisi, kaynak yaratma imkansızlığı ile bu tür yöntemler denenirse, şehirlerin görünümü, ihtiyaçları, planlaması bundan nasıl etkilenecek?

Yerindelik, verimlilik ve önem sıralaması

Hükümetler deprem için yeterince kaynak ayırıyor mu sorusunun cevabının iyi ve net ortaya konması gerekiyor. Bütçe kanunları ile toplanan gelirlerimizin nasıl harcadığının, bu harcamalar yapılırken öncelik sırasının, yerindelik sırasının, verimlilik analizlerinin doğru yapıp yapılmadığının mutlaka denetleniyor olduğunun ortaya konması gerekiyor. Bizler vatandaşlar olarak bunları yeterince denetlediği hissinde değiliz. Çünkü bütçe kanunları Meclis'te hakim oylar hangi partide ise onun kabulü ile oluyor. Daha sonradan bütçe kanunları ile verilen yetkiler kesin hesap kanunları ile denetleniyor ama gene orada oy hesabı ile denetim yapılıyor. Türkiye'de bütçe kanunları da, kesin hesap kanunları da parlamentoya hakim güç neyse onun istediği şekilde yapılıyor ve tam anlamıyla bir meclis denetimi de yapılamıyor. Sayıştay'ın denetimi de harcama yapıldıktan sonra harcamaların daha ziyade şekle uygunluğunun denetimi ile sınırlı kalıyor. Sayıştay öncelik, yerindelik, verimlilik denetimini yapmıyor. Türkiye'de geçmişte yapılan yatırımlara bakarsak, ki bir kısım Sayıştay raporlarında da özellikle irdelenmiştir, binlerce gereksiz, çöpe atılmış milyarların harcandığı yatırımları görürüz. Yani yerinde olmayan, verimli olmayan, öncelik sırasında hiçbir şekilde Türkiye'nin öncelikleri dikkate alındığında yer alamayacak yatırımlar, ne yazık ki basiretsiz yönetimler tarafından, düzgün bir denetimin olmaması nedeniyle yapılmış ve Türkiye kaynaklarını boşa harcamıştır. Umuyorum ki deprem tehdidi bizler için bir uyarıcı olsun. Geleceğe dönük olarak paramızı en başta bu hazırlık anlamında doğru yerlere harcayabilelim ve bunun da mutlaka hesabı verilsin, mutlaka açık olsun, şeffaf olsun ki denetimini yapabilelim, bilgisini alabilelim.

Ortadoğu'da çalınan paralar hakkında neler biliyoruz?

2011 yılında Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki karışıklıklar diktatörlerce çalınan paraları gözler önüne serdi.

Hazırlayan: Elizabeth Johnson

Çeviren: Feyyaz Çitim

Paralar yasal olmayan yollardan gizli operasyonlarla kaçırılıyor; bu da para takibini zorlaştırıyor. Bu yüzden kesin rakamlar yoruma açık. Kesin rakamlara ulaşmak zor olsa da konu hakkında halka açıklanan rakamlar şaşırtıcı. Arap Baharı ülkeleri liderleri tahminen ne kadar para çaldı? Terazinin bir tarafındaki bazı uzmanlar eski Mısır lideri Hüsnü Mübarek'in net servetinin 40 milyar dolar ile 70 milyar dolar arasında olduğunu inanıyor. Bu miktar Microsoft'un kurucusu Bill Gates'in varlığından daha fazla. Global Financial Integrity'de ekonomist olan Karly Crucio Mübarek'in 2000-2008 yılları arasında Mısır'ın finansal kaynaklarından senede 6 milyar dolar çaldığını iddia ediyor. Bu miktar Mısır'ın kamu fonlarından 57.2 milyar dolar eksilmesi demek. 23 yıllık diktatörlüğü boyunca Tunus lideri Zeynel Abidin Bin Ali ve ailesinin yolsuzluk ve dolandırıcılık yoluyla Tunus ekonomisinin üçte birini hortumladığı düşünülüyor. Tunus ekonomisinin 44 milyar olduğu düşünüldüğünde, Ben Ali ve yandaşları neredeyse 15 milyar doları kontrollerinde bulunduruyor. Libya'nın egemen servet fonu olan ve Kaddafi ve oğlu Seyfül İslam'ın kurduğu Libya Yatırım Kurumu'nun toplam servetinin 2010 sonunda yayınlanan LIA Raporu'na göre 65 milyar dolar olduğu düşünülüyor.

Suriye lideri Beşer Esad ve ailesinin çaldığı muhtemel servet ile ilgili daha az bilgi mevcut. Bununla birlikte, Esad'ın şiddet ve baskı politikasına cevaben İsviçre 32 milyon dolar değerindeki Suriye varlığını bloke etti. Yemenli kalkınma analisti Abdul Ghani-Iryani'ye göre son 20-30 yıldır Yemen lideri Ali Abdullah Salih ve yandaşları şahsi kazanç için yılda devletten 2 milyar dolar kaçırıyor. Bu para Yemen'in gayri safi yurtiçi hasılasının yüzde 10'una kadar kullanılabilen gaz teşviki programından çalınan para. Dahası, Yemen liderinin aile servetine dair yapılan tahminler milyarlarca varıyor. Bu servetin çoğu deniz aşırı ülkelerde tutuluyor.

Ekonomi dergisi Forbes, Fas Kraliyet ailesinin şahsi servetinin 2.5 milyar Pound (yaklaşık 4 milyar Dolar) olduğunu düşünüyor. Bu miktar, Kral 4. Muhammed'i dünyadaki en zengin kraliyet mensuplarından biri yapıyor. Bu durum kısmen Muhammed'in, Fas'ın en büyük şirketi olan fosfat üreticisi ONA'daki hisselerinden kaynaklanmakta.

Wikileaks'in 2010'da ortaya çıkardığı bilgilere göre, her bir Suudi Arap Kraliyet ailesi mensubu 10 milyar dolardan daha yüksek meblağlarda aylık para alıyor. Bu para devletten kaçırılan ve

birkaç önemli prens tarafından kontrol edilen "bütçe dışı" programdan geliyor. Dahası, İngiliz silah imalatçısı BAE Systems ile imzalanan 43 milyar Dolarlık anlaşmayla bağlantılı yolsuzluk iddialarından sonra Suudi Kraliyet ailesi mensuplarının harcamaları 2008 yılında büyük tartışma konusu haline geldi. Ürdün'de son zamanlardaki karışıklık, bazı haklarını kaybetmiş grupların zengin ile yoksulu kutuplaştıran yolsuzluğa, adam kayırmaya ve bürokrasiye karşı bir son çağrısıyla ülkedeki kamu fonlarını zimmete geçirme ve yozlaşmış siyasi uygulamalar hakkında bir tartışma başlattı. Gözler özellikle savurgan yaşam tarzı ve moda geçmişine sahip Kraliçe Rania üzerine odaklanmış durumda.

Bu liderlerin çaldığı iddia edilen miktarlar her ülkede birçok insanın günlük cüzi yaşam harcamasıyla karşılaştırıldığında gerçek gözler önüne seriliyor. Örneğin, Georgetown Üniversitesi'nde Orta Doğu medyası üzerine çalışan Mısır ve Kanada asıllı akademisyen Adel İskender, Mübarek ve ailesinin "çoğunluğu uluslararası açlık sınırı olan günde 2 dolara" yaşayan Mısır nüfusuyla alakasının olmadığını söylüyor.

Batılı ülkeler servetleriyle ilgili ne açıkladılar? Obama yönetimi Libya varlıklarındaki 37 milyar Doları dondururken, İngiltere Kaddafi ile ilişkilendirilen 900 milyon Pound değerindeki Libya parasına el koydu. İngiltere ayrıca Libya muhalefetine 100 milyon Pound verdi. Paranın kaynağı Kaddafi'nin İngiliz bankalarında tutmuş olabileceği varlıklar. Ayrıca Almanya Libya'da isyancıların kontrolünde bulunan bölgelerde büyüyen insani krizi hafifletmek amacıyla ülke muhalefetine 100 milyon Euro vereceğini açıkladı. Bu para da Kaddafi'nin Alman bankalarında tutmuş olabileceği paradan geliyor. İsviçre, Arap Baharı hareketinin bir parçası olan ülkelerin diktatörlerine ait 1 milyar dolar değerinde varlık tespit etti. İsviçre Konfederasyonu Başkanı ve Dışişleri Bakanı Micheline Calmy-Rey, varlıkların Kaddafi ve yandaşlarına 360 milyon; eski Mısır lideri Hüsnü Mübarek'e 410 milyon ve devrik Tunus lideri Zeynel Bin Abidin'e ait olabilecek olan 60 milyon İsviçre Frankını içerdiğini bildirdi.

Öyle görünüyor ki, böylesine sistematik yetki suiistimalleri ile, şahsi kazanç için kamu parasını çalmayı da kapsayan suç faaliyetlerine bu kadar karışmış olanlar sadece diktatörler değil. Yasal olmayan hesapları saklayan Batı ülkelerindeki bankalar da bu suçta sık sık ortak oluyor.



En Fazla Rüşvet Veren Şirketler, Büyüyen Devler Çin ve Rusya'dan...

Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün 2011 Rüşvet Verenler Endeksi geçtiğimiz Kasım ayında kamuoyu ile paylaşıldı.

Hazırlayan: Murat Can Tonbil



Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerden 3,000 işadami ile yapılan araştırma, yurtdışında ticari faaliyet gösteren şirketlerin çalıştıkları yabancı ülkelerde rüşvet verme alışkanlığının oldukça yaygın olduğunu gösteriyor.

Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün beşincisi yayınlanan 2011 Rüşvet Verenler Endeksi'nde uluslararası ve bölgesel ihracatta önde gelen 28 ülke, bu ülkelere ait şirketlerin yurtdışında iş yaparken rüşvet verme derecesine göre sıralanıyor. Araştırma 2010 yılında, 120 Milyar Dolar denizaşırı ticaret yapan Rusya ve Çin'in dünya genelinde en fazla rüşvet veren firmalara sahip olduğuna işaret ediyor. Araştırmaya göre, en az rüşvet veren firmalar ise Hollanda ve İsviçre'den.

Uluslararası toplumun en önemli konularından biri olan, yabancı sermaye üzerinden ülkeye gelen yolsuzluğun ölçüldüğü Rüşvet Verenler Endeksi sonuçları, geçen yıllarla karşılaştırıldığında içerisinde ufak da olsa iyimser bir havanın da mevcut olduğu görülüyor. Bu ufak iyimserliğe yol açan gelişmelerden biri, 2010'da Türkiye'nin de içinde bulunduğu dünyanın önde gelen 20 ekonomisinin (G20 ülkeleri) Yolsuzluğa Karşı Eylem Planı adı altında, uluslararası rüşveti engellemeye yönelik bir kampanyaya imza atması. Ayrıca G20 ülkelerinden Çin, Rusya, Endonezya ve Hindistan'da, yabancı kamu görevlilerine verilen rüşvetin suç kapsamına sokulmaya başlanması da bir başka olumlu gelişme olarak görülüyor.

Türkiye'nin OECD Sözleşmesi'ne uyumu

Türkiye, OECD'nin yabancı kamu görevlilerine rüşvet verilmesini engelleyen Rüşvetle Mücadele Sözleşmesi'ni 2000 yılında kabul etti ve aynı yıl uygulamaya geçti. Ancak Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün OECD 2011 İlerleme Raporu'na göre Türkiye, hem yasal mevzuatın hem de uygulamanın zayıf kaldığı ülkeler arasında yer alıyor.

Yasal düzenleme açısından temel eksikliklerin başında, tüzel kişilerin cezai yükümlülüklerinin yetersizliği geliyor. Buna ek olarak hukukumuzda rüşvet suçu çok dar anlamda tanımlanıyor. Cezalar ve uygulamaya yönelik kaynaklar yetersiz bulunuyor. Bu kaynakların başında da bu konuda uzmanlaşmak üzere eğitilmiş personel geliyor. Türk şirketlerinin yurtdışında faaliyet gösteren şubelerinin, acentelerinin ve diğer aracı kurumlarının rüşvet vermeleri halinde, bunların sorumlu tutulabilmesine yönelik yasal mevzuat yetersiz kalıyor. Türkiye'de açılan ve devam etmekte olan davalara ilişkin bilgiye erişim ise mümkün değil.

Sektörlere Göre Rüşvet Dağılımı

2011 Rüşvet Verenler Endeksi, rüşvetin hangi sektör ve iş kollarında yaygın olduğunu da gösteriyor. Kamu ihaleleri ve inşaat sektöründe faaliyet gösteren şirketler, araştırmada dünya

çapında en fazla rüşvet veren şirketler olarak göze çarpıyor. Kamu İhale ve İnşaat Sektörlerinin bu durumu kamu sağlığına etkisi açısından kritik bir öneme sahip olduğunu gösteriyor. Van'da meydana gelen deprem sonrası konu ile ilgili çıkan raporlar, bu inşaatların yönetmeliklere aykırı bir şekilde yapıp yapılmadığı ve denetim aşamalarının ihlalleri gibi soruları da beraberinde getirmişti. Etik ve şeffaflık gibi ilkeleri göz ardı edip, hesap verilebilirliği ancak yaşanan felaket sonrasında zorunlu olarak gündemine alan anlayış, yolsuzluğun insan hayatına nasıl mal olduğunu acı bir şekilde gündeme getirdi.

Araştırmada, Petrol ve Gaz başta olmak üzere, genel olarak enerji sektörü ise bir diğer düşük nota sahip olan alan. Oldukça aktif olan bu sektör uzun bir süredir yolsuzluk riskini taşımakta. Enerji firmaları, sadece petrol zengini Nijerya'da 2010-2011 yılları arasında yabancı kamu görevlilerine rüşvet verme suçundan 3.2 milyar Dolar cezaya çarptırılmış.

Araştırma, uluslararası şirket yöneticilerinin, uluslararası şirketlerin kamu ihalesi kazanmak, denetimden uzak durmak, idari işleri hızlandırmak ya da etkilemek amacıyla kamu görevlilerine verdikleri rüşvete de işaret ediyor.

Bunun yanında araştırma ilk defa, rüşvetin sadece kamu sektörü ile sınırlı olmadığını da gösteriyor. Şirketler arasında yani özel sektörün kendi içinde de rüşvet ilişkileri oldukça yaygın ve rutin bir uygulama olduğuna ve bu durumun ağır kurumsal itibar kaybı ve finansal risk yaratmakta olduğuna dikkat çekiliyor.

En Fazla Rüşvet Verilen Sektörler

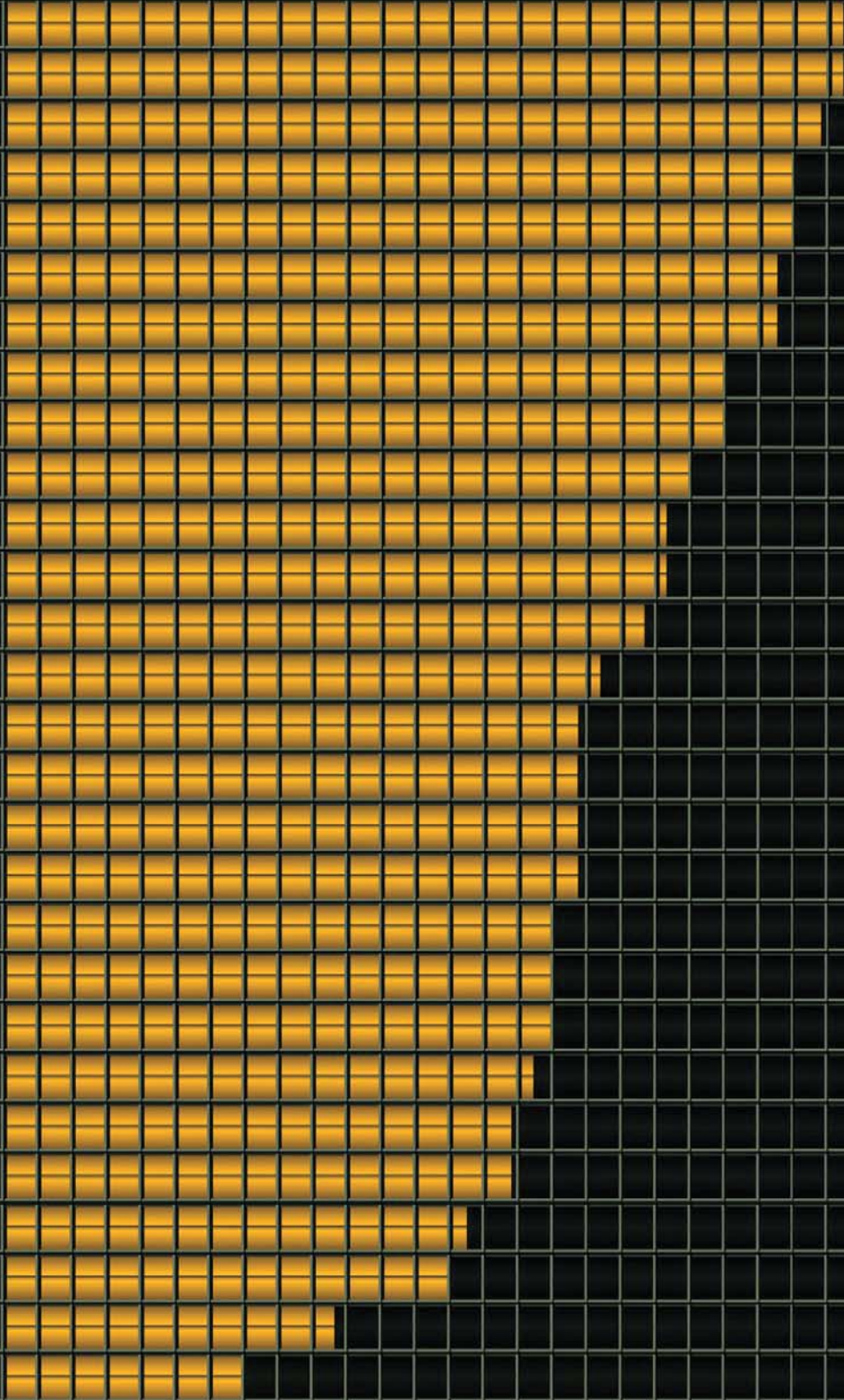
1. Kamu İhaleleri ve İnşaat
2. Altyapı hizmetleri
3. Emlak sektörü
4. Petrol ve Gaz sektörü

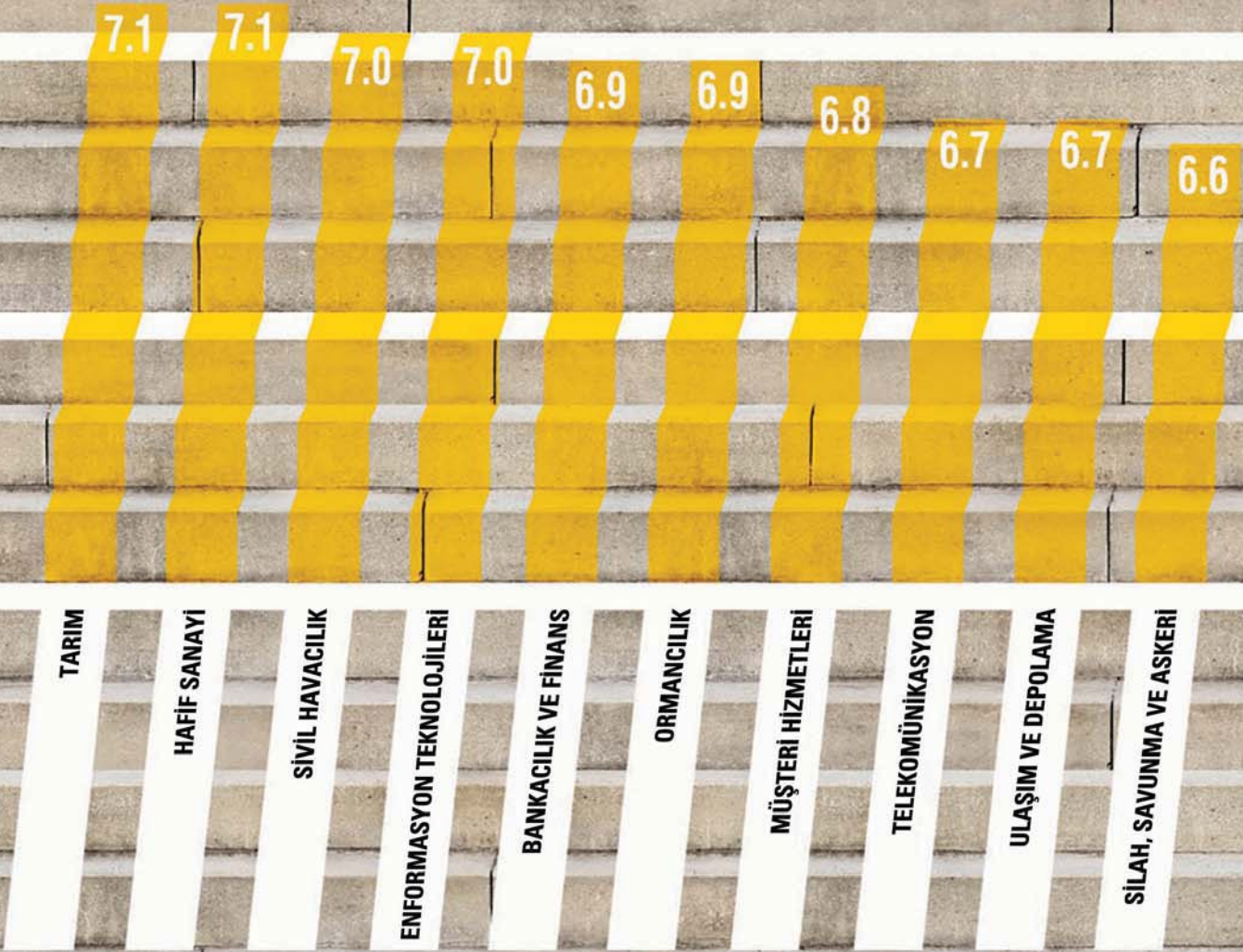


Rüşvet Verenler Endeksi 2011

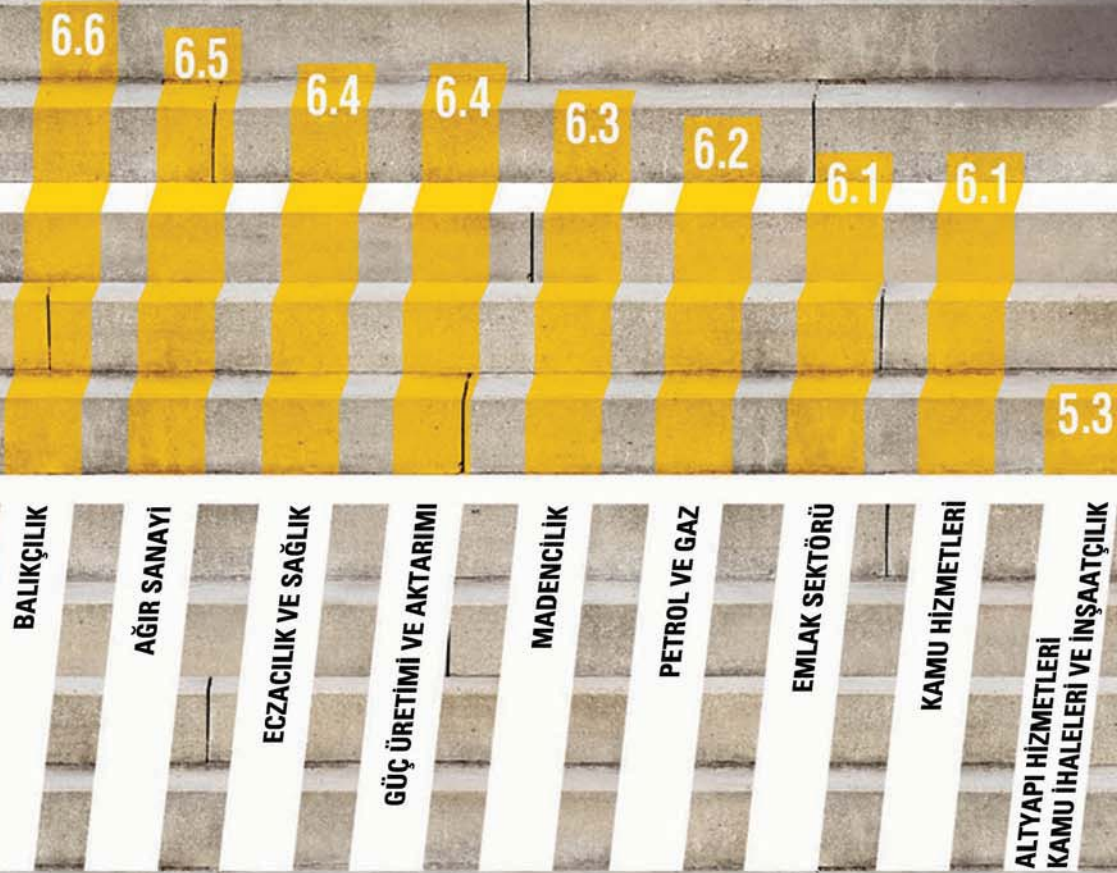
SIRA	ULKE		SKOR
01	HOLLANDA	NLD	8.8
01	ISVICRE	CHE	8.8
03	BELCIKA	BEL	8.7
04	ALMANYA	DEU	8.6
04	JAPONYA	JPN	8.6
06	AVUSTRALYA	AUS	8.5
06	KANADA	CAN	8.5
08	SINGAPUR	SGP	8.3
08	INGiltere	GBR	8.3
10	ABD	USA	8.1
11	FRANSA	FRA	8.0
11	ISpanya	ESP	8.0
13	GÜNEY KORE	KOR	7.9
14	BREZİLYA	BRA	7.7
15	HONG KONG	HKG	7.6
15	İTALYA	ITA	7.6
15	MALEZYA	MYS	7.6
15	GÜNEY AFRIKA	ZAF	7.6
19	TAYVAN	TWN	7.5
19	HİNDİSTAN	IND	7.5
19	TURKIYE	TUR	7.5
22	SUUDİ ARABİSTAN	SAU	7.4
23	ARJANTİN	ARG	7.3
23	BAE	ARE	7.3
25	ENDONEZYA	IDN	7.1
26	MEKSİKA	MEX	7.0
27	CİN	CHN	6.5
28	RUSYA	RUS	6.1

Yöneticilere, faaliyet gösterdikleri alanda, aşağıdaki ülkelerden herhangi birinde genel merkezi olan şirketlerle iş ilişkileri – örneğin; tedarikçi, müşteri, ortak veya rakip olarak- olup olmadığı soruldu. Olumlu yanıt alınan ülke şirketlerinin rüşvet verme sıklığı soruldu. Ülkeler 0'dan 10'a kadar bir skalada notlandırıldı. 0 "her zaman rüşvet verirler" anlamına gelirken, 10 "hiçbir zaman rüşvet vermezler" anlamına geliyor.





Endeks, aşağıda sayılan 3 soruya verilen cevapların bir ortalaması alınarak oluşturuldu. Listede sayılan sektörlerde iş yapan şirketler hangi sıklıkla (a) Örneğin idari süreci hızlandırmak ve/veya lisans sözleşmelerini kolaylaştırmak için, alt düzey kamu görevlileriyle rüşvet olayına karşılıyor? (b) Yüksek düzeyde politikacıları etkilemek için maddi destek sağlıyor? (c) Diğer şirketlere rüşvet veriyor veya rüşvet alıyor? Sektörler 0'dan 10'a kadar bir skalada notlandırıldı. 0 "her zaman rüşvet verirler" anlamına gelirken, 10 "hiçbir zaman rüşvet vermezler" anlamına geliyor.



Yolsuzluk Algı Endeksi 2011 sonuçları açıklandı

Türkiye Yolsuzluk Algı Endeksi'ndeki
Düşük Notunu Korumaya Devam Ediyor!

Hazırlayan: Hande Özhabes

Yolsuzluk Algı Endeksi, Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün en bilinen araştırması. Bu araştırmaya gerek hükümetler, gerek akademi dünyası, gerekse uluslararası kuruluşlar sık sık referans veriyor. Her yıl tekrarlanan bu Endeks, araştırmaya katılan ülkeleri, bu ülkelerdeki kamu sektöründe algılanan yolsuzluk derecesine göre sıralıyor.

Araştırmanın 2011 yılı sonuçlarını tek bir cümle ile özetlemek gerekirse, yolsuzluk dünya genelinde adeta bir salgın bir hastalık gibi varlığını sürdürüyor. Rapor, aynı zamanda Türkiye'nin yolsuzlukla mücadele konusunda hala bir iyileşme elde edemediğini de ortaya koyuyor. Türkiye'nin tablodaki konumuna baktığımızda, geçen yıl 4,4 olan notunun bu yıl 4,2'ye gerilemiş olduğunu görüyoruz. Ülke sıralamasında da 56. sıradan 61. sıraya bir gerileme söz konusu. Türkiye, birlikte değerlendirildiği Doğu Avrupa ve Orta Asya ülkeleri arasında ilk sırada gözükmüyor, üyesi olduğu OECD ülkeler grubu sıralamasında ise, 34 ülke arasında 30. Sırada yer alıyor.

Türkiye'nin son yıllarda olumlu bir değişim göstermeyen yolsuzluk algısı, yöneticilere bu konuda ürettikleri politikaları acilen hayata geçirmeleri gerektiğini gösteren önemli bir uyarı niteliğinde. Hükümetin Şubat 2010'da kabul ettiği "Saydamlığın Artırılması ve Yolsuzlukla Mücadele Strateji Belgesi", bu

konuda bir değişiklik yaşanacağına ilişkin belli bir umut yarattıysa da, üzerinden bir yıldan epey fazla bir zaman geçmesine rağmen herhangi bir somut adım atılmamış bulunuyor. Ayrıca hükümetin bu konudaki çalışmalarını kamuoyuyla şeffaf ve düzenli bir şekilde paylaşması beklenmekteyse de, bu çalışmalarla ilgili doyurucu bir resmi bilgiye ulaşamıyoruz. Geçtiğimiz yıl ülke gündeminden düşmeyen, futbolda şike, Deniz Feneri gibi yolsuzluk davaları ve bunların ilerleyişindeki soru işaretlerinin de kamuoyunda bu konuda kaygılara yol açtığı düşünülüyor. Tüm bu gelişmelerin Türkiye'nin dışarıda prestijini düşürmüş olabileceğini, içeride de yolsuzluk alanında bu ülkede bir gelişme olmayacağına dair bir algı yaratmış olabileceğini söyleyebiliriz.

“Yolsuzluk algısının yıllardır kayda değer bir değişim göstermediği ülkemizin bu yıl da ortaya konan performansı, Türkiye'nin yükselen imajını desteklemiyor.”

TÜRKİYE	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Skor	3,8	4,1	4,6	4,4	4,4	4,2
Sıra	60	64	58	61	56	61
Değerlendirilen Ülke Sayısı	163	180	180	180	178	183

Türkiye'nin Endeksteki Yerinin Yıllar İçinde Kıyaslaması

Ülke Sırası	OECD Sırası	Ülke	CPI 2011 Skoru	Ülke Sırası	Kullanılan Anket	Standart Sapma	Minimum Maksimum Aralığı		90 % Güven Aralığı	
							Min	Max		
1	1	Yeni Zelanda	9,5	1	9	0,05	9,7	9,1	9,4	9,5
2	2	Danimarka	9,4	2	8	0,05	9,5	9,1	9,3	9,5
2	2	Finlandiya	9,4	2	8	0,07	9,8	9,1	9,3	9,5
4	4	İsveç	9,3	4	9	0,08	9,7	8,9	9,2	9,4
6	5	Norveç	9,0	6	9	0,07	9,3	8,7	8,9	9,1
7	6	Hollanda	8,9	7	9	0,11	9,3	8,1	8,7	9,1
8	7	Avustralya	8,8	8	11	0,12	9,4	8,2	8,6	9,0
8	7	İsviçre	8,8	8	8	0,22	9,4	7,5	8,4	9,1
10	9	Kanada	8,7	10	9	0,15	9,3	8,1	8,4	8,9
11	10	Lüksemburg	8,5	11	8	0,25	9,1	7,1	8,1	8,9
13	11	İzlanda	8,3	13	8	0,27	9,5	7,1	7,8	8,7
14	12	Almanya	8,0	14	10	0,18	9,1	7,1	7,8	8,4
14	12	Japonya	8,0	14	12	0,27	9,1	5,7	7,6	8,5
16	14	Avusturya	7,8	16	10	0,24	8,9	6,7	7,4	8,2
16	14	İngiltere	7,8	16	10	0,15	8,3	7,1	7,5	8,0
19	16	Belçika	7,5	19	9	0,21	8,9	6,7	7,2	7,9
19	16	İrlanda	7,5	19	8	0,23	8,7	6,5	7,2	7,9
22	18	Şili	7,2	22	11	0,21	8,7	6,3	6,9	7,6
24	19	ABD	7,1	24	12	0,40	9,2	4,5	6,5	7,8
25	20	Fransa	7,0	25	10	0,27	8,2	5,7	6,6	7,4
29	21	Estonya	6,4	29	10	0,29	8,5	5,1	5,9	6,8
31	22	İspanya	6,2	31	9	0,28	7,3	4,5	5,7	6,7
32	23	Portekiz	6,1	32	8	0,42	7,5	4,5	5,4	6,8
35	24	Slovenya	5,9	35	8	0,39	7,5	4,5	5,2	6,5
36	25	İsrail	5,8	36	7	0,27	6,5	4,4	5,3	6,2
41	26	Polonya	5,5	41	12	0,30	7,5	3,7	5,0	6,0
43	27	Güney Kore	5,4	43	13	0,23	7,3	4,1	5,0	5,7
54	28	Macaristan	4,6	54	11	0,41	7,1	2,3	3,9	5,2
57	29	Çek Cumhuriyeti	4,4	57	12	0,29	5,8	2,3	3,9	4,8
61	30	Türkiye	4,2	61	11	0,22	5,4	3,2	3,8	4,6
66	31	Slovakya	4,0	66	10	0,36	5,8	1,9	3,4	4,6
69	32	İtalya	3,9	69	9	0,19	4,8	3,2	3,6	4,2
80	33	Yunanistan	3,4	80	8	0,26	4,5	2,6	3,0	3,8
100	34	Meksika	3,0	100	11	0,13	3,7	2,3	2,8	3,2

2011 YOLSUZLUK ALGI ENDEKSİ

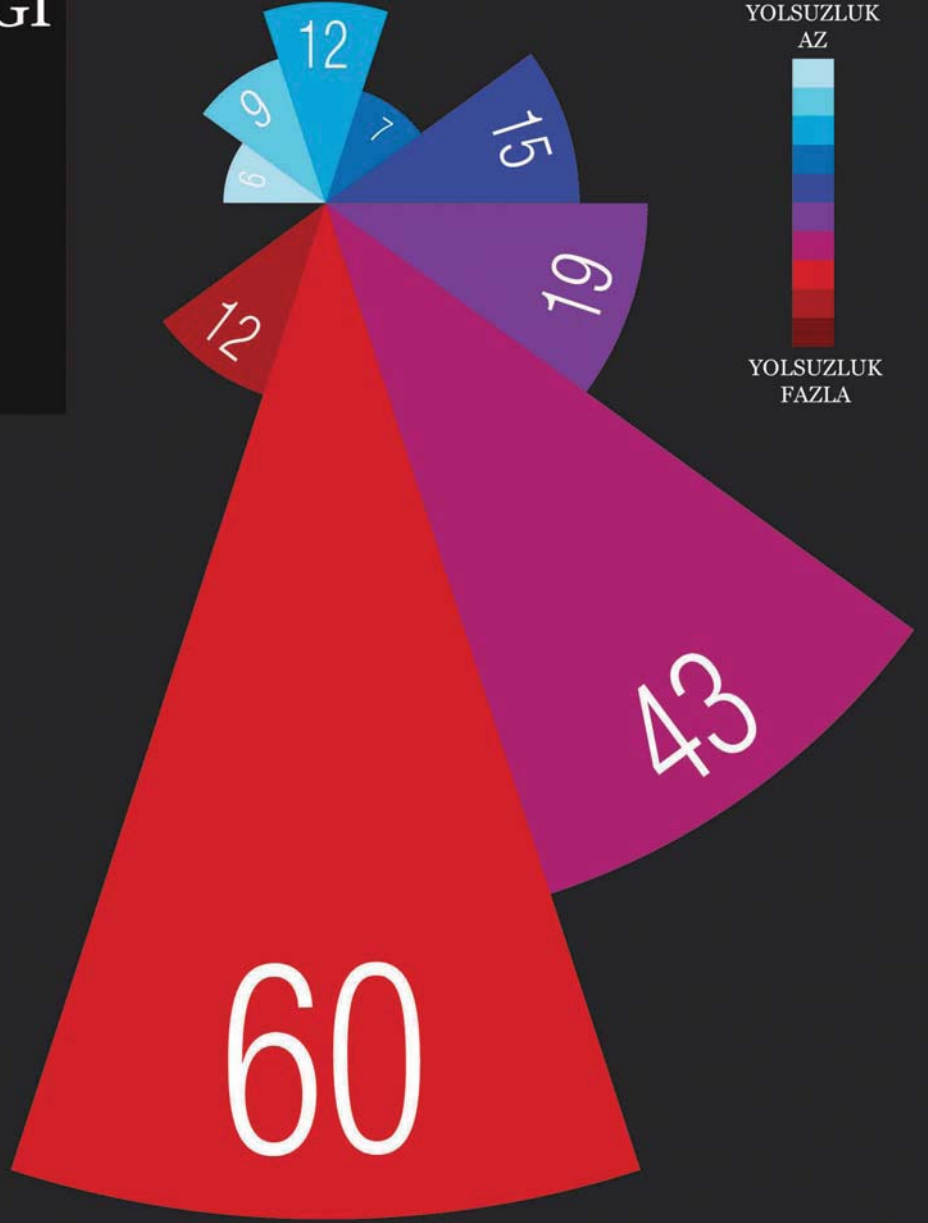
Kamu Sektöründe
Algılanan Yolsuzluğa
Göre Ülke Sayıları

EN İYİLER

YENİ ZELANDA
DANİMARKA
FİNLANDİYA

EN KÖTÜLER

AFGANİSTAN
MYANMAR
KUZEY KORE
SOMALİ



© 2011 Transparency International. All rights reserved

Türkiye %19'luk dilimde yer alıyor.



AMERİKA



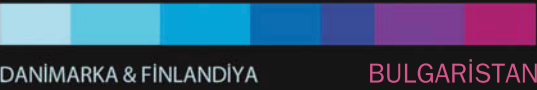
ASYA & PASİFİK



DOĞU AVRUPA & ORTA ASYA



AB & BATI AVRUPA



ORTA DOĞU & KUZEY AFRİKA



SAHRAALTI AFRİKA



2011 Dünya'da Ülke Yönetimlerin Kriz Yılı Oldu

Endekste 183 ülke ve bölge, 0 (en yüksek yolsuzluk algısı) ve 10 (en düşük yolsuzluk algısı) değerleri arasında sıralanıyor. Dünyadaki ülkelerin üçte ikisinin 5'in altında not alması, çarpıcı bir bulgu. Sıralamada Yeni Zelanda yolsuzluk algısının en az görüldüğü ülke olarak birinci sırada. Yeni Zelanda'yı Finlandiya ve Danimarka izliyor. Somali, Kuzey Kore ve Myanmar ise yolsuzluk algısının en yüksek olduğu ülkeler.

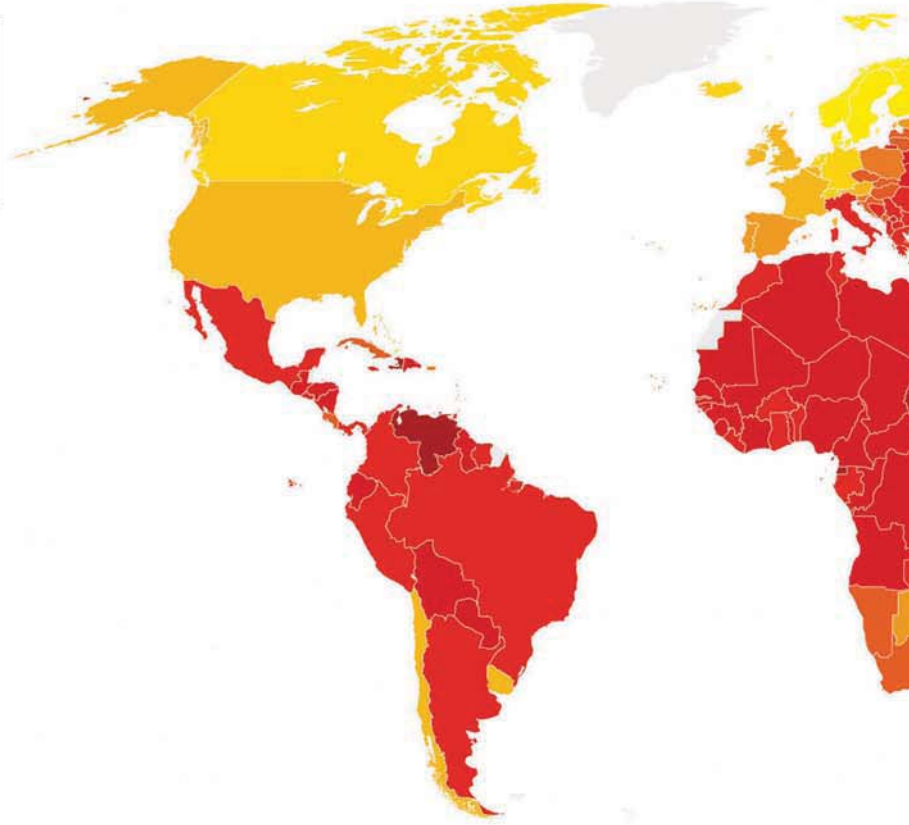
Dünya genelinde baş gösteren isyanların ateşleyici faktörlerinin yolsuzluk ve ekonomik istikrarsızlıklar olması, vatandaşların yönetenleri ve kamu kurumlarını yeterince şeffaf, açık ve hesap verebilir bulmadıklarını açıkça göstermektedir. Birçok Arap ülkesi Endeks'in alt sıralarında yer alıyor. 2011 yılı boyunca, yolsuzlukla mücadele hareketinin bayrağını taşımanın zengin ya da yoksul ülke ayrımı yapmadığına tanık olduk. Avrupa'yı vuran borç krizinde ya da Arap dünyasının girdiği yeni politik zeminde, dünya liderleri muhakkak bu taleplere kulak vermeliler.

“2011 yılı boyunca, yolsuzlukla mücadele hareketinin bayrağını taşımanın zengin ya da yoksul ülke ayrımı yapmadığına tanık olduk.”



2011 YOLSUZLUK ALGI ENDEKSİ

DÜNYA GENELİNDEKİ
183 ÜLKE/BÖLGEDE
ÖLÇÜLEN YOLSUZLUK
SEVİYELERİ



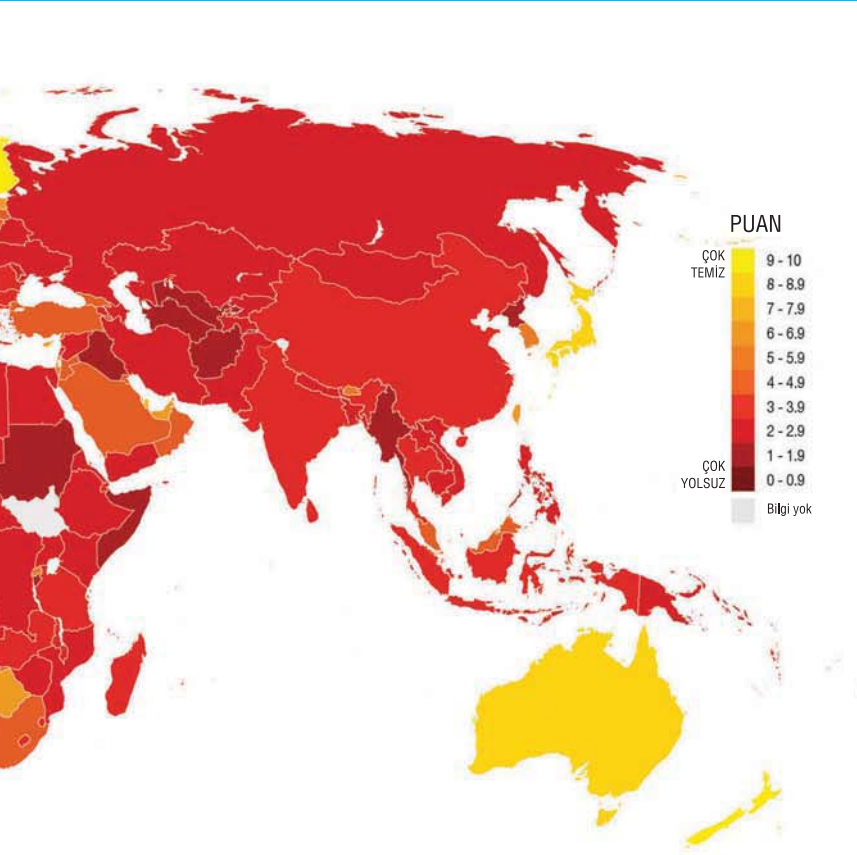
SIRALAMA	ÜLKE/BÖLGE	PUAN
1	Yeni Zelanda	9.5
2	Danimarka	9.4
2	Finlandiya	9.4
4	İsveç	9.3
5	Singapur	9.2
6	Norveç	9.0
7	Hollanda	8.9
8	Avusturya	8.8
8	İsviçre	8.8
10	Kanada	8.7
11	Lüksemburg	8.5
12	Hong Kong	8.4
13	İzlanda	8.3
14	Almanya	8.0
14	Japonya	8.0
16	Avusturya	7.8
16	Barbados	7.8
16	Birleşik Krallık	7.8
19	Belçika	7.5
19	İrlanda	7.5
21	Bahamalar	7.3
22	Şili	7.2
22	Katar	7.2
24	Birleşik Devletler	7.1

25	Fransa	7.0
25	Saint Lucia	7.0
25	Uruguay	7.0
28	Birleşik Arap Emirlikleri	6.8
29	Estonya	6.4
30	Kıbrıs Rum Kesimi	6.3
31	İspanya	6.2
32	Botswana	6.1
32	Portekiz	6.1
32	Tayvan	6.1
35	Slovenya	5.9
36	İsrail	5.8
36	Saint Vincent ve Grenadinler	5.8
38	Bhutan	5.7
39	Malta	5.6
39	Porto Riko	5.6
41	Cape Verde	5.5
41	Polonya	5.5
43	Güney Kore	5.4
44	Brunei	5.2
44	Dominika	5.2
46	Bahreyn	5.1
46	Makao	5.1

SIRALAMA	ÜLKE/BÖLGE	PUAN
46	Mauritius	5.1
49	Ruanda	5.0
50	Kosta Rika	4.8
50	Litvanya	4.8
50	Yemen	4.8
50	Sejšeller	4.8
54	Macaristan	4.6
54	Kuveyt	4.6
56	Ürdün	4.5
57	Çek cumhuriyeti	4.4
57	Namibya	4.4
57	Suudi Arabistan	4.4
60	Malezya	4.3
61	Küba	4.2
61	Letonya	4.2
61	Türkiye	4.2
64	Gürcistan	4.1
64	Güney Afrika	4.1
66	Hırvatistan	4.0
66	Karadağ	4.0
66	Slovakya	4.0
69	Gana	3.9
69	İtalya	3.9
69	Makedonya	3.9

69	Samoa	3.9
73	Brezilya	3.8
73	Tunus	3.8
75	Çin	3.6
75	Romanya	3.6
77	Gambia	3.5
77	Lesotho	3.5
77	Vanuatu	3.5
80	Kolombiya	3.4
80	El Salvador	3.4
80	Yunanistan	3.4
80	Fas	3.4
80	Peru	3.4
80	Tayland	3.4
86	Bulgaristan	3.3
86	Jamaika	3.3
86	Panama	3.3
86	Sırbistan	3.3
86	Sri Lanka	3.3
91	Bosna Hersek	3.2
91	Liberia	3.2
91	Trinidad ve Tobago	3.2
91	Zambiya	3.2
95	Arnavutluk	3.1

SIRALAMA	ÜLKE/BÖLGE	PUAN
95	Hindistan	3.1
95	Kiribati	3.1
95	Svaziland	3.1
95	Tongo	3.1
100	Arjantin	3.0
100	Benin	3.0
100	Burkina Faso	3.0
100	Cibuti	3.0
100	Gabon	3.0
100	Endonezya	3.0
100	Madagaskar	3.0
100	Malavi	3.0
100	Meksika	3.0
100	São Tomé ve Príncipe	3.0
100	Surinam	3.0
100	Tanzanya	3.0
112	Cezayir	2.9
112	Mısır	2.9
112	Kosova	2.9
112	Moldova	2.9
112	Senegal	2.9
112	Vietnam	2.9
118	Bolivya	2.8
118	Mali	2.8



SIRALAMA ÜLKE/BÖLGE PUAN

120	Bangladeş	2.7	143	Belarus	2.4	168	Angola	2.0
120	Ekvator	2.7	143	Komorlar	2.4	168	Çad	2.0
120	Etiyopya	2.7	143	Moritanya	2.4	168	Demokratik Kongo Cumhuriyeti	2.0
120	Guatemala	2.7	143	Nijerya	2.4	168	Libya	2.0
120	İran	2.7	143	Rusya	2.4	172	Burundi	1.9
120	Kazakistan	2.7	143	Doğu Timor	2.4	172	Ekvator Ginesi	1.9
120	Moğolistan	2.7	143	Togo	2.4	172	Venezuela	1.9
120	Mozambik	2.7	143	Uganda	2.4	175	Haiti	1.8
120	Solomon Adaları	2.7	152	Tacikistan	2.3	175	Irak	1.8
129	Ermenistan	2.6	152	Ukrayna	2.3	177	Sudan	1.6
129	Dominik Cumhuriyeti	2.6	154	Orta Afrika Cumhuriyeti	2.2	177	Türkmenistan	1.6
129	Honduras	2.6	154	Kongo Cumhuriyeti	2.2	177	Özbekistan	1.6
129	Filipinler	2.6	154	Fildişi Sahili	2.2	180	Afganistan	1.5
129	Suriye	2.6	154	Gine Bissau	2.2	180	Myanmar	1.5
134	Kamerun	2.5	154	Kenya	2.2	182	Kuzey Kore	1.0
134	Eritre	2.5	154	Laos	2.2	182	Somali	1.0
134	Guyana	2.5	154	Nepal	2.2			
134	Lübnan	2.5	154	Papua Yeni Gine	2.2			
134	Maldivler	2.5	154	Paraguay	2.2			
134	Nikaragua	2.5	154	Zimbabve	2.2			
134	Nijer	2.5	164	Kamboçya	2.1			
134	Pakistan	2.5	164	Gine	2.1			
134	Sierra Leone	2.5	164	Kirgizistan	2.1			
143	Azerbaycan	2.4	164	Yemen	2.1			

Yolsuzluk Algı Endeksi Nasıl Hazırlanıyor?

Yolsuzluk Algı Endeksi, 13 güvenilir kurumdan alınan 17 kaynağa dayanıyor. Dünya Bankası, Asya Kalkınma Bankası, Afrika Kalkınma Bankası, Freedom House, Global Insight gibi kurumlardan edinilen hepsi anket niteliğinde tüm çalışmalar daha sonra tek bir endeks haline getiriliyor.

Yolsuzluk Algı Endeksi, bir ülkedeki gerçek yolsuzluğu değil, o ülkede yaşayan veya ilgili ülkenin vatandaşı olan uzmanların algısını ölçüyor. Yolsuzluk, genellikle yargıya intikal edilmiş soruşturmalara ile ortaya çıkarılabilen yasa dışı bir aktivite. Dolayısıyla, gerçek yolsuzluk rakamlarını deneysel bilgilere dayanarak ölçmek mümkün değil.

Bir ülkenin Endeks'te yer alması için, yukarıda bahsedilen çalışmalardan en az üçüne dahil edilmiş olması gerekiyor. Bu sebeple her yıl değerlendirmeye alınan ülke sayısı farklılık gösteriyor.

“Yolsuzluk dünya genelinde adeta bir salgın bir hastalık gibi varlığını sürdürüyor.”



Savunma Bütçesinde Şeffaflık

Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün Savunma ve Güvenlik Programı'nının geçtiğimiz Ekim ayında yayınlanan raporunda, 93 ülkeden bir çoğunun kamuya savunma ve güvenlik konusunda çok az bilgi sunduğu ortaya konuluyor. Türkiye'nin ise "düşük-orta düzeyde şeffaf" kategorisine alındığını görüyoruz.

Hazırlayan: Evrim Çoksöyler

Askeri kurumlar tarihsel olarak, yapıları gereği gizlilikle örülü kurumlardır. Ancak bu gizlilik örtüsü gereğinin dışına taşıyorsa ve kontrollü değilse, aynı zamanda yolsuzlukları da ört bas etmeye yaradığına dair şüpheleri taşır. Her sektörde olduğu gibi savunma sektöründe de demokratik gözetim bu risklerin en aza inmesini sağlayacak olan motivasyonu oluşturacaktır.

Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün Savunma ve Güvenlik Programı, geçtiğimiz ekim ayında "Ulusal Savunma Bütçelerinin Şeffaflığı" başlıklı bir rapor yayınladı. Rapor, çalışma kapsamındaki 93 ülkeden bir çoğunun kamuya savunma ve güvenlik konusunda çok az bilgi sunduğunu ortaya koyuyor. Rapor, aynı zamanda pek çok ülkenin bu bilgileri meclis üyelerine bile hiç iletmediğini gösteriyor. Savunma bütçelerine

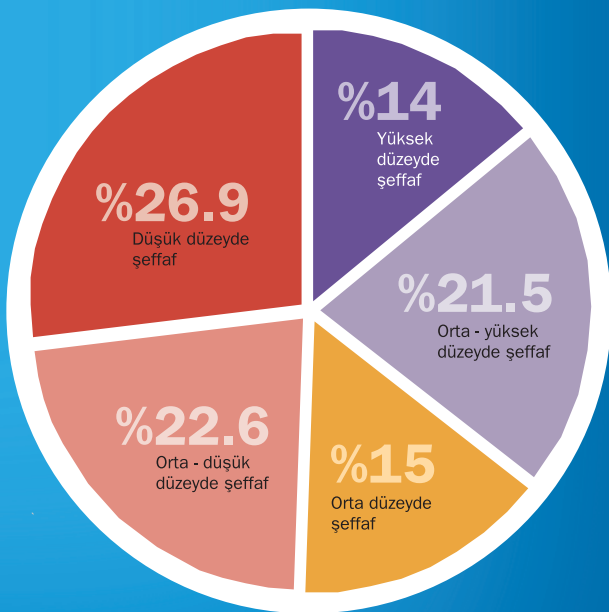
erişim (bütçe tasarısı ve denetim raporları da dâhil olmak üzere), hem hükümetlerin hesap verebilir olması için, hem de kamunun ve sivil toplumun kullanabilmesi için anahtar niteliğinde araçlar olduğundan önem taşıyor.

Ulusal Savunma Bütçelerinde Şeffaflık Raporu 93 ülkeyi, savunma bütçelerinin şeffaflığına göre değerlendirerek bir sıralamaya sokuyor. Savunma bütçelerinin şeffaflığını ölçme arayışına dair bir ilk değerlendirme niteliğinde olan raporun puanlama sistemi, Uluslararası Bütçe Ortaklığı'nın (International Budget Partnership) 2010 Açık Bütçe Endeksi (Open Budget Index) anketindeki yedi soruya dayanıyor. Bunlar hükümetin kamuya sağladığı bilgi miktarını ölçüyor.

Türkiye'nin Durumu

Türkiye genel bütçe açısından temel dokümanlarını (bütçe tasarısı, yasalardan bütçe ve denetim raporları) ilke olarak yayınlıyor. Bütçe yılı harcamalarının ulusal güvenlik ve askeri istihbaratla ilgili gizli alımlara ayrılan yüzdesinin kamuya açık olmadığı görülüyor. Mecliste ilgili komisyon üyelerine, ulusal güvenlik ve askeri istihbaratla ilgili gizli alımlara dair hiçbir bilgi verilmiyor. Sayıştay bünyesinde güvenlik sektörüne ait merkezi hükümet kurumlarının denetimini üstlenmiş görevliler bulunmasına rağmen, bu görevlilerin denetimin yerine getirilmesi için yeterli donanımına sahip olmamaları bir engel teşkil ediyor. Meclis üyelerine gizli alımlarla ilgili denetim raporları verilmiyor veya gizli programlar denetlenmiyor. Böylelikle, raporun sıralaması Türkiye'yi savunma bütçesi şeffaflığına dair bazı yasal araçlar var olmakla birlikte, uygulamanın istenen düzeyde olmadığını gösteren orta-düşük düzeyde şeffaflık dilimine yerleştiriyor.

Raporda ölçülen 93 ülkenin savunma bütçelerinin şeffaflık düzeyleri dağılımı aşağıdadır. Türkiye, %22,6'lık dilimde yani Orta-Düşük düzeyde yer alıyor.



Türkiye ile Aynı Kategorideki Ülkeler

Afganistan	Fas
Azerbaycan	Nikaragua
Bangladeş	Romanya
Bulgaristan	Ruanda
Dominik Cumhuriyeti	Tanzanya
El Salvador	Tayland
Gürcistan	Trinidad ve Tobago
Hindistan	Uganda
Ürdün	Venezüella
Malezya	Vietnam
Meksika	Yemen

Savunma Bütçesi Süreçlerinde Şeffaflığı Sağlayacak Mekanizmalar Nelerdir?

Raporda savunma bütçeleme sürecinin genel olarak formülasyon, kabul, uygulama ile gözetim ve kontrol evrelerine değiniliyor.

Formülasyon evresinde, ülkenin içinde bulunduğu çevrenin tehdit değerlendirmesini açıkça ortaya koyan bir üst savunma politikası, bu politika çerçevesinde kamu güvenliğini tehditlere karşı korumayı sağlayacak stratejik öncelikler ve bu stratejik değerlendirmelere uygun kaynakların hazır bulunması ölçütlerine odaklanması önem kazanıyor.

Kabul evresinde, bütçe parlamentoda tartışılıyor, onaylanıyor veya değişikliğe uğruyor.

Uygulama sürecinde, her evrede olduğu gibi sivil toplum örgütlerinin ve medyanın savunma ve güvenlik kurumlarına ilgi göstermesi önem taşıyor. Bu aşamada bütçede şeffaflığı artırmak için hükümetler, meclise ve kamuoyuna düzenli raporlar, çeyrek-yıl veya en azından yarı-yıl bütçe raporları hazırlayabiliyor.

Gözetim ve kontrol yoluyla bütçedeki hatalar, uygunsuz harcamalar veya kaynakların kötüye kullanımı ortaya çıkarılıyor. Gözetim mekanizmasının harcamaları kapsamlı bir şekilde denetlemesi ve bu gözetim/denetim kurumlarının bağımsız olması büyük önem taşıyor.

Türkiye’de bu süreçlerin şeffaflığına dair ne söyleyebiliriz?

Türkiye’de bütçenin formülasyonuna temel oluşturması beklenen savunma ve güvenliğe dair üst politika, gizlilik derecesi taşıyan Milli Güvenlik Siyaset Belgesi ile belirleniyor. Milli Güvenlik Kurulu’nca belirlenip Bakanlar Kurulu’nca kabul edilen bu belge kamuya açık olmadığı gibi, TBMM’de de tartışılmıyor.

Mecliste bulunan daimi ihtisas komisyonlarından Milli Savunma Komisyonu’nun, ne savunma politikalarını ne de bütçesini tartışma yetkisi bulunuyor. Komisyon’un yetkisi TBMM başkanlığınca iletilen yasa taslaklarını kabul veya reddetmekle sınırlı. Meclis İç Tüzüğü’nde her komisyonun tutanaklarının tutulması kurala bağlanmış ve bu diğer komisyonlarca uygulanıyor olmasına rağmen Milli Savunma Komisyonu oturumlarının tutanakları tutulmuyor.

Mecliste bütçe tasarılarını değerlendirmekle yetkili komisyon, Plan ve Bütçe Komisyonu. Burada ise Milli Savunma Bakanlığı tarafından takdim edilen savunma bütçelerinin bir paket olarak komisyona gelip hemen hiçbir değişikliğe uğramadan onaylandığı biliniyor. Bakanlık tarafından üyelere teknik düzeyde yeterli bilgi sunulmaması ve/veya buna dönük bir talebin bulunmaması, bu konuda parlamenterlerin millet adına bütçe hakkını kullanmadaki eksikliğini gösteriyor. 2008’de Savunma Bakanı Vecdi Gönül bir röportajında, meclisin bütçe hakkını yeterince kullanmamasından yakınarak, milletvekillerinin savunma bütçesinin incelenmesinde daha aktif davranmasının, askeri harcamaların Avrupa standartlarında şeffaf ve denetimli olmasına hizmet edeceğini belirtmişti.



Askeri harcamaların bağımsız denetimi konusunda son yıllarda AB uyum süreçleriyle gelen önemli yenilikler söz konusu. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile askeri harcamaların denetimindeki bazı istisnalar kaldırıldı. Örneğin, kuruluşundan bu yana ilk kez Savunma Sanayi Destekleme Fonu Sayıştay denetimi kapsamına alındı. 2010 yılı Aralık ayında yasalaşan 6085 sayılı Sayıştay Kanunu ile Sayıştay denetimi açısından savunma sektörüne tanınan anayasal ve yasal muafiyetler tekrar ortadan kaldırıldı. Ancak bu kapsamda da performans denetimi yapılamayacak, yalnızca mali işlemlerin doğruluğu ölçülecek. Bunun yanında kanunda, denetim raporlarının kamuoyuyla paylaşılmasına ilişkin hususların, ilgili kamu idarelerinin görüşleri alınarak Sayıştay tarafından hazırlanıp Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenleneceği belirtiliyor. Türkiye’de önemli ekonomik aktörler olan Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı ile askeri harcama yapmamakla birlikte Ordu Yardımlaşma Kurumu’nun yine Sayıştay denetimi dışında yorumlanması ise şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri açısından yine bir zafiyet göstergesi.

Bütçe İzlemede Sivil Toplum Kuruluşları

Hak temelli sivil toplum kuruluşlarından oluşan ve merkezi bütçeyi izleyen Kamu Harcamalarını İzleme Platformu, parlamentelerin görevlerini daha iyi yapabilmelerine olanak sağlayacak raporlar hazırlıyor. Platform “parlamentonun kendisine verilen en önemli görevi olan vatandaşlardan toplanan vergilerin harcanma sürecini izlemeyi, bu sürecin şeffaf olması için çalışmayı ve sosyal harcamaların artırılması ve etkin kullanımını savunmayı” amaçlıyor. Platform, askeri harcamaların izlenmesine dair en önemli zorluğun verilerdeki şeffaflık eksikliği olduğunu belirtiyor.

Platformun tespitlerine göre; Savunma Sanayi Destekleme Fonu’nun üç yıllık öngörülere yayımlanmıyor. Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı’nın harcamaları, örtülü ödenekten karşılanan askeri harcamaların düzeyi ve ücretli ve gönüllü köy korucularına yönelik silah alım harcamaları bilinmiyor. Üniversitelerin ve diğer kurumların yürüttüğü askeri araştırma geliştirme harcamalarına ulaşılamıyor.

Sonuç Niyetine

AB uyum süreçleriyle birlikte askeri harcamaların şeffaflığına dair adımlar atılmış olmakla birlikte, şeffaflığı ve hesap verebilirliği sağlamak konusunda halen pek çok eksiklikler olduğu göze çarpıyor. Vatandaşlardan toplanan vergilerin, belirli politikalar ve stratejiler doğrultusunda etkin şekilde kullanıldığından, kaynakların kötüye kullanılmadığından emin olmanın yolu kurumların tüm politika ve bütçe süreçlerinde şeffaf ve hesap verebilir kılınmasından geçiyor. Bunun için sektörün kurumlarının yanında özellikle parlamentelere, hükümete, sivil toplum kuruluşları ve medyaya demokratik gözetimi sağlamak ve bu kurumları şeffaf ve hesap verebilir kılmak konusunda önemli görevler düşüyor.

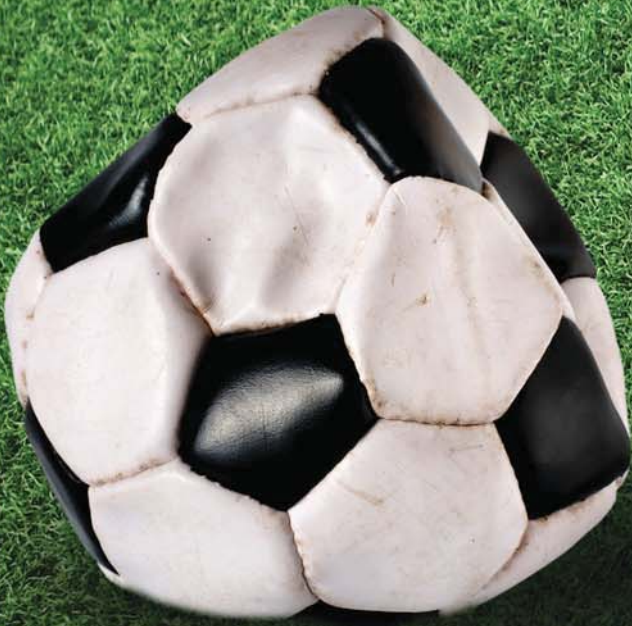
Kaynaklar:

- Binici, Ş., Türkiye, C.M., Güvenlik Sektörünün Sayıştay Denetimi ve 6085 Sayılı Kanun’un Getirdiği Yenilikler, Dış Denetim Dergisi, Yıl: 1, Sayı: 3, Sayıştay Denetçileri Derneği, 2011*
- “Gönül: ‘Meclis, savunma bütçesini yeterince denetlemiyor’,” Taraf, 23 Haziran 2007.*
- http://www.savaskarsitlari.org/arsiv.asp?ArsivTipID=5&ArsivAnalID=47228*
- Kamu Harcamalarını İzleme Platformu, İzleme Raporu, 2011, www.kahip.org*
- Uluslararası Şeffaflık Örgütü - Birleşik Krallık Savunma ve Güvenlik Programı, The Transparency of National Defence Budgets an Initial Review, 2011*
- Yentürk, N., STK’lar için Askeri ve İç Güvenlik Harcamalarını İzleme Kılavuzu, İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2011*
- Yeşilmen, N., Türkiye Büyük Millet Meclisi, Almanak Türkiye 2006-2008 Güvenlik Sektörü ve Demokratik Gözetim, TESEV, 2009*
- Yıldız, A., Türkiye Büyük Millet Meclisi, Almanak Türkiye 2005 Güvenlik Sektörü ve Demokratik Gözetim, TESEV, 2006*

Oyun Bozuldu Futbolun Karanlık Yüzü: **Şike**

2011 yılında, hem dünyada hem de Türkiye’de futbola şike damgasını vurdu. Bunu bir fırsat olarak görüp, futbolda topyekün bir değişimin öncüsü olamaz mıyız?

Yazan: Hande Özhabeş



Futbol, hiç şüphesiz dünyanın en popüler oyunu. Başka hiçbir şeyin, dünyanın bu kadar farklı yerindeki bu kadar çok insanın tek bir ağızdan bağırmasını, tek yürek olup heyecanlamasını sağlayacağını hayal edemeyiz. Ancak futbolun bu uluslar ötesi, kardeşlik duygularıyla birleştirici rolünün ötesinde bir de karanlık yüzü var. Futbolun, küresel popülerliğinin çektiği inanılmaz miktarlarda para, aynı zamanda her türlü açgözlülüğü ve hileyi de kışkırtabiliyor. Olimpiyat ateşinin ilk yandığı günden beri, sporun temel prensipleri birlik duygusu, dayanışma, karşılıklı saygı ve dürüst oyun (fair play) olmuştur. Ancak futbola aktarılan paralar arttıkça, futbol da bir spordan ziyade herhangi bir ticari faaliyete benzemeye başladı. Fair playin yerini para ve güç alıyor. Peki futbolunun bu dönüşümü ne zaman gerçekleşti? 1960-70’lerde gelirlerinin çoğunu stadlara maç izlemeye gelen taraftarlardan kazanan futbol takımları, bugün nasıl milyon dolarlık cirolara imza atıyor?

Oyundan Endüstriye: Futbol A.Ş.

“Eskiden futbol oynanması için para arayan başkanlar vardı. Şimdi para yapmak için futbol arayanlar var”, Eski Auxerre Antrenörü Guy Roux

Kimilerinin futbol kapitalizmi olarak adlandırdığı futbolun bu yeni yüzü seksenli yıllarda ortaya çıkmaya başladı. Bu dönüşümde kilit öneme sahip olaylardan bir tanesi, Aralık 1995'te Avrupa Adalet Divanı'nın verdiği Bosman Kararı. Bu karar ile futboldaki işgücü pazarının tamamen serbestleşmesinin yolu açıldı. Avrupa'da malların serbest dolaşımı gibi artık futbolcuların da serbest dolaşımı söz konusu oldu. Bu kararın yeşil sahalarda yol açtığı durumu ise 1999'da İngiliz Chelsea takımının maça tek bir İngiliz futbolcu olmadan çıkması ironik bir şekilde özetliyor. İşgücündeki bu serbestleşme, ücretlerin de çarpıcı ölçülerde artmasına sebep oldu.

Futbolculara ödenen rakamlar göz kamaştırırken, kulüplerin gelirlerinde de büyük artışlar oldu. Artık bilet gelirlerinin, kulüplerin toplam gelirleri içindeki yeri marjinal kalıyor. Kulüpler cirolarını daha çok televizyon yayın haklarından, şans oyunlarından, sponsorluklardan ve forma ile kulüp amblemini taşıyan diğer yan ürünlerin satışından elde ediyorlar. Futbolda yaşanan bu dönüşüm, kulüpleri şirketleşmelere yöneltti. Christian Authier'in deyimiyle dönem Futbol A.Ş.lerin dönemi.

Türkiye Futbol Federasyonu'nun verdiği bilgiler, Türkiye'de son on yılda kulüplerin maddi gelirlerindeki inanılmaz artışı gözler önüne seriyor. Futbol klüplerinin sponsorluk gelirleri 2001 yılında 137.735 TL iken, 2010 yılında bu rakam 428 kat artıp, 59.074.256 TL olmuş. Aynı şekilde, televizyon yayın gelirleri 2004-2005 sezonunda 131.871.470 TL iken, 2009-2010 yılında 236.078.579 TL'ye yükselmiş. Tabii bu pastanın en büyük dilimini Süper Lig de oynayan dört büyük takım alıyor.

Peki üç milyar tüketicisi olan bir ürünün bu denli yüksek cirolu kulüplerce servis edilmesinde ne problem var diye sorulabilir. Buradaki sorun bu paranın yönetimi ve denetiminde. Futbol kulüpleri şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde yönetilmiyor.

Futbol Kulüpleri Şeffaf Bir Şekilde Yönetilmiyor

Türkiye'de sadece dört büyük kulüp kısmen şirketleşmiş durumda. Futbol kulüplerinin yasal statüsü, 5253 sayılı Dernekler Kanunu'na göre dernek. Dolayısıyla, denetimleri de bu Kanuna göre yapılıyor, yani her spor kulübü, diğer dernekler gibi her yılın Nisan ayında gelir-giderleri ile ilgili durumlarına bir beyanname ile mülki idare amirine vermekle yükümlü. Bu denetim gönüllülük esasına göre çalışan ve Kulübün üyeleri arasında seçilen Denetim Kurullarınca yapılıyor. Bağımsız denetime ilişkin bir yasal zorunluluk ise söz konusu değil.



Bir başka sorun kulüp yönetimlerinin profesyonel olmaması. Türkiye'de ki çoğu kulüp yöneticileri aslen iş adamları. Bu kişiler, ikinci bir görev olarak Yönetim Kurulu üyeliği yapmakta. Oysa Avrupa'da artık futbol yöneticiliği okullarda okutulan bir meslek. Bugün geldiğimiz noktada, kulüplerin aynen şirketler gibi bağımsız denetime tabi olması, şeffaf bir şekilde yönetilmesi ve hissedarlarına ve tabii taraftarına hesap vermesi gerekiyor. Futbolda şeffaflaşmanın yolu, futbol kulüplerinin profesyonelleşmesinden geçiyor.

Yolsuzluk: Futbolun Karşısındaki En Büyük Tehdit

İşin içinde bu kadar büyük miktarlarda paranın dönmesi, kulüplerin yönetimlerinin profesyonelleşip kurumsallaşamaması ile birleşince, doğal olarak futbol da bazı kötü niyetli odakları kendine çekiyor. Rüşvet, bahis, şike, maç satma, doping, futbol yoluyla kara para aklama, stadyum gibi spor komplekslerinin ihalesindeki usulsüzlükler gibi birçok şekli olan yolsuzluk, bugün futbolun karşısındaki en büyük tehdit!

2011 Futbolun Kriz Yılı Oldu

2011 yılı hem dünyada hem de Türkiye de futbolda skandalların yılı oldu. Hem FIFA'da hem de Türkiye'de ardı ardına yolsuzluklar ve şike iddiaları gün yüzüne çıktı.

Mayıs 2011'de İngiltere Parlamentosu soruşturması, FIFA'nın üst düzey altı üyesinin, 2018 ve 2022 Dünya Kupası'na ev sahipliği yapacak ülkelerin seçilmesiyle ilgili bir rüşvet skandalına karıştıklarını ortaya çıkardı. 4 FIFA üyesinin İngiltere lehine oy kullanmak için rüşvet istediği, 2 üyenin ise Katar'ı seçmek için para aldığı ortaya çıkarıldı. Bir skandal da FIFA Başkanlık seçimlerinde ortaya çıktı. Katarlı başkan adayları Bin Hammam'ın başkanlık kampanyası esnasında Karayıplı delegelere rüşvet verdiği belgelendi. Türkiye'de ise Temmuz ayından beri futbola dair şikeden başka bir şey konuşulmuyor. 3 Temmuz'da Türkiye'nin en büyük kulüplerinin en üst düzey yöneticilerinden futbolcularına, 49 kişinin şike iddiasıyla göz altına alınması ile başlayan süreç bugüne kadar tüm futbolseverlerin ve hatta sevmeyenlerin hayretleri, öfkeleri, şaşkınlığı içerisinde sürdü. Son geldiğimiz noktada olay yargıya intikal etmiş durumda. 16. Ağır Ceza Mahkemesi, savcının iddianamesini kabul etti ve ilk duruşma 14 Şubat'ta gerçekleşecek.

Tüm bu olayları kişiler üzerinden değerlendirmek büyük resmi görmemize engel oluyor. Bu noktada, adil bir yargılama gerçekleşmesini, suçlu olduğu ispat edilenlerin suç-ceza dengesi gözetilerek cezalandırılmasını, suçsuz olanların ise aklanmasını bekleyeceğiz. Ancak açık olan bir şey var ki, denetimin, şeffaflığın olmadığı mevcut yönetim düzeni devam ederse futbolda daha çok karanlık günler görme ihtimalimiz var. Konuşmamız gereken, futbolun tüm paydaşları ile birlikte topyekün bir reform.

2012 Değişimin Yılı Olabilir mi?

Temmuz ayından beri devam eden süreç, Türk futbolda öteden beri varolan bir sorunu ayyuka çıkardı. Artık bu sorunu görmezden gelemeyiz. Ancak bunu bir fırsat olarak görüp, gelecekte oluşabilecek benzer problemleri engellemek için riskli alanları saptayıp topyekün bir değişimin öncüsü olamaz mıyız? Futbolcusundan kulüp yöneticilerine, federasyondan taraftarına hep bir ağızdan "yolsuzluğa sıfır tolerans" diyemez miyiz?

Böyle bir değişim için yol gösterecek uluslararası rehberler mevcut. Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün Rüşvetle Mücadele İçin İş İlkeleri bunun için iyi bir başlangıç olabilir. İşte birkaç öneri:

- **Yolsuzluk iddiaları karşısında neler yapılacağına dair açık kurallar belirlenmeli ve bunların uygulanması için önlemler alınmalı**
- **Yolsuzluğa sıfır tolerans politikasının benimsenmesi**
- **Kurum içinde güçlü ve tarafsız bir Ombudsman'ın kurulması**
- **Etik kurallarının ve etkin bir Etik Kurulu'nun oluşturulması**
- **Yapılan tüm iş kontratları için uyulması gereken kuralların belirlenmesi**
- **Yayın hakları, sponsorluk gibi ihalelerde şeffaflığın sağlanması**
- **Raporlama ve muhasebe yönetimine dair açık kuralların belirlenmesi**

Taraftar Oyununa Sahip Çık!

Futbol tüm dünyada milyonlarca insan tarafından hayranlıkla izleniyor. Futbolun kirlenmesi, toplumun diğer alanlarında karşılaşılan yozlaşma ve kirlenme karşısında da değişime dair umutları köreltiyor. Bu alanda yolsuzluğa karşı verilecek mücadele, temiz bir toplum isteyen herkesin çabası ile gerçekleştirilmelidir.

Kuşkusuz oyunun gerçek sahibi taraftarların buradaki tutumu kilit öneme sahip. Şike sadece birbirine rakip olan takımların birbirini aldatması olarak değil, esas milyonlarca futbol hayranının aldatılması olarak görülmeli. Hakem ilk düdüğü çaldığında başlayanın, nefes kesecek bir 90 dakika değil, sonucu önceden belirlenmiş bir oyun olduğunu bilseler acaba taraftarlar gerçekten stadlara akın eder miydi? Üstelik yolsuzluk mevzusuna bahis paraların, bizzat taraftarların heyecanları, sadakatleri, hayalleri üzerinden kazanılmış paralar olduğunu düşünürsek taraftar açısından durumun vehameti iyice ortaya çıkıyor.

Futbolun temaşa keyfini yitirdik. Futbol üzerinden oynanan kirlenmiş oyunlar kitleleri isyan ettiriyor. Hangi renkleri tutuyor olursa olsun, yeşil sahalarda temiz bir oyun izlemek isteyen herkesin yolsuzluğa karşı ortak bir ses yükseltmesi gerekiyor. Unutmayalım, yolsuzluğun rengi yoktur.

"AÇ GÖZLÜLERE"


KARŞI

AÇ GÖZÜNÜ

Rüşvetle karşılaştığınızda, kimseleri arayamadığınızda

bizi arayın; haklarınızı öğrenin.

Yolsuzluk ve usulsüzlüğü görmezlikten gelmeyin.

 Bu proje, AVRUPA BİRLİĞİ tarafından finanse edilmekte ve ŞEFFAFLIK DERNEĞİ tarafından yürütülmektedir.



SEFFAFLIK
DERNEĞİ

Cep telefonundan aramak için:
(0-212) 219 26 14

www.seffalik.org

Futbolda Şike Soruşturması Kronolojisi

Hazırlayan: Kaan Bayülken



3 Temmuz 2011: Fenerbahçe Spor Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım dahil 49 kişi şike iddiasıyla soruşturulmak üzere gözaltına alındı. Emniyetin 8 aydır çalıştığı operasyon için, Futbol Federasyonu seçimlerini beklediği öğrenildi. Soruşturmada, 15 Süper Lig ve 5 Bank Asya 1. Lig olmak üzere toplam 20 maçta şike yapıldığı belirlendi.

4 Temmuz 2011: Savcılıktan iki büyük kulübün (Beşiktaş ve Trabzonspor) daha inceleme altında olduğu bilgisi sızdı.

5 Temmuz 2011: Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) sözcüsü, Türkiye'de süren şike operasyonuna ilişkin spekülasyonda bulunmak istenmediğini, hukukun temel kurallarından masumiyet karinesinin esas olduğunu, soruşturma sürmesi halinde bile Fenerbahçe'nin Şampiyonlar Ligi'ne katılabileceğini bildirdi.

6 Temmuz 2011: Şike soruşturması kapsamında 7 kişi tutuklandı. Aziz Yıldırım'ın sağlık sorunları göz önüne alınarak gözaltı kararı kaldırıldı.

7 Temmuz 2011: Tutuklama talebiyle mahkemeye sevk edilen 20 kişiden 15'i tutuklandı. Tutuklanan 15 kişi arasında Fenerbahçe Asbaşkanı Şekip Mosturoğlu, Fenerbahçeli Yönetici İlhan Ekşioğlu, Sivasspor Başkanı Mecnun Odyakmaz, Eskişehirspor Teknik Direktörü Bülent Uygun ve eski futbolcu Cemil Turan da vardı.

8 Temmuz 2011: Gözaltına alınan Fenerbahçe Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım, rahatsızlanması nedeniyle, mahkemece Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edildi. Yıldırım, soruşturmayı yürüten özel yetkili Cumhuriyet Savcısı Mehmet Berk tarafından tutuklanması istemiyle nöbetçi 14. Ağır Ceza Mahkemesine sevk edildi.

10 Temmuz 2011: Uluslararası Futbol Federasyonu (FIFA) Başkanı Joseph Blatter, birçok ülkede dava konusu olan şikeli maç ve bahislere karşın oyuncu, antrenör ve hakemlerin ömür boyu men edilecekleri uyarısında bulundu. Aziz Yıldırım, tutuklandı.

11 Temmuz 2011: Beşiktaş yöneticisi Serdar Adalı, takımın teknik direktörü Tayfur Havutçu, Beşiktaş kökenli Sivasspor teknik direktörü Rıza Çalimbay, yorumcu Sinan Engin ile İBB futbolcusu İbrahim Akın ve eski Konyaspor teknik direktörü Yılmaz Vural şike soruşturması kapsamında ifadeye çağrıldı. Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) Başkanı Aydınlar, "Karar vermek için iddianameyi bekleyeceğiz. Fikstür normal şekliyle devam edecek" dedi.

12 Temmuz 2011: Beşiktaş yöneticisi Serdar Adalı ve teknik direktörü Tayfur Havutçu ile İstanbul Büyükşehir Belediye Spor'lu (İBB) futbolcular İbrahim Akın ile İskender Alın gözaltına alındı. UEFA, TFF'nin Avrupa Kupaları için verdiği listeyi onayladığını açıkladı. Ancak kulüplerin şike yaptıkları tespit edilirse ihraç edilecekleri de belirtildi.

13 Temmuz 2011: Gözaltına alındıktan sonra İstanbul Adliyesi'ne sevk edilen Beşiktaş Jimnastik Kulübü Asbaşkanı Serdar Adalı, futbol takımı teknik direktörü Tayfur Havutçu ve güvenlik amiri Ahmet Ateş ile İBB'li futbolcular İbrahim Akın ve İskender Alın'ın savcılıktaki sorgusu tamamlanarak, tutuklanma talebiyle mahkemeye sevk edildi.

14 Temmuz 2011: Şike soruşturmasında ilk itiraflar İBB'li İbrahim Akın ile İskender Alın'dan geldi. İki futbolcunun suçlamaları kabul ettiği, Serdar Adalı'nın Akın'a 150 bin dolarlık at hediye ettiği iddia edildi. Futbolda şike soruşturması kapsamında gözaltında bulunan Beşiktaş Kulübü Asbaşkanı Serdar Adalı ile Beşiktaş Teknik Direktörü Tayfur Havutçu'nun da aralarında bulunduğu 5 kişi 'şike yapmak' suçlamasıyla tutuklandı. Beşiktaş yönetimi bu sene kazandıkları Türkiye Kupası'nı iade etme kararı aldı.

20 Temmuz 2011: TFF Başkanı Aydınlar belgelerin kendilerine ulaşmasının ardından, "Şike soruşturmasıyla ilgili savcılıktan gönderilen belgeleri 5 kişilik Etik Kurul inceleyecek. Belgelerin incelenmesi 1-2 gün sürer. Liglerin başlama tarihiyle ilgili karar bu hafta sonu ya da hafta başı çıkar" dedi. "Biz görevde olduğumuz sürece ligler Ağustos sonundan önce başlamayacak" dedi.

21 Temmuz 2011: Beşiktaş ile Fenerbahçe arasında oynanacak olan Süper Kupa Finali ertelendi.

22 Temmuz 2011: Fenerbahçe ile Ukrayna'nın Shakhtar Donetsk takımları arasında yapılan hazırlık karşılaşması taraftarların sahaya girmesi nedeniyle yarıda kaldı.

25 Temmuz 2011: TFF Başkanı Mehmet Ali Aydınlar, futboldaki şike iddialarına yönelik soruşturma nedeniyle yapılan değişiklik sonrası, Spor Toto Süper Lig'de sezonun 9 Eylül'de, Bank Asya 1. Lig'de ise sezonun 10 Eylül'de başlayacağını açıkladı.

29 Temmuz 2011: Şike soruşturmasında 3. dalga yaşandı. Futbolda şike soruşturması kapsamında, Fenerbahçe Asbaşkanı Murat Özaydınlı ve İdari Menajer Hasan Çetinkaya, İBB'li oyuncu Can Arat, Ankaragücü kalecisi Senecky, eski hakem Zafer Önder İpek ve tutuklu kaleci Korcan'ın ağabeyi gözaltına alındı.

15 Ağustos 2011: TFF Etik Kurulu'nun raporunu tamamlayıp TFF Yönetim Kurulu'na sunmasının ardından TFF Yönetim Kurulu, şike iddialarına yönelik soruşturmada adı geçen şüpheli kişi ve kulüplerle ilgili olarak bu aşamada bir hüküm verilmesinin doğru, adil ve hakkaniyete uygun olmayacağını, kararın, iddianamenin kabulü sonrası

verileceğini açıkladı.

21 Ağustos 2011: TFF, beklenmedik bir biçimde Süper Lig için play-off önerdi. Daha 'güvenli' bir lig için alınan bu karar, geçmişe dair kuşkuların kabulü olarak algılandı.

22 Ağustos 2011: UEFA, Disiplin Başmüfettişi Pierre Cornu İstanbul'a gönderme kararı aldı. İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi, futbolda şike iddialarına yönelik soruşturmaya ilişkin yayın yasağı getirdi.

24 Ağustos 2011: Futbol Federasyonu, UEFA talimatı doğrultusunda, Fenerbahçe Futbol Takımı'nın 2011-2012 sezonunda Avrupa Şampiyonlar Ligi'ne katılamayacağını açıkladı.

25 Ağustos 2011: UEFA, Şampiyonlar Ligi'ne Trabzonspor'u aldı. Aziz Yıldırım Kulüpler Birliği başkanlığından istifa etti.

1 Eylül 2011: Sadri Şener ve Yıldırım Demirören'in başını çektiği başkanlar, "Şikeye karışanlar cezaları neyse çeksinler. Ancak kulüpler bu işin dışında tutulsun, küme düşürülmesin" teklifinde bulundu.

4 Eylül 2011: Fenerbahçe, 45 Milyon Euro ve Şampiyonlar Ligi'ne katılım talebiyle, UEFA ve TFF aleyhinde CAS'a başvurdu

9 Eylül 2011: CAS, Fenerbahçe'nin Şampiyonlar Ligi'nde tedbirin kaldırılması için yaptığı başvuruyu reddetti.

13 Eylül 2011: İstanbul Nöbetçi 17. Ağır Ceza Mahkemesince, soruşturma dosyasında yapılan tutukluluk incelemesi sonucu, Fenerbahçe Spor Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım ve Asbaşkanı Şekip Mosturoğlu ile Beşiktaş Jimnastik Kulübü (BJK) Asbaşkanı Serdar Adalı ve Teknik Direktörü Tayfur Havutçu'nun da aralarında bulunduğu 31 kişinin, tutukluluk hallerinin devamına karar verildi.

23 Eylül 2011: TFF Başkanı M.Ali Aydınlar, şike savcısı Mehmet Berk ve Organize Suçlar Şube Müdürü Nazmi Ardiç'in Fenerbahçe Kulübü üyeliğinden ihraç edilmesi istendi.

11 Kasım 2011: Kulüpler Birliği, Sporda Şike Yasası'nın değiştirilmesi ile ilgili yasa değişikliği önerisini Meclis'e sundu.

15 Kasım 2011: Şike soruşturması kapsamında Savcı Berk, Fenerbahçe'nin bütün mali hesaplarını incelemeye başladı.

19 Kasım 2011: TFF Başkan Vekili Göksel Gümüşdağ, 'Futbolda şike soruşturması' kapsamında gözaltına alındı.

22 Kasım 2011: Partilerin ortaklaşa verdiği, sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesi ile ilgili yasadaki cezaların düşürülmesine ilişkin teklif Meclis Adalet Komisyonu'ndan geçti.

23 Kasım 2011: Gözaltına alındıktan sonra serbest bırakılan TFF Başkan Vekili Göksel Gümüşdağ'ın İbrahim Akın transferiyle ilgili teklifin Beşiktaş-İBB kupa maçından önce değil, sonra geldiğini söylediği öğrenildi.

24 Kasım 2011: Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanuna değişiklik yapılmasına yönelik kanun Meclis Genel Kurulu'nda kabul edildi.

29 Kasım 2011: İstanbul 11. Ağır Ceza Mahkemesi, tutuklu bulunan Fenerbahçe Spor Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım'ın da aralarında bulunduğu şüphelilerin tahliye istemlerini reddetti.

2 Aralık 2011: Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, şike cezalarında indirim öngören Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'u veto etti.

3 Aralık 2011: Futbolda şike iddialarına yönelik soruşturma kapsamında 31'i tutuklu 93 şüpheli hakkında iddianame hazırlandı. İddianameye göre, bir numaralı sanık örgüt yöneticiliği ile suçlanan Olgun Şimşek. Aziz Yıldırım, haksız ekonomik çıkar sağlamakla, 14 futbolcu şike girişiminde bulunmakla suçlanıyor.

8 Aralık 2011: TBMM Adalet Komisyonu, Cumhurbaşkanı tarafından veto edilen şike yasasını aynen kabul ederek, Genel Kurul'a gönderdi.

9 Aralık 2011: 16. Ağır Ceza Mahkemesi, savcılığın sunduğu iddianameyi kabul etti. Davada 31'i tutuklu 93 sanık yargılanacak. Şike davasında ilk duruşma 14 Şubat'ta yapılacak.

10 Aralık 2011: Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Meclis Genel Kurulu'nda kabul edildi.

12 Aralık 2011: Özel yetkili İstanbul 16. Ağır Ceza Mahkemesi, 6250 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'u göz önüne alarak Tayfur Havutçu, İbrahim Akın ve Serdar Adalı'nın da aralarında bulunduğu 8 kişiyi tahliye etti.

Türkiye'nin temiz bir futbol kültürüne ihtiyacı var

Sedat Ergin



Gazeteci olarak futbol dünyasının genellikle uzağında oldum. Son dönemde bu dünyadan iyice uzaklaştığımı da söyleyebilirim. Bunda özellikle son 10 yıl içinde yakından tanıklık ettiğim bazı olayların beni ciddi derecede soğutmuş olması önemli bir rol oynadı. Aslında çocukluğumdan itibaren futbola çok da ilgisiz sayılmazdım. Halen Beşiktaş Jimnastik Kulübü'nün kongre üyesiyim ve kulübün bana vermiş olduğu 10819 numaralı üyelik kartını cüzdanımda saklıyordum. O kart, uzun yıllar nüfus cüzdanım ve basın kartımla birlikte benim kimliğimi tanımlayan temel belgelerden biriydi.

Gelgelelim, 2004 yılında yeraltı dünyasının en önemli isimlerinden Alaattin Çakıcı'nın da benim

gibi Beşiktaş Kongre üyesi olduğumu duymam karşısında büyük bir şok yaşadım. Çakıcı'nın bütün kriminal siciline rağmen 1980'lerin ortalarından bu yana kulüpte saygın bir üye muamelesi gördüğünü öğrenmem yaşadığım şoku daha da büyüttü.

Çakıcı'nın üyeliği, Beşiktaş kulübünün en büyük "açık sırrı"ydı. Herkes biliyor ama bilmez gibi yapıyordu.

Bir şok daha yaşadım. Eski MİT Müsteşarı Sönmez Köksal'ın kulüp üyeliği aıdat ödemediği gerekçesiyle 2000 yılında kendisi Paris Büyükelçisi olduğu sırada sona erdirilmişti. Yani, yurtdışındayken sembolik aıdatı ödeyemediği için kulüp üyeliğinden atılmıştı Büyükelçi Köksal. Oysa ağır ceza mahkemesinin mahkum etmiş olduğu Çakıcı, hapisnede olmasına rağmen aıdatını ödediği için kulüp üyesi kalmıştı. Bana göre Beşiktaş açısından yüz kızartıcı bir durum söz konusuydu. Mafyayı kulüp üyesi tutan, MİT Müsteşarı- Büyükelçisi'yi kulüpten atan bir zihniyet yönetiyordu Beşiktaş'ı.

Konuyu köşemde mesele yaptım. İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun oğlu Murat Aksu, o tarihte Beşiktaş Yönetim Kurulu üyesiydi. Bir süre sonra Çakıcı'nın kulüp üyeliği sessizce sona erdirildi. Bu zoraki tasarrufun Aksu'nun oğluna yaptığı uyarının bir sonucu olduğunu biliyorum Bu olaydan sonra hiçbir zaman Beşiktaş'a eski sıcak hisleri besleyemedim. İçimde bir şey koptu, gitti. Beşiktaş'a gönül vermiş olan insanlar olarak kulübümüze atfettiğimiz, bizi de gururlandıran dürüstlük, centilmenlik, sportmenlik gibi değerler benim vicdanımda yerle bir olmuştu.

ÖRTBAS EDİLEN ŞİKE BELGELERİ

Ancak futboldan ruhen iyice kopsam da futbol benim peşimi bırakmadı. 2005 yılında Milliyet gazetesinin genel yayın yönetmenliği görevine getirildim ve Ankara'dan İstanbul'a taşındım.

İstanbul'a ayak basınca karşıma çıkan yaşam kültüründe en çok yadırgadığım konulardan biri futbolun, kulüp kimliklerinin insanların günlük hayatında, birbirleriyle ilişkilerinde tuttuğu geniş yerd. Benim Türkiye için çok hayati gördüğüm konular, o hafta sonu yapılacak olan bir derbi maçının yarattığı heyecan dalgasının gölgesinde kalıyor, birden önemsizleşebiliyordu.

Genel yayın yönetmeni olunca spor konularıyla da yakından ilgilenmek durumundasınız.

En büyük şansım, Milliyet'te Spor Servisi'nin başına getirdiğimiz Cem Şengül'ün dürüst, ilkeli ve gazeteciliğini her şeyin üstünde tutan düzgün çizgisiydi. Cem'le birlikte herkese eşit mesafede durmasını başaran tarafsız bir doğrultu tutturduğumuzu söylemeliyim.

O dönemde yaptığımız en önemli gazetecilik işlerinden biri, 2006 yılı temmuz ayı sonunda hazırladığımız şike dosyası oldu. "Örtbas Edilen Şike Belgeleri" başlığıyla verdiğimiz bu dosyayı İstanbul Haber servisinden Lube Ayar hazırladı, spor servisi de destek verdi.

Lube, dosyayı yeraltı dünyasının bilinen isimlerinden Sedat Peker'in mahkeme izniyle yapılan dinleme kayıtlarından yola çıkarak kaleme almıştı. Bu kayıtlar, Peker hakkındaki iddianamenin eklerinde, yani dava dosyasında yer alıyordu. Birinci sayfadan manşetten vererek bir hafta süreyle yayımladığımız dosya Sedat Peker'in futbol dünyamızla, kulüp yöneticileriyle, futbolcularla nasıl içli dışlı olduğunu, bu ilişkilerini

kullanarak sonuçlara nasıl etki etmeye çalıştığını insanı dehşete düşüren bir şekilde gösteriyordu.

HERKES ÜÇ MAYMUNLARI OYNAYINCA

Beşiktaşlı olmama rağmen objektif davrandığımızı göstermek üzere dizinin Peker'in Beşiktaş'la bağlantısını gösteren bir haberle açılması talimatını verdim. 28 Temmuz 2006 tarihli ilk manşetimiz "Beşiktaş Maçı Sattı mı?" başlığını taşıyordu. Haber

Beşiktaş'ın 15 Mayıs 2004'te deplasmanda Rizespor'a 1-0 yenilmesinde Peker'in yaptığı organizasyonu konu alıyordu. Konuşmalar, küme düşme tehlikesi yaşayan Rizespor'a bu maçın Beşiktaş tarafından bir tür "hediye edildiğine" ilişkin çok kuvvetli deliller taşıyordu. Dizi boyunca bu tür "maç bağlama" durumlarına ilişkin başka örnekler de yayımladık.

Bu dizi sırasında beni yine şok eden bir durum, Sedat Peker'in Futbol Federasyonu'nun bazı isimleriyle de senli benli ilişkiler içinde olmasıydı.



Ayrıca Peker'in 2002 yılında kurduğu www.ozturkler.com adlı bir haber sitesinin lüks bir otelde verilen açılış davetine katılan isimler arasında Futbol Federasyonu Başkanı Haluk Ulusoy da yok muydu?

Beşiktaş'ta tanık olduğum durumla bu dizinin karşısına çıkardığı gerçekler yan yana geldiğinde Türkiye'deki futbol kültürü hakkındaki olumsuz kanaatim iyice pekişti. Mafyayla el ele yürüyen, bunda herhangi bir manevi, etik, hukuki problem görmeyen, bunu ayıp addetmeyen hastalıklı bir kültürdü bu.

Nitekim biz gazetede şike yapıldığını kanıtlayan bir takım olguları kamuoyuna yansıtsak da resmi makamlar bir türlü harekete geçmiyordu.

Spor basını, Milliyet'teki bu diziyeye gözlerini yumdu, üç maymunları oynadı. Kulüpler sesini çıkarmadı. Bu delillerden hareket ederek soruşturma açan tek bir savcı çıkmadı. Sanki ölü toprağı serpilmişti ortalığa.

KURALSIZLIĞA İTİLMİŞ BİR FUTBOL KÜLTÜRÜ

Her seferinde karşımıza çıkartılan gerekçe, mevzuatta şikeyle ilgili bir hüküm olmadığıydı. Gerçekten de yoktu. Bir gazeteci olarak Türkiye'deki yasalarda şikenin suç kategorisinde bir fiil olarak tanımlanmamış olduğunu, dolayısıyla hiçbir yaptırımının da bulunmadığını 2006 yılında öğrenmiş oldum ve küçük dilimi yuttum. O ana kadar herhalde bir yaptırım vardır şikenin diye düşünüyordum. Yaptırımın olmayabileceği ihtimali aklımın ucundan bile geçmemişti.

O noktada Türkiye'deki futbol kültürünün aslında siyasilerin de bilinçli bir tercihiyle tam bir kuralsızlığa itilmiş olduğunu anladım.

Şikeyi suç olarak görmeyen, bir tür koruma altında tutan bir sistemin yürürlükte olduğu bir ülkede spor

kulüplerinin, futbol adamlarının mafyayla içli dışlı olmaları da doğaldı. Toplumun çok geniş kesimlerinde futbolda sonucun hiçbir zaman yeşil sahada ortaya çıkmadığı, bazı karanlık köşelerde ayarlandığı yolundaki yaygın inanç da aslında bu kültürün kaçınılmaz bir yansıması değil miydi?

Hukuk devleti olduğunu iddia eden, Avrupa Birliği'ne tam üye olmaya çalışan bir ülkede şikenin yaptırımsızlığı, yani bir anlamda "bırakınız yapsınlar" anlayışıyla serbest bırakılmış olması büyük bir çelişkiyi barındırır.

YENİ BİR FUTBOL KÜLTÜRÜ GEREKİYOR

Türkiye'de temizliği, dürüstlüğü, centilmenliği, gerçek rekabet koşullarında sportmence mücadeleyi esas alan yeni bir futbol kültürünün yaratılması şarttır.

Bunun olmazsa olmazlarından biri şikenin yaptırıma bağlanmasıdır. Türkiye'de şikeyi suç olarak tanımlayan ve yaptırıma bağlayan bir yasanın yürürlüğe girebilmesi için ne yazık ki Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra 88 yıl geçmesi gerekmiştir.

Öncesinde bu yöndeki iddiaların soruşturulması olduğu gibi Futbol Federasyonu'nun takdirine bırakılmış ama federasyona hiçbir araç verilmemişti. Yasada suç tanımı olmadığı için federasyon da yetkisizdi. Türkiye'de en azından yakın tarihimizde federasyonun bir takımı ya da oyuncuyu şikeden dolayı cezalandırdığına ilişkin bir karar yok.

Şikeye yaptırım getiren "Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair 6222 sayılı Kanun" 14 Nisan 2011 tarihinde yürürlüğe girdi ve ilk uygulaması da oldukça sert bir şekilde başladı. Geçen yaz aylarında Türkiye'de büyük bir depreme yol açan ve Fenerbahçe ve Beşiktaş'tan çok sayıda ismin de tutuklanmasına

yol açan soruşturma süreci önemli bir ilki oluşturuyor.

Bununla birlikte, bu soruşturma sürecinde polisin ve savcıların hareket tarzına, yapılan aşırılıklara, usul hatalarına ilişkin çekincelerimi kayda geçirmem gerekiyor.

Soruşturmayla ilgili kesin bir kanaat belirtebilmemiz için artık yargılama sürecinin bir an önce sonuçlanmasını beklememiz gerekiyor. Ayrıca suçlanan kişilerin nihai karara kadar masumiyet karinesinden yararlanmak, yani haklarındaki iddialar kesinleşene kadar masum görülmelerini beklemek en doğal haklarıdır. Ancak basına yansıyan mahkeme onaylı bazı dinleme kayıtlarının da nahoş bir içerik taşıdığını da teslim etmeliyiz.

YENİDEN BAŞA MI DÖNÜYÖRÜZ?


Bu arada, oldukça düşündürücü bir gelişme meydana geldi. Şike iddianamesinin yazımı bile tamamlanmadan 6222 sayılı yasada şikeye ilişkin cezaların hafifletilmesi yolunda bir yasa tasarısının hazırlanmış olması yeniden eskiye dönüşün işaretlerini taşıyor.

Bütün kulüplerin bir araya gelerek siyasilere yaptıkları baskının sonucu hazırlanan yasa tasarısı iktidar ile muhalefetin partilerinin bir araya gelip sergiledikleri emsali görülmemiş işbirliği ile hemen TBMM'den geçmiştir.

En temel insan hakları, vatandaş hürriyetleri konusunda bir mutabakata varamayan iktidarla muhalefetin konu şike yaptırımlarının hafifletilmesi olunca hemen anlaşabilmeleri, belki de bu ülkede neden temiz bir futbol kültürünün hiçbir zaman yerleşmeyeceğinin çok açık bir kanıtıdır.

"ÇORBA PARASI" İLE GENELLİKLE ÇORBA İÇİLMEZ!

Rüşvetle karşılaştığınızda, kimseleri arayamadığınızda
bizi arayın; haklarınızı öğrenin.
Yolsuzluk ve usulsüzlüğü görmezlikten gelmeyin.

 Bu proje, AVRUPA BİRLİĞİ tarafından finanse edilmekte ve
ŞEFFAFLIK DERNEĞİ tarafından yürütülmektedir.

ŞEFFAFLIK
DERNEĞİ



Cep telefonundan aramak için:
(0-212) 219 26 14

www.seffalik.org

Futbolda Para Çok, Denetim Yok

“Futbol ve spor Türkiye’de şeffaflığa en fazla ihtiyaç duyulan alanlardandır. Bu kadar çok paranın bu kadar çok denetimsiz olduğu başka bir alan yoktur.”

Röportaj: Kaan Bayülken / Hande Özhabes

Alpay Köse, spor hukuku konusunda uzman bir avukat. Spor Hukuku Enstitüsü kurucu üyesi ve halen Yönetim Kurulu üyesi yapıyor. İstanbul Bilgi Üniversitesi bünyesindeki Spor Hukuku programında dersler de veren Alpay Köse ile, Türk futbolda yönetim sorunlarını, taraftar kültürünü, kulüplerin mevcut yönetim ve denetim biçimlerini sorunları ve çözüm önerileri ile birlikte konuştuk.

Alpay Köse



Türkiye’de futbolun durumunu şeffaflık açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

Futbol ve spor Türkiye’de şeffaflığa en fazla ihtiyaç duyulan alanlardan. Çünkü bu konuda hemen hemen hiç şeffaflık bulunmuyor. Bu durum Türkiye’deki kulüplerin yapısından kaynaklanıyor. Türkiye’de kulüplerin tamamı dernek statüsünde ve dernek statüsü bu denli maddi dönüşü olan yapılar için uygun değil. Dernekler gönüllülük esasına göre çalışan ve kar gütmeye amacı olmayan kurumlardır. Ama kulüplere baktığımızda bunun böyle olduğunu düşünmek mümkün değil. Dernek yapılarının kendi içinde bir denetim yapısı vardır. Kulüpler hiçbir şekilde bağımsız denetçiler tarafından denetlenmemektedir. Gönüllü olarak çalışan Denetim Kurulları Genel Kurul’a bir rapor sunar, Genel Kurul’a ibra ediyor musunuz diye sorarlar, Kurul da el kaldırıp ibra ediyorum der. İbra edilme oranları da yüzde 99’dur. Yani mali ibranın yapılması adeta bir kural haline gelmiş durumda. Dolayısıyla dernek statüsü kulüpler için doğru bir yapı değildir. Bu kadar çok paranın bu kadar çok denetimsiz olduğu başka bir alan yoktur. Bunun içine kara para aklama da giriyor, şike de giriyor. Bir yerde böyle bir denetimsizlik varsa, bu tür mafyatik ve karanlık güçlerin buraya gelmesi gayet normaldir. Şu anda futbolda şikeye, teşvik primine odaklanmış durumdayız, ama asıl mesela bu kulüplerin mali yapısındadır.

Kulüp yönetimlerinde nasıl değişiklikler yapılması gerekiyor?

Öncelikle dediğim gibi, dernek statüsü bu kulüpler için uygun bir yapı değildir. Kulüplerde şeffaf ve adil seçimler yapılması lazım. Daha sonra mali yapılarının çok ciddi denetlenmesi lazım, zorunlu hale getirilmesi lazım. Asıl yolsuzluk, asıl hukuksuzluk yapılan bu harcamalardadır. Bir diğer büyük problem,

profesyonel yöneticilerin olmamasıdır. Bunun sebebi de bu mali yapının bozukluğudur. Mali yapı şeffaflığa kavuşturulduğu zaman göreceksiniz ki, çoğu iş adamı kulüp başkanı olmak için bu kadar hevesli olmayacak, bu işi profesyonellere bırakacaklardır.

Sporun diğer alanlarındaki durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sporun diğer alanlarına baktığımız zaman da kulüplerdeki durumun aynısını federasyonlarda görüyoruz. Çünkü sporun diğer alanlarında kulüpler çok fazla önem arz etmemekle beraber federasyonlar daha ön plana çıkıyor. Bunlar özerk statüsüne getirilmiş kurumlar ancak maalesef ne kurumsal altyapıları ne de zihinsel altyapıları buna hazır olmadığı için şu an özerk dediğimiz federasyonların hepsi aslında birer diktatörlük gibi yönetiliyor. Bazılarında 30-40 yıldır başkanlık yapan federasyon başkanları var. Baktığımız zaman sporun başarısından daha çok kendi yönetimlerinin başarıları yönünde hamleler yapılıyor. Gençlik Spor Bakanlığı'nın bir denetimi var ancak bu yeterli olmuyor. Bu da zaten parasal yardım aldıkları için oluyor. Biraz dışarıdan para bulan federasyonlar için bu denetim de söz konusu olmayacak. Dolayısıyla futbol özelinde de sporun genelinde de çok ciddi bir şeffaflık eksikliği var.

Mali şeffaflık, taraftarın da hakkı değil midir?

Avrupa'da çoğu spor kulübünün taraftarı, takımlarının internet sitelerinde harcamaları görebiliyor. Kesinlikle, bilinçli taraftarlık eksikliği çok büyük bir sıkıntı. Taraftar olmak ne olursa olsun sonuna kadar takımı desteklemek olarak değerlendiriliyor. Oysa ki taraftar olan kişinin, kişilerin değil tüzel kişinin yani takımın yararını düşünerek, bunu çok ciddi bir şekilde

talep etmesi gerekir. Ama bizde bu talep edilmediği gibi, taraftarların kulüp yönetiminde bir söz hakkı da yok. Çünkü çoğu taraftar aslında kongre üyesi değildir, oy hakkı yoktur. Kulüp yapıları bu anlamda çok karmaşık yapılar. Taraftar kulübü için para harcayan insandır ve bu paranın nereye harcanması gerektiğini bilmesi en doğal hakkı. Ama bu hakkı arama bilinci yok. En kötüsü de bunu dillendirenlerin hemen ayıklanması, bastırılması. Bir kişi çıkıp da bu denetlenmeli dediği zaman o camia tarafından kötü kişi olarak kabul ediliyor.

“Taraftar olan kişinin, kişilerin değil takımın yararını düşünerek, şeffaflığı çok ciddi bir şekilde talep etmesi gerekir.”

Mali şeffaflığı kural haline getiren uluslararası kriterler var mı?

Uluslararası alanda büyük ligler gayet şeffaflar. Gelir ve giderler net bir şekilde ortaya konuyor. FIFA'nın da borç-alacak dengesi ile ilgili getirmiş olduğu kriterler var. Türk kulüpleri bu konuda zorlanmaya başladı. Bu kriterler bizim Federasyonumuzun talebi ile, 2012'de girecekti, 2013'e ertelendi. Devamlı ertelemeye çalışıyoruz ama ölümü ertelemenin ecele faydası yok. En son Gaziantep kulübünün, Federasyon tarafından daha önce bünyesinde çalışan futbolculara yapmadığı ödemelerden dolayı uluslararası müsabakalara katılma lisansı iptal edildi. Önümüzdeki sene şampiyon bile olsa Şampiyonlar Ligi'ne gidemeyecek. Bu çok gündeme gelmedi. Bunun sebebi FIFA'nın getirmiş olduğu kriterlerdir. Beşiktaş'ın borçlarından dolayı hala lisansının iptal edilmesi durumu var.

6222 sayılı kanun ceza indirimleri getirmek için değiştirildi. Cezalar uluslararası kıyaslamalara da baktığımızda gerçekten fazla mıydı?

Doğru, cezalar fazlaydı. 7,5 yıl, 18 yıl hem ceza hukuku genel prensipleri açısından fazla hem de uluslararası örneklere baktığımızda çok fazla. Ama bu değişiklik, cezaların fazla olduğu için ya da kanunun yanlışını düzeltelim diye yapılmadı. Bu değişiklik net olarak bazı kişilerin tahliye edilmesi amacıyla yapıldı. Dolayısıyla cezaların miktarı açısından yapılan iş çok yanlış diyemiyorum ama amaç kesinlikle hukuk dışı ve yanlış. Bir hukuk devletinde böyle şeyler olması doğal olarak adalete güveni sarsar. Bu durum ayrıca, kanunun getirmiş olduğu “artık böyle şeyler yapılamaz, kimse cesaret edemez” algısını da kırıyor. Demek ki bunlar değişebilir düşüncesini ortaya çıkıyor ki göreceksiniz bu kanun ileride birkaç defa daha değişecek. Çünkü şu an bile kanunun tamamını değerlendirmek yerine sadece spesifik olarak işe yarayacak maddeler değiştiriliyor.

Bu kanunun çıkma aşamasında kulüpler hiçbir rol almadılar mı?

Tam tersi, kanunun çıkarılmasını isteyenler kulüplerdi. Hatta şu anda tutuklu bulunan kulüp başkanları bizzat önderlik ettiler. Başbakanlığın, Adalet Bakanlığı'nın “bu kanun biraz ağır, maddeleri iyi okudunuz mu?” diye uyarılarına rağmen yasa bu şekilde geçirildi. Çünkü o zaman, kanunun sadece taraftarları ve medya mensuplarını etkileyeceği düşüncesi vardı. Taraftarlara öngörülen ağır cezaları amaç. Bir de yasanın medya mensupları ile ilgili çok ağır bir

maddesi var, 22. madde. Hala tam olarak gündeme gelmiş değil. Yapılan açıklama suç içeriği taşımasa bile ceza verilmesine yönelik bir madde bu. Bunlar ancak birkaç medya mensubunun canı yanarsa gündeme gelecek gibi görünüyor.

Kanunun gündeme gelmeyen bir diğer tarafı da şiddet ve düzensizliğin önlenmesi. Bu konuda uygulamanın eksik kaldığını söyleyebilir miyiz?

Kanunlar insanları engellemez, kanunları uygulayanlar insanları engeller. Siz istediğiniz kadar güzel kanunlar yapın, iş uygulayıcılarda biter. Ben son yapılan değişikliklerin uygulayıcılar üzerinde bir motivasyon düşüklüğüne neden olduğunu düşünüyorum. Kanun ilk çıktığında uygulandı. Mesela Bursa'da bunun örneğini gördük. Bursaspor-Beşiktaş maçında taraftarlar ciddi taşkınlıklar yapmışlardı ve 45 dolayında taraftar bu kanuna dayanarak tutuklandı. 45-50 gün kadar tutuklu kaldılar. Ve ondan sonra hiç olay görmedik gerçekten, ve olmaz da. Bu kanun örnek olarak birkaç kişiye uygulandığı zaman diğer taraftarlarda da bu konuda bir anlayış oluşur. Topluluk bilinci böyle birşeydir. Eğer topluluk içinde yaptığımız suçun cezasız kalacağı düşüncesi varsa orada suç işlenir. Ama ceza geleceği düşüncesi olursa kimse suç işlemez. Ağır ceza engel değildir diye bir görüş var ama karşılığı da yaptığının cezasız kalacağını görmesi değildir. Eğitim şart deniyor, evet eğitim şart ama eğitmek için 20 yılımızı harcayamayız. Öncelikle bu cezaların uygulanması ve korunması lazım. Nitekim bu son değişikliklerle taraftarlara verilen cezalarda da ciddi indirimler yapıldı. Bu değişikliklerle birlikte kanunun ismi olan sporda şiddeti önleme işlevi ortadan kalkmıştır. Bundan sonra bu

kanunla şiddet kesinlikle önlenemez. Biz 3 Temmuz değil, 14 Nisan öncesine dönüyoruz. Birileri ile ilgili değişiklik yapılırken kanunun içeriği tamamen ortadan kaldırılıyor.

“

Bu kanun değişikliğiyle, 14 Nisan'ın da öncesine döndük.

”

Türkiye'de gündeme şimdilik fazla gelmeyen bir konu da bahis. Tüm dünyada bahisler, temiz sporu tehdit etmeye başladı. Bizzat oyuncuların bir takım kişilerce tehdit edildiği durumlar ile karşılaşılıyor. Türkiye'de bunun için bir önlem alınması konuşuluyor mu?

Türkiye'de ve dünyada ki şikenin, futboldaki kirliliğin en büyük sebebi aslında bahistir. Nitekim mesela İngiltere'de sportif şikeye hapis cezası öngörülmez, sadece sportif ceza verilir. Ancak işin içine bahis girdiği zaman beş yıla kadar hapis cezası veriliyor. Bahsin bir legal boyutu var, bir de illegal boyutu var. Çin ve Kore merkezli büyük bir illegal bahis ağı var ve buralarda çok ciddi miktarlarda para dönüyor. İddia'nın genel müdürünün açıklamalarına göre Türkiye'nin illegal bahis miktarı legal bahis miktarının iki katı ve yaklaşık 2 milyar dolar gibi bir para söz konusu. Dünyanın en popüler sporu olan futbolu bir şey öldürecekse, bahis öldürecektir. Gidişat bu yönde. Bunu FIFA da, UEFA da görmüş durumda.

Platini Ekim ayında bu konuda Avrupa Parlamentosu'nda bir konuşma yaptı. Bütün ülkelerden şikeyi ceza kanunlarına koymalarını istedi. Çünkü UEFA sportif cezaların yeterli olmadığını farkında. Burada asıl mesela şikenin bahisle ilişkilendirilmesi. Dolayısıyla kanunda bu konuda ayrı bir hüküm olmalıydı. Şikenin önlenmesi için kanun şarttı diyorsunuz. Evet, çünkü aslında baktığınız zaman bu cezaları verecek olanlar da bu işin bir tarafı, nemalanması muhtemel kişilerdir. Bundan dolayı cesur bir şekilde üzerine gitmeleri mümkün değil. Türkiye'de neden bugüne kadar bu çapta bir şike olayı ortaya çıkarılmamıştı? Çok fazla iddia vardı ama kimse ortaya çıkaramamıştı çünkü bunun için ciddi bir polis takibi, adli takip gerekiyordu. O yüzden kanun gerekliydi.

Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu'nun kararlarına baktığımızda alt liglerdeki çalıştırmacılara, yöneticilere ömür boyu men gibi kararlar çıkarken, büyük takımlar tarafında böyle bir şey görülüyor. Bu da eşitlik ilkesini oldukça zedeliyor. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Bunun olmasının sebebi federasyonun yapısıdır. Çünkü federasyonu kulüpler seçiyor ve özellikle büyük kulüplerin bu seçimde çok büyük etkisi var. Dolayısıyla da bu kulüpler Federasyon üzerinde çok büyük baskı kuruyor. Disiplin Kurulu ve Tahkim Kurulu'nu, Federasyon Başkanı'nın direk kendisini seçiyor, görev süreleri de Başkan'ın görev süresi ile kıstlı. Yani, bir manada spor yargısının bağımsızlığına gölge düşürüyor. Federasyon yapısının da

irdelenmesi gerekiyor. Aslında 3 Temmuz'dan sonra yapılması gereken bu olayların bütün süjeleri ile değerlendirilmesi idi. Bir Spor Őurası toplayıp bütün tarafları değerlendirmeliydik.

Federasyon toplu bir reformun öncüsü olabilir mi?

Şu anki yapısıyla Federasyon'un böyle bir öncülük yapması mümkün değil. Federasyon'un bağımsızlığının sadece hukuki değil fiili olarak da sağlanması lazımdır. Kulüplerin bu konudaki ağırlığı mutlaka hafifletilmelidir.

Futbolcuların ve antrenörlerin rolü nedir?

Futbolun en önemli süjeleri futbolcular ve antrenörler olduğu halde, hiğbirinin bu konuda söz söyleme hakkı ve söz söyleme iradesi bulunmuyor. Uluslararası örneklere baktığımız zaman, İspanya liginde futbolcular greve gidebiliyorlar, bir kaç hafta gecikmesini sağlayabiliyorlar. Amerika'da bu sene, dünyanın en fazla para getiren organizasyonu olan NBA lokavt nedeniyle oynanmıyor. İtalya'da aynı Şekilde oyuncuların sendikaları var, kaç ciddi grev yapabiliyorlar. Türkiye'de Profesyonel Futbolcular Derneği'ne bazı haklar verilmiş ama bunu kullanacak irade yok. Bunlar eğer kendileri bu gücü kullanamıyorsa, kanunla bunlara gç verilmelidir. Türkiye'de tek söz söyleyen kulplerdir. Kuralları da koyan da uyandı sonra deęiŐtiren de onlar.

Son olarak, Temmuz ayından beri yaŐananları toplumsal olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?

Toplumun bu işe duygusal bakması kaç büyük bir problem. Fakat aslında sonucu getiren bu değil, bu duygusal bakmayı kullanan kötü niyetli gçler. Siz bu konuda bir hamle yapmaya çalıŐtıęınızda, toplum bu duygusallığını smryorlar. "Koskoca camiaya böyle yapılır mı, kaç büyük toplumsal etkileri olur" deniyor. Halbuki hiçbir Şey olmaz. Juventus 2. Lige düŐtü, ne oldu? İtalya ligi daha popüler hale geldi.

Toplumdaki temizlik kanısı kaç daha önemlidir. Büyük bir takım ligiden düŐebilir, ama siz eğer birtakım Şeyler yapıldı fakat cezası verildi, artık temiz bir lig var algısı oluŐturursanız bu daha kaç ilgi getirir. Kaç insanın futbola ilgisi azaldı Türkiye'de. Ben 3 Temmuz'dan beri takım tutmayı bıraktım, mağları izlemiyorum. Tiyatro izlemek için tiyatroya giderim, neden stada gideyim? Sonucu belli olan birŐeyi neden izleyeyim? Bende bu intiba uyanıyor.

“

Türkiye'de kaç insanın futbola ilgisi azaldı.

”



Schenk: “Yolsuzluğun olduğu her yerde toplumsal birleşmeye ihtiyacımız var”

Röportaj: E. Oya Özarslan

Sylvia Schenk



Sylvia Schenk, spor hukuku konusunda uzmanlaşmış bir avukat. Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi'nde (CAS) raportör olarak görev alıyor ve burada genel olarak doping olayları üzerine çalışıyor. Yalnızca futbol değil, sporun çoğu dalında ulusal ve uluslararası anlamda oldukça tecrübeli bir avukat. 2006 yılında beri Uluslararası Şeffaflık Örgütü (TI) gönüllüsü. Ayrıca ulusal düzeyde 2008-2010 yılları arasında TI Almanya ülke kolunun başkanlığını yaptı. Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün spor danışmanlığını yapıyor. Son zamanlarda FIFA'da ortaya çıkan yolsuzluklar üzerine TI bünyesinde hazırladığı “FIFA'da Şeffaflığın İnşası” raporu ile oldukça ses getirdi. Raporun tamamını derginizin ekinde bulabilirsiniz. Sylvia ile bu raporu ve ulusal federasyonların şeffaflaşmak için atması gereken adımları konuştuk.

Sporda yolsuzluk son yıllarda arttı mı?

Yolsuzluk, yüzyıllardır sporun içinde olan bir konu. Hatta antik olimpiyat oyunlarında bile yolsuzluklar yaşandığı söyleniyor. Yani yeni bir durum değil ve yüzyıllardır insanlar bu problemin farkında. Ancak ulusal ve uluslararası anlamda bir düzenleme bulamamıştı. Bu durum artık değişti. Şu an yeni ve büyük bir tehdit var. Şike ile internet bahis şirketleri arasında bir bağ kuruldu. Bu yeni, çünkü internet üzerinden bahis oynamak yeni. Bugünlerde örneğin Çinli bir bahissever, Avrupa'daki bir futbol maçının üzerine bahis oynayabiliyor. Bu yüzden uluslararası örgütler, uluslararası bahis grupları şikeye yöneliyor, spora ve spor organizasyonlarına saldırıyor. Spor organizasyonları bundan çok endişelenmeye

başladı, çünkü Avrupa'da bu örgütler genç oyuncuları tehdit etmeye başladı. Oyuncular, "Eğer bir daha ki maç istediğimizi yapmazsan ailene zarar veririz" gibi tehditler alıyorlar. Biz oyuncuları korumaya yönelik bir program başlatılmasının önemine inanıyoruz. Çünkü bu sadece örgütlü suçlarla mücadele eden polisin işi değil, spor organizasyonlarının da faal olması gereken bir konu. Federasyonlar ve kulüpler kendi üyeleriyle, hakemlerle, oyuncularla, yöneticilerle birlikte riskler ve tehditlerin ne olduğu ve bunlar karşısında ne yapılabileceği konusunda çalışmalarını lazım.

Diğer tüm alanlarda olduğu gibi sporda yolsuzlukla mücadelede de bir topyekün anlayış değişikliği gerektiğini mi söylüyorsunuz?

Öncelikle farkındalık önemli. Bu sorunun sadece polisin işi olduğunu düşünmemek lazım. Sporun içinde olan herkesin yapabileceği şeyler var. Yolsuzluğun olduğu her yerde bizim toplumsal birleşmeye ihtiyacımız var. Olaylar polise intikal edecek kadar büyümesinden çok daha erken, ufak adımlarla başlıyor genellikle. İnsanların ilk yanlış adımı atması engellenir ise suç daha oluşmadan engellenmiş olacaktır. Bunun için de büyük bir eğitim programı gerekli.

Futbolu yolsuzluklara karşı bu kadar savunmasız kılan nedir?

Futbolda çok büyük para, büyük popülarite ve büyük, muazzam bir izleyici kitlesi var. Son 10-20 yıldır da büyüyor. Artık sponzorlardan ve yayın gelirlerinden daha fazla para geliyor. Bu yüzden bazı suç grupları futbolun içine girmekle ilgileniyor. Son 10-20 yıldaki bu büyümeye rağmen futbolun kaideleri çok fazla değişmedi. Böyle büyük paralarla futbol başa çıkamadığı için, bu iş şirketleşmeye döndü,

şirketler futbolu kuşattı. Bu gelişmeler futbolu kötü anlamda etkiledi. Ama sadece futbol değil, bütün uluslararası sporlar aynı problemle karşı karşıya. Evet futbol önemli ama diğer spor dallarını da unutmamalıyız.

"FIFA'da Şeffaflığın İnşası" Raporu FIFA'ya daha şeffaf hale getirecek öneriler içeriyor. Ulusal federasyonlar için de buna benzer önerileriniz var mı?

Ben şu an hazırlanmış rapordaki, bir çok konunun federasyonlara adapte edebileceğine inanıyorum. Ama tabii gerek futbol federasyonları gerekse diğer federasyonlar bakımından şunu görmek lazım. Ne FIFA kadar zenginler, ne de FIFA kadar fazla personel ve birikim sahibiler. Bu yüzden bunu adapte etmek için biraz zamana ihtiyaç var. Adım adım kendi sıkıntıları doğrultusunda uygulamalar yapabilirler. Zaten biz FIFA'ya bu raporu federasyonlar bazında da işletmesini önerdik. İleride de zaman bulabilirsek, ulusal federasyonlar üzerine de bir öneri raporu yazmak istiyorum. Ama bu FIFA'da Şeffaflığın İnşası raporuna benzer olacak.

Sizce FIFA ulusal federasyonlara bunu aktif olarak tavsiye edecek mi?

Raporda bazı konular için FIFA uygulasin ve sonra üye federasyonlara nasıl uygulanacağını göstereceğini önerisini getiriyoruz. Ben FIFA'nın burada ilk adımda kendi içinde şeffaflık için çalışacağını, ikinci adımda nasıl yapılacağını ulusal anlamda federasyonlara, kıtasal olarak da konfederasyonlara aktaracağını ümit ediyorum. Çünkü onlarda da aynı sorunlar mevcut. Tabi adım adım, önce FIFA değişime gidecek sonra üye federasyonlara adım adım

gösterecek. Şu an FIFA, Avrupa üzerinde iyi yönetim konusunda baskı gösteriyor. Avrupa Birliği önümüzdeki dönem şike ve futbolda iyi yönetim üzerinde duracak. Bu bağlamda Avrupa ve Avrupa spor organizasyonları üzerinde baskı var. Er ya da geç bu ulusal federasyonlara yansiyacak.

Ulusal düzeyde nasıl hukuki düzenlemeler gerekli?

Şuna bakmak gerekiyor, ülkelerdeki ceza hukuku sporda yolsuzlukları içeriyor mu ve içeriyorsa ne ölçüde içeriyor. Her ülkenin farklı yargı alanları var, o sebeple genel bir şey söylemek zor. Avrupa Birliği düzeyinde, üye ülkelerin sporda yolsuzlukla ilgili nerede durduğunu görmek üzere bir çalışma başlatıldığını biliyorum. Yani önümüzdeki yıl bu 27 ülke hakkında bilgi sahibi olacağız. Bunlardan hareketle ulusal düzeyde sporda yolsuzlukla ilgili ne yapılması gerektiği ile ilgili tavsiyeler geliştirilecek. Bu çalışmanın sonunda üye olmayan ülkeler de kendi ceza hukuklarını kıyaslayıp kendi tavsiyelerini geliştirebilecekler. Yani bu aşamada, bu çalışmanın sonucunu beklemek gerekiyor.

Ulusal düzeyde futbolda yolsuzlukla mücadelede başarı sağlamış bir örnek paylaşabilir misiniz?

Uluslararası Şeffaflık Örgütü Almanya şubesi, bundan bir sene önce Alman Futbol Ligi ile bir ortaklık gerçekleştirdi. Alman Futbol Ligi, birinci (Bundesliga) ve ikinci ligini yani Almanya'da ki 36 profesyonel futbol kulübünü içeriyordu. Projenin ismi Transparency and Integrity of Football (Futbolda Şeffaflık ve Dürüstlük) idi ve şike ile mücadeleyi hedefliyordu. Alman futbol ligi bizim tavsiyemizi dikkate alarak, bağımsız Ombudsmanlık kurumunu

getirdi, böylece Alman Futbol Ligi içindeki kulüpler ve diğer herkes buraya müracaat edip, arayıp, e-posta gönderip şikayle ilgili bildirimde bulunabiliyor, her türlü yolsuzlukla bağlantılı konuda yardım alabiliyor, Ombudsman da araştırıp soruşturma başlatıyordu. Bununla ilgili atölyeler düzenledik. İlk çalıştay, her kulüpte 14 yaş altı ve 23 yaş altı için olan altyapı sorumluları ile birlikte yapıldı. Böylece projeyi onlara tanıttık, ve şikenin riskleri nelerdir, suçlular oyuncularınıza, hakemlere ve size nasıl ulaşabilir ve sizi nasıl ikna etmeye çalışır bunun üzerine çalıştık. Bazı örnek davalar üzerinde tartıştık ve neden bundan haberdar olmaları gerektiğinden ve oyuncuların bahisten uzak tutulması/ yasaklanması gerekliliğinden konuştuk. İkinci adımda aynı atölyeyi, 14 yaş ve 23 yaş altı altyapılarda çalışan koçlar, antrenörler ve görevliler ile yaptık ve çok iyi sonuçlar ortaya çıktı. Örnek davalar üzerinde çok değişik tartışmalar oldu. Antrenör ve koçlardan “biz bu konunun farkında olmak istiyoruz, daha çok şey öğrenmek istiyoruz, oyuncularımıza zor durumlarla karşılaştıklarında nasıl hayır diyecekleri konusunda yardım etmek istiyoruz” gibi talepler geldi. Bu proje kapsamında bu tarz atölyeleri teker teker tüm kulüplerle yapıyoruz ve bunu tekrarlayacağımızı düşünüyorum çünkü bu uzun süreli bir eğitim. Bu 12-13 ay önce başlayan bir proje ve bundan diğer ülkelerin de takip edeceği bazı tecrübeler kazanacağımıza inanıyorum. Futbolda değil ama başka spor organizasyonlarında bazı girişimler kuruluyor. Hepsi daha başlangıç aşamasında ama en iyi yöntemin, girişimlerin birbirlerinden bir şeyler öğrenmesi, birbirlerine bir şeyler öğretmesi pratiği olduğuna inanıyorum. Yani gençleri buna dahil etmek oldukça önemli? Evet kesinlikle eğitime gençlerle başlanmalı ve bunun büyük bir mesele olduğu hakkında farkındalık yaratılmalı. Bunun üzerinde çalışılması gereken bir alan olduğu anlatılmalı.

Peki taraftar davranışları hakkında ne düşünüyorsunuz? Almanya’da bu tip skandallar karşısında taraftarların davranışları ne yönde oluyor? Bizim Türkiye’de gördüğümüz taraftar davranışı, takımını ne olursa olsun her koşulda desteklemek yönünde.

Şike, yolsuzluk gibi durumlarda bu biraz problemlidir. Bence futbolun zevki stada oyunu izlemeye gittiğinizde ne olacağını

FIFA’da Şeffaflığın İnşası Raporu

Ekim 2010’dan itibaren, FIFA’da 2018 ve 2022 Dünya Kupası evsahibi adaylıkları ve Başkanlık Seçimleri ile ilgili iki büyük skandal ortaya çıktı. Bunun üzerine harekete geçen Uluslararası Şeffaflık Örgütü FIFA’ya bazı öneriler hazırladı.

1. Geçmiş geride bırakmak.

FIFA eğer kendi bünyesinde bir reform yapmak istiyorsa, öncelikle geçmişten gelen tüm iddiaları araştırmalıdır. Bağımsız kuruluşlar tarafından yürütülecek şeffaf bir soruşturma sonucu FIFA’nın temize çıkarılması, bu kurumun yeni bir dönemi karşıladığını, açık ve hesap verebilir bir gelecek vaat ettiğini gösterecektir.

2. FIFA Yönetim Yapısında İyi Yönetişim ve Şeffaflığın İnşası.

FIFA’nın yeni bir sayfa açması için, bu kurumun iç yönetimini gözden geçirmesi ve hesap verebilirlik, mali sorumluluk ve şeffaflık ilkelerini karar verme sürecine dahil etmesi gerekir. (Önerilen reform ve yol haritası için Temiz Eller raporuna bakabilirsiniz.)

bilememenin zevkidir. Gerçek bir futbol taraftarı, bazıları maç başlamadan sonucunu biliyorsa, buna hayır demelidir. Türkiye’deki örneğe gelecek olursak, eğer ortada bir skandal varsa, bir takım küme düşecekse, Şampiyonlar Ligi’ne gidemiyorsa, ve bu takımın taraftarları, ben ne olursa olsun takımımın Birinci Lig’de olmasını istiyorum, Şampiyonlar Ligi’nde oynamasını istiyorum diyor ise, burada bir ikilem var. Şikayı sevmiyorum ama kendi takımımın üst ligde kalıp cezalandırılmamasını istiyorum. Buradaki yaklaşım, sadece bir kulübün taraftarlarını değil tüm taraftarları ortak paydada toplayacak bir



şemsiye olmalı. Almanya'da böyle bir şemsiye organizasyon mevcut, Avrupa'da mevcut. Mesela Avrupa'daki taraftar şemsiye organizasyonu bu yaz üyelik toplantısında bir açıklama yaptı ve FIFA'nın gidişatından memnun olmadıklarını ve şike konularının farkında olduklarını deklare etti. Onlarla iletişim halindeyiz ve taraftarların yolsuzlukla mücadelede yer almasını ümit ediyoruz. Çünkü takımlar düzeyinde, ben kulübü destekliyorum ama şikeye karşıyım demek oldukça zor.

Fenerbahçe kulübünde şike iddialarının ardından, Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) ve UEFA, Fenerbahçe'nin Şampiyonlar Ligi'ne katılmayacağı kararını verdi. Buna karşılık Fenerbahçe Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi'ne (CAS) başvurdu ve kayıplarının tazmini olarak 45 milyon Euro istiyor. Sizce CAS bu davayı görmeyi kabul edecek mi ve CAS'ın kararı spor dünyasını nasıl etkileyebilir?

İş mahkemelerinde 10 yıllık bir tecrübe ve CAS'ta arabuluculuk görevlerime dayanarak her davanın kendine özel durumları olduğunu söyleyebilirim. Fenerbahçe davası ile ilgili çok detaylı bilgiye sahip değilim, dolayısıyla sonuç ile ilgili yorum yapamam. Ancak şunu söyleyebilirim. Daha önce CAS'ın, yolsuzluk ve şike konusunda çok açık bir tavır aldığı iki yada üç dava oldu. Yani eğer CAS yolsuzluk yapıldığına dair kanıtları yeterli bulursa bu konuda çok açık ve güçlü bir karar verecektir. Yine de kararı beklemek lazım.

Tazminata gelince, bildiğim kadarıyla Fenerbahçe'nin ki gibi bir dava ile daha önce karşılaşmadık. Doping şüphesi ile dönülmez zarara sebebiyetten açılmış davalar mevcut. Örneğin 15 sene öncesine ilişkin bir davada, 100 metre koşucusu kadın atlet, doping şüphesiyle ceza aldı ama doping olmadığı ortaya çıkınca ceza kaldırıldı. Bundan sonra mesleki itibarının zedelendiği ile ilgili bir talebi oldu. Daha sonra Alman Federasyonu ve International Athletic Association ile birlikte bir anlaşmaya vardılar ve 1- 1,5 milyon Mark gibi bir tazminat ödendi o dönemde. Bu hatırladığım bir dava ama Fenerbahçe'nin durumunda gerçekten çok büyük bir tazminat alacağı söz konusu. Bu yüzden CAS için alması oldukça güç bir karar.

Ama bu davaya bakıldığında bir atlete 1,5 milyon Mark ödendiğine göre, kulübe böyle bir para ödenmesi muhtemel.

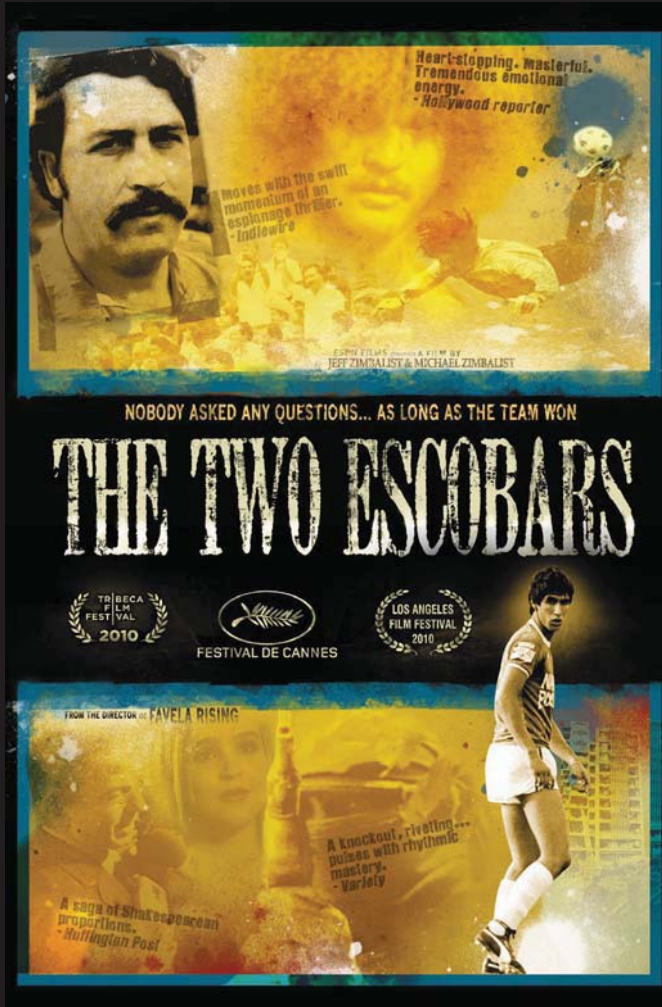
Tabi davadan davaya bakmak lazım. Bu davada atlet sponsor bulma ve belki de ödülünden gelecek parayı kaybettiğini iddia etti ve hesapla 1,8-2 milyon gibi bir tazminat talebinde bulundu ancak sadece yarısını alabildi. Ve tabi eğer Şampiyon Ligi'nde mücadele edecek bir takımsanız bunun çok büyük yayın geliri var. Yayın ihalesinden gelen para, sponsorlardan gelecek ek para da mevcut. Bence 45 milyon Euro biraz fazla bir talep çünkü bir kerelik Şampiyonlar Ligi'ne katılımı bu kadar para gelemeyeceğini düşünüyorum. Ama en azından ilk grup aşamasını oynamaya hakkı olduğu Mahkeme tarafından kabul edilirse bununla ilgili miktarı alması gerekir.

İki Escobar

Mafya ve Futbolun
Tehlikeli Dansı

Yazan: E. Oya Özarslan

Mafyanın yönettiği bir ülke ve yeraltı dünyasıyla iç içe geçmiş futbol kulüplerinin anlatıldığı "İki Escobar" filmi, suç örgütlerinin toplumsal hayata egemen olduğu bir sistemde, spor dahil her alanı saran ve insanların hayatlarını karartan kanunsuzluğu çarpıcı bir şekilde sergiliyor. Neredeyse sürükleyici kurgu bir film gibi soluk almaksızın seyredilen bu sarsıcı belgesel, yakın zamanlarda yaşadığımız şike iddiaları dolayısıyla tadı kaçan futbol seyircisini, temiz futbol, sahalardaki spordışı etkenlerin elenmesi, mafya liderleriyle haşır neşir olan bazı kulüp yöneticilerinin oluşturduğu moral profilin sorgulanması gerekliliği gibi önemli sorularla başbaşa bırakıyor.

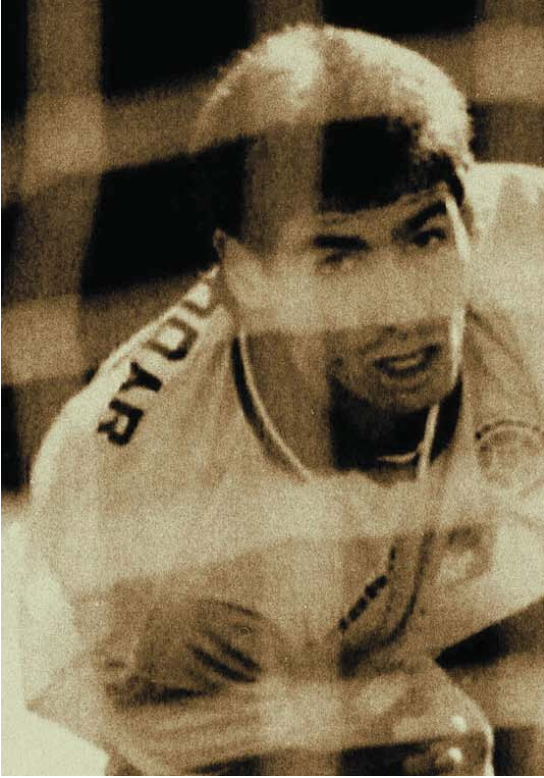


Pablo Escobar ve Andrés Escobar! Aynı soyadını taşıyalar da aralarında herhangi bir bağ ve ilgi bulunmayan bu iki Escobar, futbolun ve kirli paranın ölümcül çemberinde bir araya gelirler. Pablo Escobar, Kolombiyalı ünlü uyuşturucu kaçakçısı; uyuşturucudan elde ettiği serveti sayesinde 1989'da Forbes dergisi tarafından dünyanın en zengin yedinci adamı ilan edilen acımasız bir mafya lideri. Andrés Escobar ise, Atlético Nacional takımında profesyonel olmuş, centilmen sporcu ödülleri alan, sakın ve efendi kimliğiyle tanınan bir futbolcu. Dünya Andrés Escobar'ı daha çok 1994 Dünya Kupası'nda Kolombiya formasıyla ABD'ye karşı oynarken kendi kalesine attığı gol ve iki hafta sonra Medellin'de suikaste kurban gitmesiyle hatırlıyor.

Zimbalist Kardeşler

Amerikalı Jeff Zimbalist ve Michael Zimbalist kardeşler tarafından çekilen "İki Escobar" adlı belgesel film, bu iki Kolombiyalı'nın hikayesi çerçevesinde futbol ve kirli ilişkileri vurucu bir dille anlatan bir belgesel. Film aynı zamanda, Amerikan televizyon kanalı ESPN'nin 30. kuruluş yıldönümü dolayısıyla "30 da 30" ismiyle oluşturulan belgesel serisinin bir parçası.

Müthiş bir sürükleyiciliğe sahip bu belgesel film, bir yandan oldukça trajik bir hikâyeyi anlatırken, diğer yandan da çok karanlık bir döneme tanıklık ediyor. Zimbalist kardeşler bir yıl kadar Kolombiya'da kalarak Escobarlar'ın aileleri, arkadaşları, iş ve yakın arkadaşlarıyla görüşmüşler. Belgesel, aynı zamanda içerdiği şaşırtıcı derecede cesur röportajlar ile, 1980'lerden 1990'ların ortalarına kadar uzanan süreçte Kolombiya'ya hakim olan ve izleyicinin seyrederken neredeyse kanını donduran yolsuzluk ve kanunsuzluğu çok çarpıcı bir biçimde anlatıyor.



Kolombiyalı eski savunma oyuncusu Andrés Escobar ya da İspanyolcasıyla "El Caballero del Fútbol" -Futbolun Centilmeni- (13 Mart 1967 – 2 Temmuz 1994).

Gerek Kolombiya Milli Takımı, gerekse profesyonel ligde sayısız maça çıkan Andres için 1994 FIFA Dünya Kupası'nın A Grubu'nda oynanan Kolombiya-ABD'nin maçı, bir dönüm noktası olur.

ABD'li orta saha oyuncusu John Harkes'in yaptığı ortaya yanlışlıkla müdahale eden Andres, topu kendi kalesine yollar. Bu golün neticesinde favori olarak gösterildiği guruptan çıkamayan Kolombiya kupaya veda etmek zorunda kalır. Yenilgiden hemen sonra, 2 Temmuz 1994 tarihinde akşam doğduğu şehir Medellin'de, bir bar çıkışında 38 kalibrelik bir tabancadan çıkan 12 mermi ile vurulur Andreas Escobar. Olay kimilerine göre, büyük bahis işleri yapan mafyanın işidir, kimlerine göre ise, sıradan bir bar kavgası. "El Caballero del Fútbol" 27 yaşında doğduğu şehir Medellin'de ölür.

Narko-Futbol!

Aralarında hiçbir bağ bulunmayan bu Escobar'ları bağlayan tek nokta, aslında Kolombiya toplumunun en temel tutkularından birini oluşturan futbol. Film, Kolombiya'daki bu dönem boyunca sisteme egemen olan yeni bir kelimeyle de tanıştırtıyor bizi, "narko-futbol!" Uyuşturucudan gelen kara paranın ekonomik sisteme girerek temizlenmesi, çoğu zaman nakit parayla dönen futbol endüstrisi sayesinde oluyor. Kara paranın finanse etmesiyle bir anda güçlenen futbol takımları, ünlü yıldızları çok yüksek fiyatlara satın alarak kara parayı akıyor ve her mafya liderinin değişik futbol takımına sahip olmasıyla da ülke müthiş bir yolsuzluk batağına gömülüyor. Futbolcuların, hakemlerin tehdit edildiği, vurulduğu, aile fertlerinin kaçırıldığı bir ortamda oynanan maçlar, aynı zamanda büyük bahis oyunlarına da konu oluyor; ve futbol futbol olmaktan çıkarak, şike, suç, kanunsuzluk ve şiddete bulanıyor.

Film, iki Escobar'ın zaman zaman kesişen hikayesinde, her ikisinin futbolla olan ilişkilerini ve ayrı ayrı açılardan hazin sonlarını gerçekçi bir perspektifle anlatıyor.

Pablo Escobar ve Medellin Karteli

Pablo Escobar profilinde, dev bir uyuşturucu kartelinin sahibini, bu kartel sayesinde ABD'ye giren uyuşturucu trafiğinin yüzde 80'ini yöneten ve o dönemdeki Kolombiya'nın en güçlü ve acımasız uyuşturucu kralını görüyoruz. Narkotik kaçakçılığı işini dev bir imparatorluğa dönüştüren ve ayda 80 ton uyuşturucuyu ABD'ye soktuğu söylenen Pablo Escobar, taşıma işinde küçük uçaklardan ve hatta iki denizaltıdan yararlanmaktaydı. Kolombiya'daki yönetimi kontrol edebilecek kadar güçlü olan Pablo'nun "gümüş ya da kurşun" olarak tanımlanan bir iş yapma tarzı vardı. Pablo, yükselişine engel olmak isteyenleri önce rüşvetle kendi yanına çekmeye çalışıyor, başarılı olamazsa ölüm kararını imzalıyordu. Pablo Escobar'ın o yıllarda kendine karşı gelen yüzlerce siyasetçi, polis ve yargıcı katlettiği biliniyor. Pablo Escobar'ın sağ kolu, daha sonraki ifadelerinde Pablo'nun emriyle ülke çapında 4500 kişiyi öldürttüğünü ifade etmiştir.

Filmde, futbola tutku düzeyinde bağlılığı olan Pablo Escobar'ın, çiftliğinde yaptığı barbekü partilerine sık sık futbolcuları davet ettiğini, özel uçağıyla takımları getirttiğini ve futbolcularla vakit geçirmeyi çok sevdiğini görüyoruz. Pablo Escobar uyuşturucu üzerinden kazandığı parayla futbol takımını finanse etmeye başladığında, takım önce Güney Amerika kupasını kazanacak, sonra da Dünya Kupası'na katılma başarısını gösterecek kadar güçlenecektir. Yıllardır yoksulluk içinde yaşayan, uyuşturucu, gerilla savaşı ve şiddetle özdeşleşen bir ülkenin futbolda başarı kazanmaya başlaması, milyonlarca kişinin gurur duymasına sebep olur. Zengin ya da yoksul, asker ya da gerilla, siyasetçi ya da uyuşturucu kaçakçısı herkes milli takımın başarısı için bir araya gelir. Ancak Atletico Nacional'ın eski koçunun belirttiği gibi, uyuşturucu trafiğinden gelen para olmasaydı Kolombiya futbolu diye bir şeyden belki de hiç bahsedilemeyecekti.

Yoksul bir geçmişten gelen Pablo Escobar, bir yandan da Medellin'in yoksul mahalleleri için para harcar, evler, kiliseler inşa ettirir, futbol sahaları yaptırır. Böylece gecekondular

Kapak Konusu

mahallelerindeki halkın gözünde kahraman haline gelen Pablo, yine bu insanların oyuyla parlamentoya girerek dokunulmazlık kazanır ve öldürüldükten sonra da bu yoksul kesim Medellin sokaklarında onun için gösteriler düzenler.

ABD'nin uyuşturucu trafiğini önlemek için Pablo Escobar'ın iadesini istemesi, bu düzenin değişmesi için ilk önemli adım olur. Rakip bir mafya liderinin bir maçın hakemine rüşvet vermesi ve Atletico Nacional'ın bu maçı kaybetmesi üzerine Pablo hakemi öldürtür. Ayrıca Amerikalılar'ın ve bazı politikacıların da içinde bulunduğu bir uçağa bomba konmasıyla 110 kişi hayatını kaybeder; Kolombiya'da işlenen suçlar had safhaya varmıştır. Amerikan yönetiminin giderek artan baskılarına dayanamayan Kolombiya hükümeti, sonunda Escobar'ı ABD'ye iade etmezse de yakalayarak hapse atar. Pablo, içinde kendisinin yaptırıldığı yüzme havuzu, spor salonu ve hatta futbol sahası bulunan bir hapisanede "cezasını" çekerken, yine futbolcuları çağırarak partiler yapmaya devam eder. ABD'nin Kolombiya hükümetine baskılarından çekinen Escobar hapisaneden kaçır, ama Amerikan ve Kolombiya hükümetinin ortak bir hareketiyle 1993 yılında öldürülür.

Andrés Escobar, Bir Futbol Centilmeni

Öte yandan Andrés Escobar, orta halli bir aileden gelen ve mütevazı bir hayatı olan bir futbolcudur. Yeteneğiyle öne çıkan Andrés, döneminin en iyi futbolcusu olarak kabul edilir ve milli takımın kaptanı olur. Çevresindekiler her zaman onun sakin, sabırlı, temiz ve iyi niyetli kişiliğinden bahsederler. Gençler için bir model ve ulusal bir simge olan Andrés, ülkedeki şiddetin bitmesinden yana olduğunu her zaman belirtmiş ve tüm ihtiyaç sahiplerine yardım etmesiyle tanınmıştır.

27 yaşında Milan gibi önemli bir takıma transfer olmak için anlaşmışken, 1994 Dünya Kupası'nda kendi kalesine gol atmasının ardından

Kolombiya'ya döner dönmez 12 kurşunla Andrés'in hayatına son verilir. Andrés kendi kalesine attığı golün ardından "hayat burada sona ermiyor" demişse de, bu gol onun hayatına mal olmuştur.

Cinayetin arkasında, futbol bahislerinde çok para kaybeden organize suç örgütlerinin olduğu belirtilir. Cinayetten sonra gözaltına alınan zanlı ise, Kolombiya milli takımının elendiği Dünya Kupası maçlarında oynadığı bahislerde çok para kaybetmiş bir uyuşturucu baronunun çalışanıdır. Ölümün barda çıkan bir kavga ve çapraz ateş sonunda olduğu iddia edilerek olayın üzeri örtülmeye çalışılır. Andrés Escobar'ın cenazesine yaklaşık 120 bin kişi katılmış, Temmuz 2002 tarihinde ise Medellin şehrinde Andrés'nin heykeli yapılmıştır.

Temiz Futbol

Seyircinin adeta tokat yemiş bir etkiyle sinemadan çıktığı bu belgeselde, 90'lı yıllarda Kolombiya futbolu çevresinde ülkeye egemen olan mafya gruplarının yarattığı şiddet sarmalı oldukça etkileyici bir biçimde anlatılıyor. En büyük uyuşturucu krallarından biriyle, cinayete kurban gitmiş bir futbol centilmeninin ele alındığı filmde, sadece dramatik hayat hikayelerini değil, aynı zamanda şike, bahis, maç satma, kara para aklama yollarıyla futbola karışan büyük suç örgütlerinin bir ülkeyi ve sporu nasıl kirletebileceğini de görüyoruz.

Bugünlerde temiz futbolun daha özel bir anlam kazandığı ülkemizde, yozlaşmanın ve kirlenmenin karşısına çıkmanın önemi her zamankinden daha belirgin bir şekilde önümüzde duruyor. En önemli marka değerinin "temiz futbol" olduğunu bir kez daha hatırlıyoruz. Futbol ruhunun dış etkenler tarafından yok edilmesine, öncelikle gerçek sporseverlerin itiraz etmesinin gerekli olduğunu bu film vesilesiyle yeniden görüyoruz.

İyi seyirler...

Pablo Emilio Escobar Gaviria (1 Aralık 1949 – 2 Aralık 1993) Kolombiyalı uyuşturucu tüccarı.

Bu yolla edindiği bir ada, bir hayvanat bahçesi, sayısız mülki otomobil ve uçakları ile birlikte 25 milyar dolar civarında serveti var. Forbes dergisinin en zenginler listesine 7.sıradan giren Pablo, rivayetlere göre çaldığı mezar taşlarını satarak suç dünyasına girmiştir.

Dâhil olduğu birçok suç aktivitesi dolayısıyla hem ülkesi Kolombiya'da, hem de ülke dışında tutuklama kararına rağmen Beyaz Saray önünde fotoğraf çektirebilecek kadar rahat hareket edebilen suç dünyasının bu ünlü ismi, bir diğer taraftan ise, işlerini yönettiği Medellín şehrinde modern Robin Hood olarak algılanıyordu.

Milletvekilliği, cezaevi hayatı ve firarilik gibi birçok mecrada bulunan Pablo, yine Medellín'de peşindeki polislerden kaçmak için çıktığı çatıdan düşerek öldü.

Şeffaflığı Destekliyoruz

We Support Transparency

||| **BENER LAW OFFICE**

"Our clients' success defines ours"

www.bener.av.tr

Yolsuzlukla Mücadelenin AB Cephesi

Her yıl yayınlanan Avrupa Birliği İlerleme Raporunda, Yolsuzlukla Mücadele başlığı altında yazılanlar yıllardır değişmiyor.

Yazan: Hande Özhaçeş



Her yıl Eylül aylarında yayınlanan Avrupa Birliği İlerleme Raporları, Türkiye'nin o yıl içerisinde gösterdiği gelişme veya gerilemelerin tek elden sunulduğu bir karne niteliğinde. İncelenen başlıklardan biri de yolsuzlukla mücadele. Ancak son yıllarda bu başlık altında yazılanları okuyunca, pek bir değişiklik göremiyoruz. Türkiye'nin bu konuda durumu neredeyse sabit. Ne ilerleme var ne de gerileme. Gelin bu yıl İlerleme Raporu'nda yolsuzlukla mücadele başlığı altında yazanlara tek tek bakalım.

Rapor, Şubat 2010'da hükümet tarafından kabul edilen "Saydamlığın Arttırılması ve Yolsuzlukla Mücadelenin Güçlendirilmesi" Strateji Belgesi ile başlıyor. Belgenin kabulünü takip eden sürece bir bakacak olursak, bir Yürütme Kurulu oluşturuldu ve bu Kurul'un koordinasyonunda Nisan 2010'da Strateji'de öngörülen çalışma grupları 23 tedbir maddesi için öneriler hazırlamak üzere toplandı. Bu 23 konu yolsuzluğu önlemeye yönelik tedbirler, yaptırımların uygulanmasına yönelik tedbirler ve toplumsal bilincin artırılmasına yönelik tedbirler olarak 3 amaç altında belirlendi. Ancak bu gelişmelerle ilgili şeffaf bir süreç yürütüldüğünü ifade etmek mümkün değil. Bilgi edinme başvurumuz yoluyla öğrenebildiğimiz kadarıyla, Ekim 2010-Mayıs 2011 arasında Yürütme Kurulu 25 adet toplantı gerçekleştirmiş ve toplam 23 konuda karar almış. Bu kararlar Ağustos ayında Bakanlar Komisyonu'ndan görüşülmüş ve onaylanarak ikinci tur çalışmalara başlanması için talimat verilmiş. Ancak alınan kararlar ve görüşülen tedbirler hakkında detaylı bir bilgi alamadık. Saydamlığın Arttırılması için görüşmeler büyük bir gizlilik içinde devam ediyor. Avrupa Birliği İlerleme Raporu da sivil toplum katılımının arttırılması gerekliliğinin altını çizmiş.

Raporda değinilen ikinci konu, milletvekillerinin

ve üst düzey kamu görevlilerinin yolsuzluklarla ilgili davalardaki dokunulmazlığı. Bilindiği gibi, Türkiye'de gerek milletvekilleri gerekse kamu görevlileri güçlü dokunulmazlık zırhları ile yargılanmaktan korunuyorlar. Oysa olması gereken, dokunulmazlıkların kürsü dokunulmazlığı ile sınırlandırılması. Bunun anlamı, hiçbir milletvekili parlamentoda söylediği sözler nedeniyle yargılanmamalı. Bu demokrasinin olmazsa olmaz koşullarından biri elbette. Ancak bir milletvekili eğer yolsuzluğa bulaştı ise, sorumlu olduğu halka hesap vermeli.

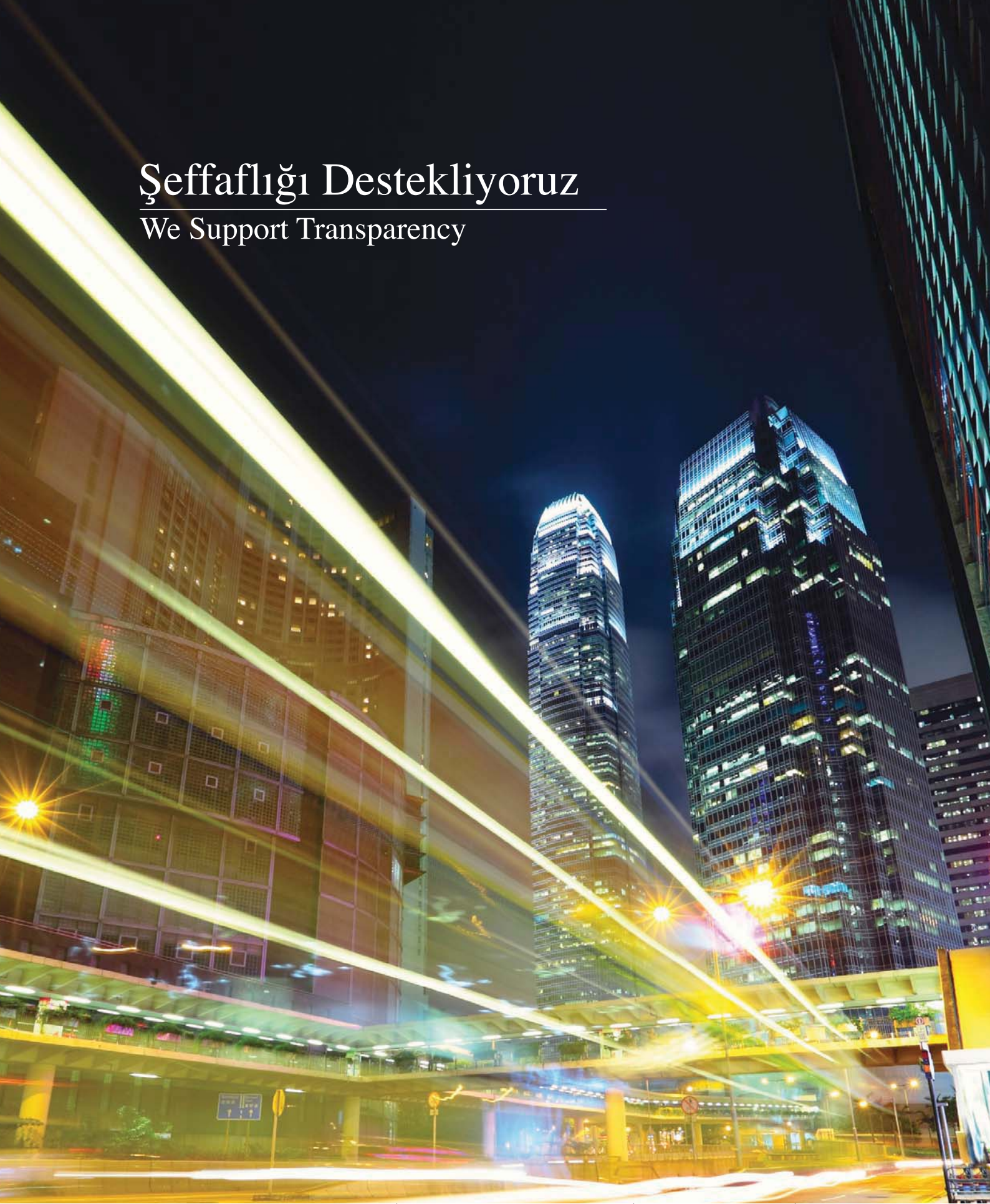
Raporda geçmiş yıllardan beri tekrarlanan bir başka konu siyasi partilerin finansmanı konusu. Türkiye'de ki Siyasi Partiler Kanunu, partilerin finansal harcamaları konusunda çok sınırlı bir denetim getiriyor. Partiler, yılda bir kere Anayasa Mahkemesi'ne mali tablolarını göndermekle yükümlü. Bizler vatandaş olarak, Anayasa Mahkemesi'nin yaptığı denetimin sadece sonucunu görebiliyoruz. Harcamalar hakkında detaylı bir bilgi bulmaksa mümkün değil. Oysa ki siyasi partiler, internet sitelerinde her yıl bilançolarını, gelir-gider tablolarını, gelir kaynaklarını kamuyla şeffaf bir şekilde paylaşmalıdır. Seçim kampanyaları süresince yapmış oldukları harcamalarda ise durum daha da vahim. Bu konuda tamamen bir yasal boşluk bulunuyor. Türkiye'de ki siyasi patronaj ilişkileri, oy satın alma gibi olaylar bu yasal boşluklar sayesinde kolaylıkla gerçekleşiyor.

Yıllardır tekrarlanan bir diğer konu Başbakanlık Kamu Etik Kurulu'nun kapsayıcılığı. 2003 yılında kurulan bu Kurul, kamu görevlilerinin uyması gereken etik kuralları belirlemekle, bu konuda eğitici faaliyetlerde bulunmakla ve vatandaşların bu konuda şikayetlerini değerlendirmekle görevli. Ancak Kurul'un hayata geçirdiği etik kurallar tüm kamu görevlileri için geçerli değil. Başta siyasiler olmak üzere, yargı mensupları, akademisyenler ve askeri personel bu etik kurallara uymakla yükümlü değil. "Balık baştan kokar" atasözünün doğruluğunun hakkını teslim etmeme izin verin.

İlerleme Raporu'nda her yıl tekrarlanan "yolsuzluk birçok alanda yaygındır", "yolsuzlukla mücadele için yasal çerçeve güçlendirilmelidir" cümleleri bize bu konuda hükümetlerin kararlı adımlar atmadığını gösteriyor. Bir sonra ki İlerleme Raporu'nda yeni cümleler okumak, Türkiye'nin ilerleme kaydettiğini görmek istiyoruz.

Şeffaflığı Destekliyoruz

We Support Transparency



Hergüner Bilgen Özeke
Avukatlık Ortaklığı Attorney Partnership

Mimaride Şeffaflık

Şeffaf ve Açık Parlamento: Bundestag!

Yazan / Fotoğraflar: E.Oya Özarslan

Berlin'deki Alman Parlamento binası Bundestag, şeffaf, işlevsel ve çevreci tasarımıyla etkileyici bir yapı. Son zamanlarda mimaride şeffaflığı konu alan yaklaşımlar, Bundestag'ta olduğu gibi daha çok camı öne çıkarıyor. Toplumsal hayatın çeşitli alanlarında şeffaflığı ele alacağımız Yaşam bölümümüze, şeffaf mimarinin güncel bir örneği olan Bundestag'a yapılan gezinin notlarıyla başlıyoruz.

Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün 17. Genel Kurulu için Berlin'deyim. Genel Kurul ve öncesindeki çalıştaylar genelde çok yoğun olur ama buradayken kendime bir kaç saat ayırıp, ünlü Alman Parlamento binası Bundestag'ı mutlaka görmeyi planlıyorum. Bundestag binasını ilk görüşüm, ünlü mimar Sir Norman Foster'ın hayatını anlatan "Binanız Kaç Kilo, Bay Foster?" belgeseli dolayısıyla oldu. Çelik ve camı çok uyumlu bir şekilde

kullanan Norman Foster'ın tüm binalarına karşı özel bir hayranlığım olsa da, bu filmde özellikle Bundestag'tan çok etkilenmişim. Bundestag'ın yenilenen formunda eski Reichstag binasının ana yapısı tamamen ayakta duruyor, ancak Reichstag'ın yıkılan kubbesi yerini modern ve görkemli bir cam kubbeye bırakıyordu. Eski ve yeninin bu mükemmel uyumu, çelik, cam ve taşın olağanüstü harmonisi ve cam kubbenin her daim ışıklı, aydınlık görüntüsü doğrusu beni büyülemişti.

Birkaç günlüğüne geldiğim Berlin'de bu etkileyici binayı görmek için bir zaman yaratmaya kararlıydım. Bundestag'a girişin, en az iki gün önceden internet sitesi üzerinden alınacak bir randevuyla olduğunu öğrenmem işime yaradı. Önceleri birkaç saat beklemeyi gerektiren uzun kuyruklar oluşuyormuş, bugün

ise internetten randevu almadan Bundestag'ı ziyaret etmek mümkün değil. Bir öğlen yemeğini atlayacak ve bir sonraki çalışmaya biraz geç girecek şekilde bir program yaparak, kendime bir randevu aldım. Berlin'in mükemmel işleyen toplu taşıma sistemi sayesinde neredeyse 10 dakikada Bundestag'tayım.

Reichstag mı, Bundestag mı?

Bu tarihi bina, Berlin'in ünlü Brandenburg kapısına çok yakın bir yerde, geniş çim bir alanının ortasında anıtsal çehresiyle çok güçlü bir biçimde ziyaretçilerini karşılıyor. Her sene yaklaşık 3 milyon kişinin ziyaret ettiği Parlamento, tarihi dış yapısının korunduğu modern mimarisiyle Berlin'in en önemli çekim merkezlerinden biri haline gelmiş. Aynı zamanda, 1999'daki açılışından sonra yaklaşık 30 milyon ziyaretçiyle dünyanın da en çok ziyaret edilen parlamentosu konumunda.

Reichstag Binası olarak bilinen bu yapı, 1933 yılında komünist gruplarca gerçekleştirildiği iddia edilen bir kundaklama sonucu harap olmuş. Naziler'in özellikle Alman Komünist Partisi'ni yasaklamak için bu Reichstag yangını bizzat gerçekleştirdikleri de iddia edilmekte. Nazi dönemi boyunca parlamento olarak işlev görmeyen bina, savaş kararları, Naziler'in iç politika toplantıları ve parti propagandası için kullanılmış. İki Almanya'nın birleşmesinden sonra parlamentonun ilk kez sembolik olarak 1990 yılında toplanması üzerine restorasyona tabi tutulan Bundestag, 1999'da temelli bir şekilde parlamento binası olarak kullanıma açılmış. İlginç bir nokta da, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ortada herhangi bir "Reich" kalmamış olmasına rağmen birçok insanın binayı hâlâ Reichstag olarak adlandırması.

Binanın genel yapısı size bu tarihi şehrin hikayelerini hatırlatırken, içinde kurşun izleri olan bölümler ise olduğu gibi korunmuş halde. Bu projenin çıkış kaynağı eski Reichstag binasının tarihi atmosferinde yeni modern Alman Parlamentosu'nu işler hale getirmek ise, bu kesinlikle başarılmış diyebilirim.

Şeffaf ve İşlevsel Mimari

Binanın temel felsefesinin şeffaflık ve işlevsellik olduğunu hemen her yerde görebiliyoruz. Mimarideki şeffaflığın en önemli simgesi, ziyaretçilerin içini gezerek yatay rampalarla en tepeye kadar çıkabilecekleri cam kubbe. Cam kubbenin tam ortasındaki geniş bir alandan parlamento toplantıları izlenebiliyor, özellikle geceleri ve güneş ışığının çok parlak olmadığı günlerde parlamentoyu ve mavi koltuklarda oturan parlamenterleri görmek mümkün. Cam kubbenin ortasında koni şeklinde dizayn edilmiş ve 360 adet aynadan oluşan bir "Işık Heykeli" bulunuyor. Bu aynalardan yansıyan ışıklarla, gün ışığı doğrudan doğruya parlamentonun içerisine yansıtılıyor. Terasından 360 derecelik bir bakış açısına sahip olan kubbe, Berlin'i kuş bakışı görmeye de imkân tanıyor.

Norman Foster, binanın ve şehrin tarihi özelliklerini dikkate alarak, hemen her noktaya felsefi bir bakış açısı katmak için uğraşmış. Kubbenin içinde yatay biçimde yukarıya doğru dönen rampaların tasarımıyla, Nasyonal Sosyalizm'deki sistemin aksine, halkın hükümetin üzerinde olmasının sembolize edildiği anlatılıyor. Aynı zamanda cam kubbenin de Almanya'nın birleşmesini ifade ettiği belirtiliyor. Bundestag, Berlin'in Nazi geçmişinden sıyrılıp, demokratik birleşmiş Almanya'ya geçişinin yeni simgesi adeta.



Kronolojik olarak Reichstag

5 Aralık 1894 Mimar Paul Wallot tarafından 10 yıllık bir inşaat sürecinin ardından Reichstag'ın açılış töreni yapıldı.

9 Kasım 1918 Alman Sosyal Demokrat Parti'den (SPD) Philipp Scheidemann, Reichstag'ın bir penceresinden cumhuriyeti ilan etti. Aynı gün, imparatorluk şansölyesi prens Maximilian von Baden, kendi adına hareket ederek imparator 2. William'ın tahttan çekildiğini açıkladı.

27 Şubat 1933 Adolf Hitler'in iktidara yükselişinden kısa bir süre sonra Reichstag'da yangın çıktı. Bu yangın Almanya'daki parlamenter demokrasinin sonunu işaret eder bir nitelik taşımakta. Naziler Reichstag yangınına politik rakiplerin üzerine gitmek için bir bahane olarak kullandı.

Mayıs 1945 2. Dünya Savaşı sona erdi. Reichstag'ın tepesinde, Nasyonal Sosyalist Almanya'yı hezimete uğratmış Sovyet ordusunun kızıl bayrağı dalgalandı.

9 Eylül 1948 Sovyetler Birliği işgali altında olan Berlin'in 350.000'den fazla sakini Reichstag önünde toplandı. Oldukça hasarlı durumdaki Reichstag'ın önünde Berlin belediye başkanı Ernst Reuter ünlü konuşmasını yaptı: "Dünya halkları, ...şu şehre bir bakın."

13 Ağustos 1961 Bir bölümü Reichstag'ın hemen yanından geçmekte olan Berlin Duvarı inşa edilirken, Reichstag'ın restorasyonu ise tamamlandı; 1973'ten beri bina Alman tarihini sergiliyor ve parlamenter veya değil çeşitli gruplar için toplantı yeri niteliği taşıyor.

4 Ekim 1990 Birleşmiş Almanya tarafından seçilen ilk "Bundestag" (Almanya Federal Meclisi,) açılışı eski Reichstag binası önünde yapıldı.

20 Haziran 1991 Bonn'da bulunan Federal Meclis 320'ye 338 oyla Berlin'deki eski Reichstag binasını kullanma kararı aldı. Mimarlar arası düzenlenen bir yarışma sonucunda Sir Norman Foster'ın binayı yeniden inşa etmesine karar verildi. Mayıs 1995'te, büyük tartışmalar sonunda mahalli heyet, binanın tepesine cam bir kubbe ve buna entegre yürüyüş yollarının inşa edilmesine karar verdi.

24 Haziran - 6 Temmuz 1995 Christo ve Jeanne-Claude adlı iki sanatçı, Reichstag'ı kumaşla kaplayarak binanın beş milyon kadar turist çekmesini sağladı. Etkinliğin sonunda ise restorasyon çalışmaları başladı.

19 Nisan 1999 Reichstag'da teslim töreni yapıldı. Mimar Sir Norman Foster, Bundestag başkanı Wolfgang Thierse'e Reichstag'ın sembolik anahtarını verdi. 1999 yazında, Bundestag Bonn'dan Berlin'e taşındıktan sonra, 6 Eylül'de Bundestag'ın eski Reichstag binasındaki ilk oturum haftası başladı.

Çevreci bina Reichstag

Reichstag Binası ve çevresindeki Bundestag yapıları çevreye duyarlı, düşük enerji kullanan teknolojiler ile donatılmış. Bundestag ve federal hükümet tarafından formüle edilen enerji tasarrufu stratejisi, başarıyla yeni ve yenilenmiş binalar kompleksi içine dahil edilmiş.

Reichstag binasında, cam kubbenin merkezindeki 360 ayna güneş ışığını koni şeklinde binanın merkezine yansıtıyor.

Bu koni içerisinde gizlenmiş olan ısı geri kazanım sistemi, binanın ısıtılması için binanın merkezinden yükselen hava enerjisini kullanıyor. Binanın güneye bakan çatısında bulunan, toplam 300 metrekarelik güneş panelleri de temiz bir elektrik kaynağı olarak hizmet vermekte. Benzer fotovoltaik sistemler Paul Löbe ve Jakob Kaiser binalarının çatılarında da bulunmaktadır.

Çevre stratejisinin kalbindeki unsur ise parlamento kısmındaki merkezi kombine ısı ve güç jeneratörleri. Bu jeneratörler kolza bitkisinden elde edilen biodizel yakıt ile çalışmakta.

Trijenerasyon ilkesine uygun olarak, elektrik üretimi sonucunda ortaya çıkan ısı, parlamento binalarını ısıtmak için kullanılıyor. Bu teknoloji ile, parlamento binaları için gerekli olan elektriğin yaklaşık yarısı, ısınma ve soğutma gereksinimlerinin ise tamamı bu yolla karşılanmakta.

Çevre Dostu Bina

Çevre dostu binalar yapmakla ünlü Norman Foster, Bundestag'ta da enerji verimliliği esasına göre tasarımlar yapmış. Kubbenin içindeki aynalardan oluşan Işık Heykeli, gün ışığının mümkün olduğunca çok kullanımını sağlarken, çevredeki hareketli kalkanlar ise sıcak günlerde kapanarak cam kubbenin fazla ısınmasını engelliyor.

Kubbenin en üst katında yer olan havalandırma konisi ise tam bir tasarım harikası! Cam kubbenin tepesindeki 10 metrelik yuvarlak bir açıklık, koninin tam üstüne geliyor. Bu açıklık, yağın yağmur ve karın doğrudan koninin içine dökülerek, içeriden döşenmiş borularla dışarıya atılmasına izin veren bir şekilde tasarlanmış. Bu açıklık, aynı zamanda binanın içindeki ısınan, bayat havanın dışarı çıkmasını sağlarken, temiz havanın da binaya girmesine izin veriyor. Koninin çevresindeki koltuklar ise bu satırların yazarı gibi uzanıp gökyüzüne bakmak isteyen ziyaretçilere keyifli bir imkan sağlıyor.

Yenilenebilir enerjiler kullanan Alman Parlamentosu, aynı zamanda dünyanın en çevreci parlamentoları arasında. Binanın enerji tasarrufuna yönelik tasarımı sayesinde karbon emisyonunun %94 oranında azaltıldığı belirtiliyor. Ayrıca, binanın yakın gelecekte konvansiyonel enerji türlerini kullanmayı tamamen bırakarak, tümüyle yenilenebilir enerjiye geçmesi planlanıyor.

Açık Parlamento Demokrasinin Temelidir

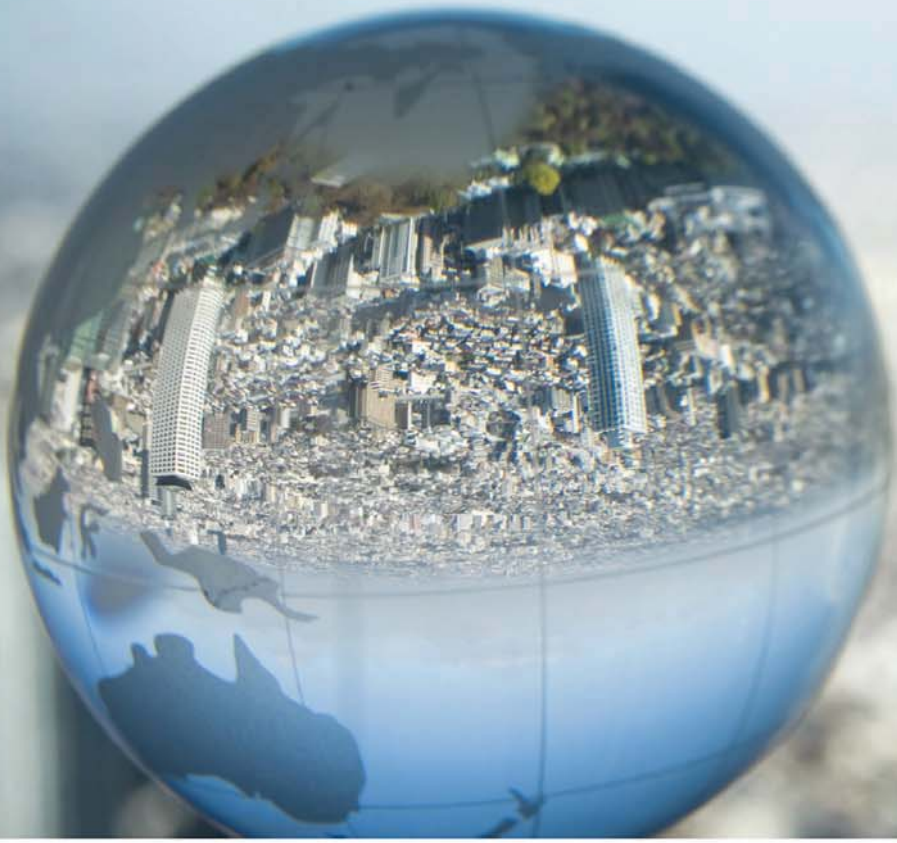
Şeffaflık, parlamentonun işleyişinde de önem verilen bir öge. Parlamento Ziyaretçi Servisi'nin sunduğu hizmetlerden birisi de meclis oturumunu izleme imkanı. Altı tribünden oluşan galeri, ziyaretçiler, gazeteciler, uzmanlar ya da arzu eden herkesin meclis oturumlarındaki canlı tartışmaları izlemesine olanak sağlıyor.

Ayrıca parlamento oturumları ve komisyon toplantıları, canlı olarak ve kesintiye tabi tutulmadan Parlamento TV'den yayınlanıyor. Parlamento TV'nin, tartışmalar ve röportajlarla bilgi sağlamaya devam eden yayınlarının 2002 yılına kadar giden bir de video arşivi bulunuyor.

Parlamentonun şeffaf ve açık bir yönetim ilkesine sahip olduğunun altını çizen Parlamento Başkanı Norman Lammert, "Bundestag herhangi bir devlet binası değildir" diyor. Açık Ev (Open House) olarak adlandırılan Bundestag, Alman demokrasisinin ve anayasal düzenin kalbi olarak nitelendiriliyor.

Parlamente demokraside şeffaflık ve açıklığın simgesi olarak tanımlanan Bundestag, sistemin açıklığı ve halkın erişimi felsefesini, mimarisiyle de hayata geçiren güzel bir bina.





Şeffaflığı destekliyoruz
We support transparency



Hindistan'ın İkinci Gandhi'si: Anna Hazare

Ülkesi Hindistan'da oldukça popüler bir figür olan Anna Hazare, 2011 yılında tüm dünyada ses getiren eylemiyle, yolsuzlukla mücadelenin küresel yüzü oldu.

Yazan: Murat Can Tonbil

Yolsuzluğun toplumsal bir olgu olduğu kadar, toplumsal bir hareketin odağı da olabileceğini gösteren Hazare'nin mesajlarından önce, bu noktaya kadar nasıl geldiğini görmek önemli. Anna Hazare'nin Kısa Yaşam Öyküsü Hazare'nin yolsuzlukla savaşının hikayesi, başından geçen başka savaşların hikayeleri ile başlıyor. 1962 yılında Çin-Hindistan Savaşı sırasında askere alınan Hazare, tam 12 yıl askerlik hizmeti yapıyor. Bu uzun süren askerlik hizmeti sırasında gördükleri ve başından geçenler sonrasında, 39 yaşında terhis olup, memleketinin yolunu tutan Hazare'nin aklında tek bir düşünce var; "Tanrı bir sebepten ötürü hayatta kalmamı istiyordu. Khem Karan savaş alanında tekrar doğdum ve yeni hayatımı insanlara hizmete adayacağım." Köyü Ralegan Siddhi'ye döndüğünde, köylüleri aşırı yoksulluk içerisinde, mahrumiyetin ve tehditkar bir ekosistemin elinde umutsuz halde buluyor. Toprağın ekilemeyecek halde olduğunu, yok edilen ormanlık arazilerin neden olduğu erozyon ve kuraklığında da etkisiyle tarımın bitme noktasına geldiğini, hastalık nedeniyle su kaynaklarının kullanılamaz durumda olduğunu görüyor. Aşırı derecede alkol tüketiminin, şiddet ve suç eylemlerinin günlük hayatın bir parçası haline geldiği Ralegan Siddhi'yi göre Hazare, insanlara hizmet etme düşüncesinin bir seçim değil, bir zorunluluk olması gerektiği kanaatine varıyor. Askerde kazandığı para ile vandalizm saldırısına uğramış köy tapınağını tamir etmeye başlayan Hazare, bu olayla beraber köyün dikkatini çekmeye başlıyor. Özellikle genç köylülerin yardımlarıyla tadilata devam eden Hintli aktivist, bu işbirliğini Tarun Mandal (gençlik örgütü) olarak örgütlü hale getirerek de ilk örgütlü mücadelesine başlıyor. Hazare, bundan sonra bir dizi reformun öncülüğünü yapıyor. Tarun Madal Örgütü ile

alkol tüketimini azaltmak için uğraşılıyor; buğday bankası, su yönetimi, süt üretimi gibi hayati reformlar gerçekleştiriyor. Ralegan Siddhi'yi şu anda Dünya Bankası tarafından sürdürülebilir kalkınma modeli olarak örnek gösterilen bir yer haline getiriyor.

Kırsal kalkınma yolundaki uğraşları esnasında yolsuzluğun yıkıcı etkilerine şahit olan Hazare, daha sonra mücadelesini yolsuzluğa karşı sürdürmeye karar veriyor ve yanında olan insanlarla beraber Yolsuzluğa Karşı Halk Hareketi'ni (Bhrashtachar Virodhi Jan Aandolan-BVJA) kuruyor. Bölgedeki orman memurları ve kereste tüccarları arasındaki rüşvete dayalı ilişkiye karşı başlattığı protesto sonucunda, yolsuzluğa bulaşmış memurların görevden uzaklaştırılmasına ve başka bölgeye transfer edilmelerine sebep oluyor. Böylece yolsuzluğa karşı ilk başarısını da kazanıyor. İlerleyen yıllarda mücadelesini ülke geneline taşıyan hareket, adı yolsuzluk skandallarına karışan iki Bakan'a karşı bir kampanyaya girişiyor. Hazare bu süreçte hakkında yapılan asılsız iddialar dolayısıyla 3 aylık bir hapis cezası olsa da, sonunda Bakanlar istifa etmek zorunda kalıyor.

Hazare'nin fikir önderliğinde başlatılan bir hareketin uğraşları sonucu, 2000'li yılların başında Maharashtra Eyaleti'nde bilgiye erişim hakkı ile ilgili bir kanun kabul ediliyor ve bu Kanun, 2005 yılında Hindistan'ın genelinde uygulanacak olan Bilgiye Erişim Hakkı Yasası'na temel teşkil ediyor. Hazare, 2004 yılında adı yolsuzluk olaylarına karışmış 4 bakanın istifası için, eylem şeklini değiştirerek açlık grevine başlıyor. Başladığı açlık grevinin sonucunda kurulan Komisyonun Raporu neticesinde 2 Bakan istifa etmek zorunda kalıyor. 2011: Lokpal Yasası Mücadelesi 2011 yılında Hindistan, yolsuzlukla mücadele hareketinde dünya genelinde eşine az



rastlanılan bir toplumsal hareketliğe ev sahipliği yaptı. Bu toplumsal hareketin önde gelen figürü olan Hazare, hem Hindistan hem de dünya kamuoyunda büyük yankı uyandırdı. Hazare'nin ikinci açlık grevini başlatmasına neden olan, Lokpal Yasası olarak bilinen yasa tasarısı görüşmelerinde hükümet ile bir uzlaşma sağlanamaması idi.

Lokpal Yasa tasarısı, yolsuzlukla mücadelenin "Ombudsmanlık" kurumunun da yardımıyla etkin bir şekilde yürütülmesi ilkesine dayanmakta. 1968 yılında tasarlanan yasa bir çok kez parlamentodan geçirilmeye çalışıldı, fakat her seferinde veto yedi. Bu yasa tasarısı, yolsuzlukla mücadele stratejilerinin sivil toplumdan gelen isimler ve hükümet yetkililerinin beraberliğinde oluşturulacak bir Komisyon tarafından belirlenmesini öngörüyor.

Hazare, ülke çapında bir desteği de arkasına alarak, tasarının yasallaşması için 2011 yılının Nisan ayında başlattığı kampanya ile büyük ses getirdi. İlham aldığı Gandhi'nin sivil itaatsizlik yöntemlerini başarılı sivil toplum aktivistleri Medha Patkar ve Arvind Kejriwal'in de yetenekleri ile birleştiren Hazare, kitlesel protesto gösterileri, yürüyüşler ve sosyal medya üzerinde de farkındalık ve iletişimin artırılması yolları ile büyük çapta bir direnişe yol açtı. Yeni Delhi'de ikinci kez açlık grevi kararı alan Hazare, grevin dördüncü gününde hükümetin hareketin tüm isteklerini kabul edeceğini açıklaması ile grevini sonlandırdı.

Hükümetin, Lokpal Yasası'nın tartışma sürecinde sivil temsilcilere pasif bir rol biçen, hareketin ön gördüğü cezaların çok altında caydırıcı önlemler öngören ve rüşvetin tanığı ve ihbarcılarını koruma sağlamayan taslağı kabul ettirmek istemesi üzerinde Anna Hazare ve diğer toplum temsilcileri masadan kalkarak, tartışma sürecini boykot etme kararı aldılar. Kabinenin sivil toplum temsilcileri tarafından "zayıflaştırılmış" olarak nitelendirdiği yasa tasarısının kabulün ardından Anna Hazare açlık grevini devam ettireceğini açıkladı. Fakat greve başlayacağı saatten hemen önce Gösteri ve Yürüyüş Kanunu'na muhalefetten tutuklandı. Protostestoların hedefi bu sefer Anna Hazare'nin tutuklanması idi. Baskılara dayanamayan Delhi polisi yedi gün sonra Hazare'yi salıverdi, fakat Hazare, hükümet tarafından yasa tasarısı tekrar gözden geçirilinceye kadar açlık grevini sürdüreceğini açıkladı. Polis gibi hükümet tarafını da yaptığı sivil direniş ile dize getiren Hazare, tasarının tekrardan gözden geçirilmesini sağlayarak, "yarı kazanılmış" bir zafer ile grevini sonlandırdı. Yolsuzlukla mücadele ve hesap verilebilirliğin sağlanması alanında verdiği hizmetlerle 30 yıla 11 ödül sıdıran Anna Hazare, mücadelesine tamiratını yaparak başladığı tapınakta yaşamını sürdürüyor. 74 yaşında olan Anna Hazare "yarı kazanılmış" olarak nitelendirdiği mücadelesini halen sürdürmektedir.

Şeffaflığa Çağrı Merkezi

Yolsuzlukla Mücadelede
Yalnız Değilsiniz

Hazırlayan: Şehriban Tunçbilek



Şeffaflık Derneği, yolsuzluk gibi hayati bir konuda vatandaş inisiyatifini güçlendirmek amacıyla 11 Ekim 2010 tarihinde Şeffaflığa Çağrı Merkezi'ni kurdu. Dernek, Şeffaflığa Çağrı Merkezi ile yolsuzluk mağdurlarının kendi hak mücadelelerini aramalarına yardımcı olarak, bireylerin karar verici mekanizmaları işletmeleri ve böylelikle demokratik sürece katılmalarını teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Bununla birlikte Merkez yolsuzlukla mücadelede toplumsal bilinci artırmayı, günlük hayatımızda bizi her an her yerde tehdit eden güvensizliği, eşitsiz ve haksız uygulamaları gerek kamu, gerekse özel sektör ve sivil toplum örgütleri ile birlikte çalışarak en aza indirmeye çalışmaktadır.

Vatandaşlarımız merkezimize ücretsiz olarak sabit hatlardan **0800 211 12 12** ve cep telefonlarından **0 212 219 26 14** numaralı hattımızdan

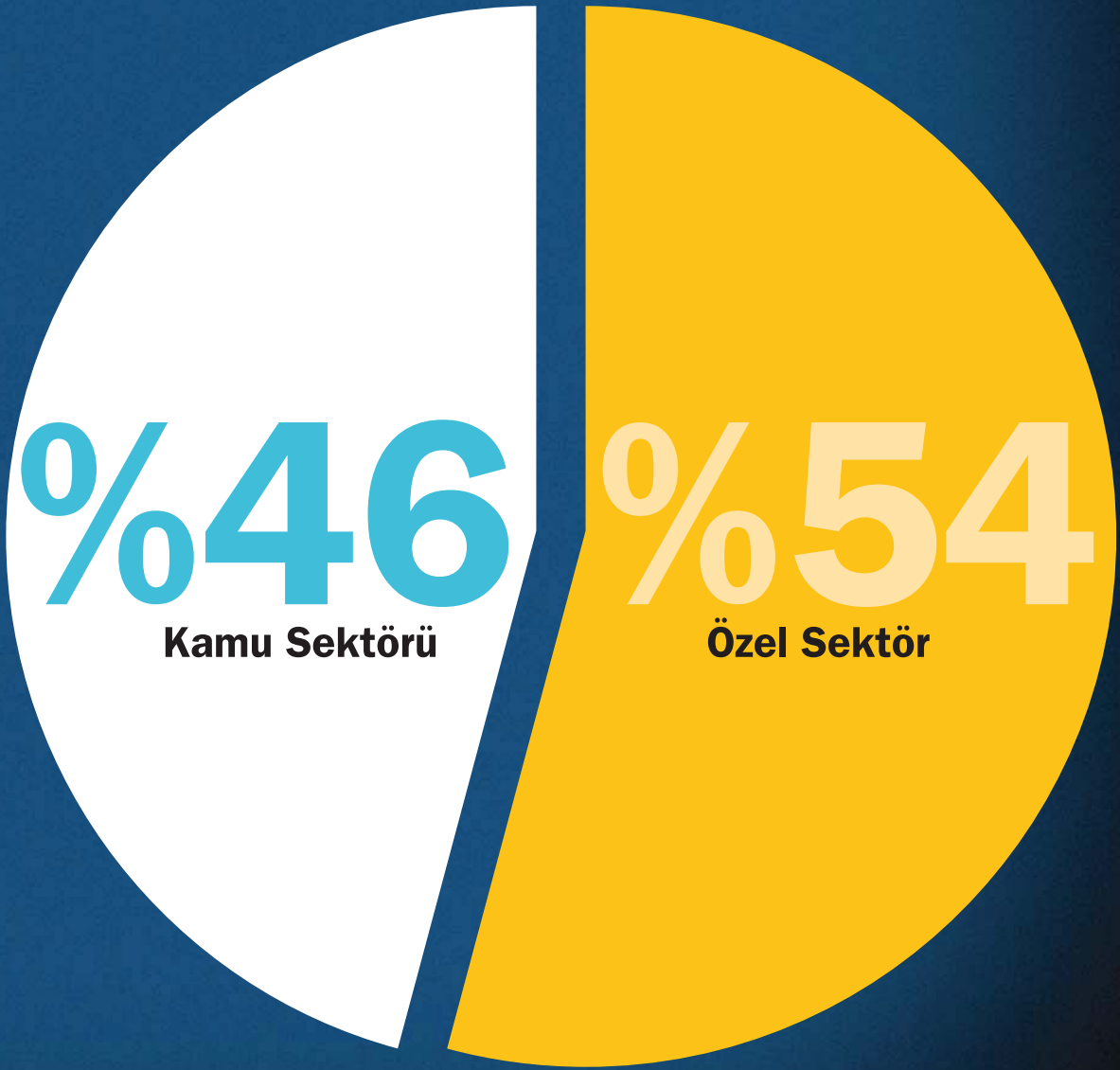
ulaşabilmektedirler. Hizmete geçtiğimiz 14 Ekim 2010'dan bu yana, kısıtlı imkânlar ile gerçekleşen medya tanıtım çabaları sonucu Şeffaflığa Çağrı Merkezi, telefon ve e-posta yoluyla yaklaşık 1212 çağrı almış ve bu çağrılardan temel haklar ya da yolsuzlukla mücadele ile ilgili olarak bizi arayan yaklaşık 105 kişiye ücretsiz bilgi desteği sunmuştur.

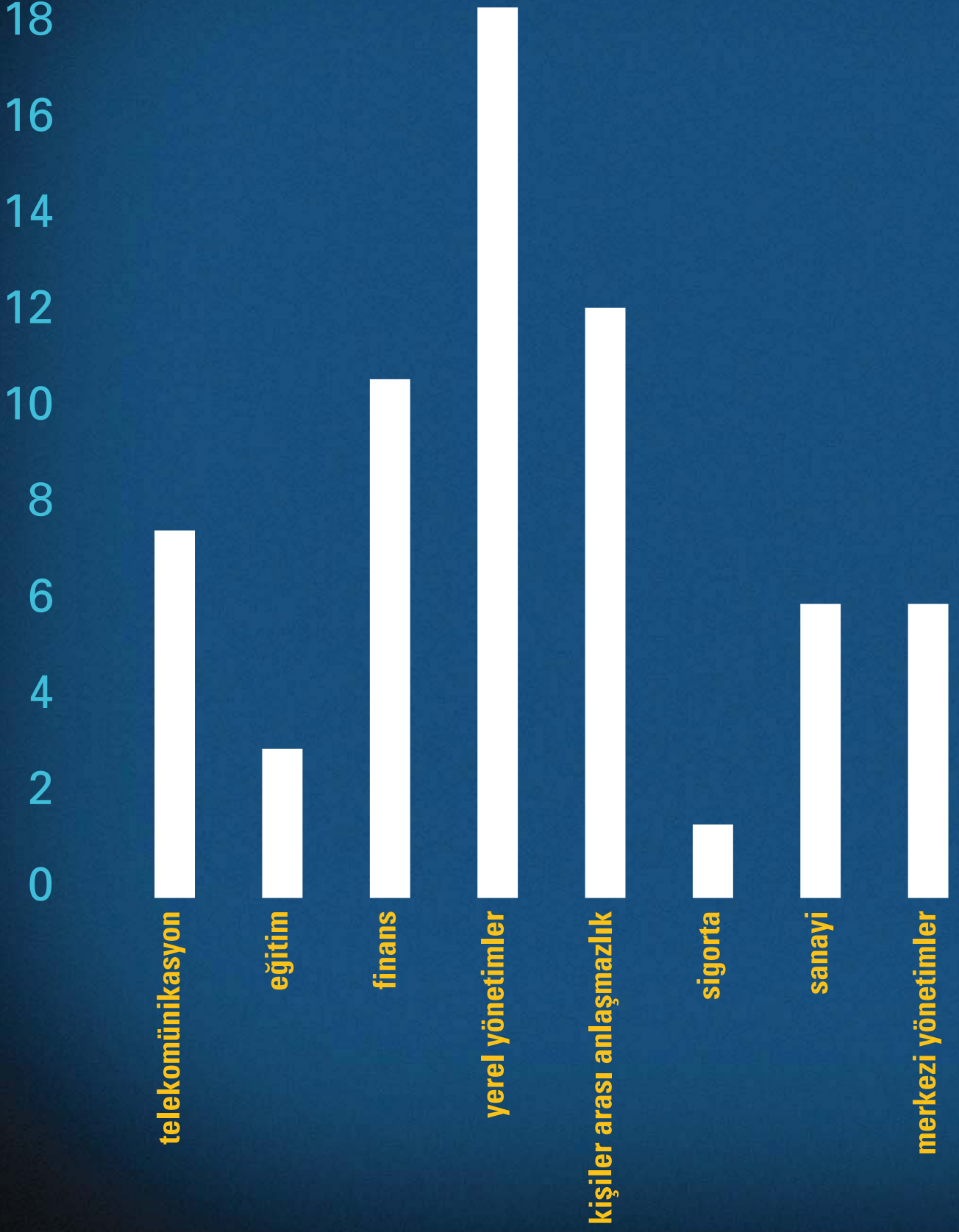
Gelen çağrılarının çoğunluğu şikâyet niteliğindedir, merkezin verdiği hizmetler ve farklı konularda bilgi almaya yönelik aramalar da olmuştur.

Şikâyet içeren çağrılarının genel profiline baktığımızda en fazla şikâyet alan sektör yüzde 54'le özel sektör olurken, şikâyetlerin yüzde 46'sı da kamu sektörü ile ilgili olmuştur. En çok şikâyet alan kurumlar yerel yönetimler, finans ve telekomünikasyon sektörü ile merkezi yönetimler olmuştur. Şikâyet konularına göre sınıflandırdığımızda, en çok bilgi edinme, çalışma hayatına ilişkin yaşanan haksız durumlar ile tüketici hakları öne çıkmaktadır.

Çalışma hayatına ilişkin yaşanan haksız durumlar, dolandırıcılık olarak nitelendirilebilecek adli vakalara ilişkin şikâyetlerin yanı sıra tüketici haklarına ilişkin şikâyetler de merkez tarafından takip edilmiş ve vatandaşlarımıza bildirimleri ile ilgili destek verilmiştir.

Arayanların % 46'sı
Kamu Sektöründen,
% 54 ise Özel Sektörden
şikayetçi



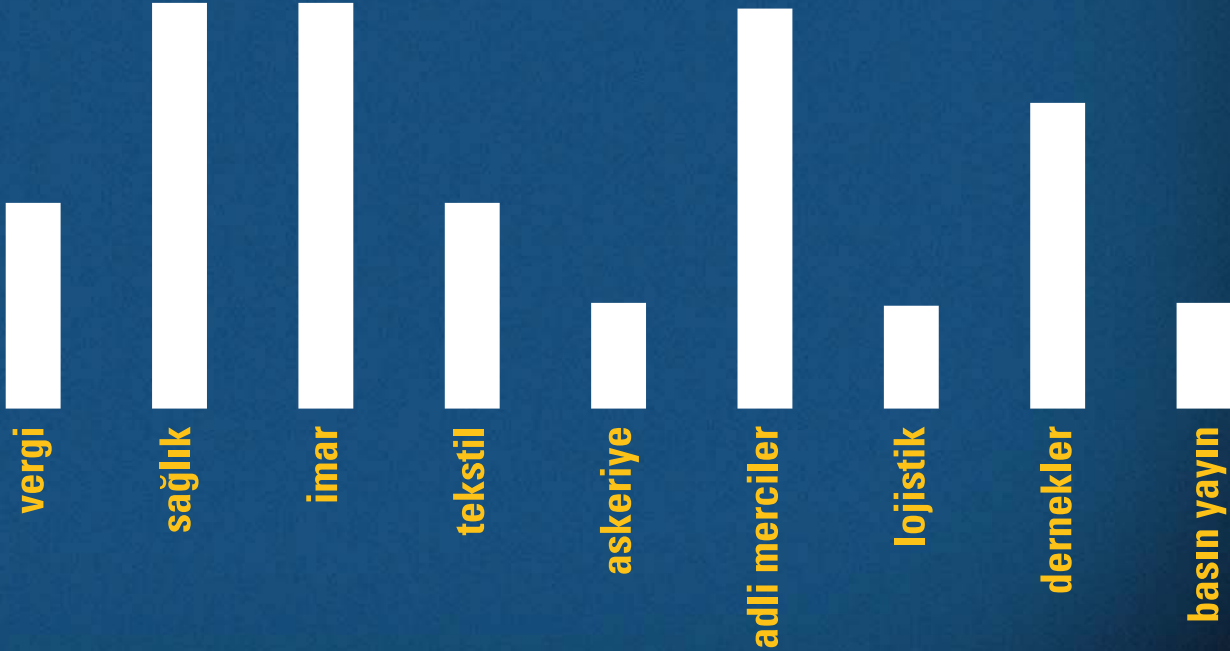


Çağruların % 18'i Yerel Yönetimler hakkında oldu

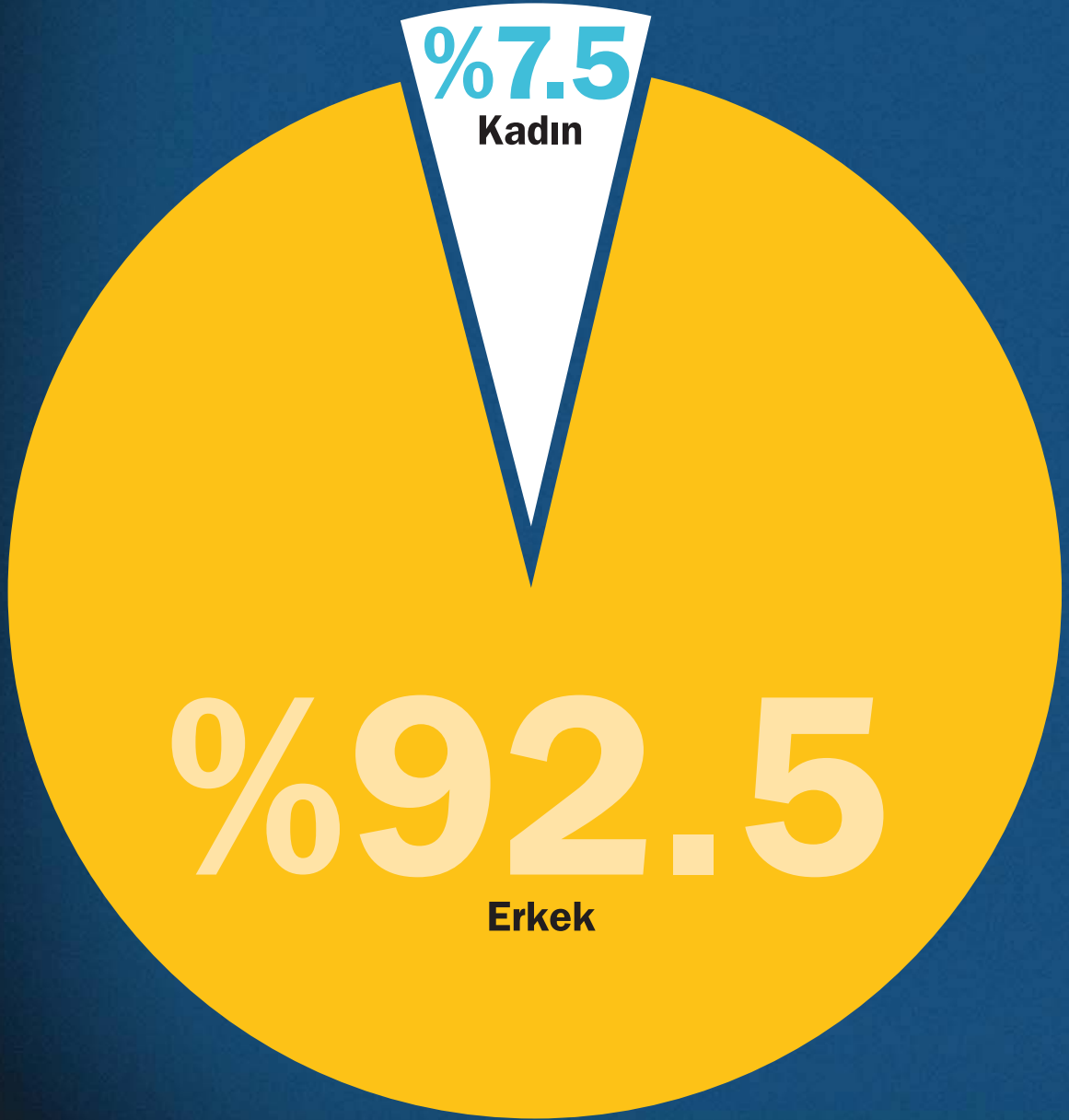
Bildirimlerin içeriği çeşitlilik göstermektedir. Merkez Bankası'nın 2009 yılı döviz kurunu öğrenmek isteyen vatandaşlarımızdan, belediye'deki satın alma ile ilgili ihalelerin tanidiklara verilmesine; Tunus'ta Türk inşaat şirketinde çalışan bir işçinin sigortası ödenmediği için kızını ameliyat ettirememesinden, özel sektörde çalışan bir yöneticinin ihbarcı / whistleblower olarak şirketteki naylon fatura bildirimine kadar çok çeşitli

bildirimler alan merkezimiz çalışanları vatandaşımızın her sorusunu uzmanlar yardımıyla cevaplamıştır.

Yukarıda göze çarpan örneklerini saydığımız bildirimler dışında eğitim, imar hukuku, ihale uygulamalarına dair sorunlar; mülkiyet hakları, kişiler arası anlaşmazlık, ruhsat ve denetim sorunları, vergi, sağlık, gümrük uygulamaları ve adli mercilerle ilgili şikâyetler de merkezimize ulaşmıştır.



Çağruların ezici bir çoğunluğu yüzde 92,50'lik oranla erkekler tarafından yapıldı



Şikâyetlerin cinsiyet dağılımına baktığımızda ise çağrılarının ezici bir çoğunluğunun yüzde 92,50'lik oranla erkekler, yüzde 7,5 oranında da kadınlar tarafından yapıldığı dikkat çekmektedir.

Kamu kurumları ve diğer sivil toplum örgütleri ile işbirliği felsefesi çerçevesinde, gelen şikâyetlere müdahil olmadan, şikâyet sahibi kişilerin hakları ve yapabilecekleri konusunda temel bilgiler vererek ilgili devlet kurumları, tüketici örgütleri ve gerektiğinde baroların adli yardım servislerine yönlendirmeler yaptık. Bu süreçte kamu kurumları ile işbirlikleri de kurmaya çalıştık. Yolsuzluk sorununun tek taraflı yaratılmadığı inancıyla, İstanbul'da 9 belediye ve İstanbul ve Ankara Valiliği Etik Komisyonları ile görüştük. Valilikler olası işbirliklerine hazır olduklarını bildirirken, belediyeler bu konuda çekimser davranıp işbirliği taleplerimizi önemsemediler. Buna karşılık Kamu Görevlileri Etik Kurulu 2013'te başlayacak projeleri için Şeffaflık Derneği'ni paydaşlardan biri olarak seçti. İstanbul dışında Adana, Bursa, İzmir, Van, Diyarbakır, Trabzon ve Ankara'da konferans ve paneller düzenledik. Ziyaret ettiğimiz şehirlerdeki Sanayi ve Ticaret Odaları, belediyeler, kent konseyleri ve farklı sivil toplum örgütleri ile bir araya gelerek şeffaflık, hesap verebilirlik gibi konular hakkında

birikimleri bir araya getirerek katılımcılara Şeffaflığa Çağrı Merkezi'ni tanıttık. Bu bağlamda vatandaşlarımızın gerek kamuda gerekse özel sektörde karşılaştıkları yolsuzluk türleri ve usulsüzlük uygulamalarına karşı izleyebilecekleri mücadele yöntemleri ve temel hakları konusunda bilgi verdik. Kamu görevlileri, akademisyenler ve sivil toplum örgütleri temsilcilerinin konuşmacı olarak yer aldığı panellerimizde ise zaman zaman üzerinde sıkça durulan şeffaflık, iyi yönetim ve hesap verebilirlik kavramlarının hem devlet kurumlarındaki hem de vatandaşlar düzeyindeki etkisi üzerinde çalıştık.

Şeffaflığa Çağrı Merkezi'nin vatandaş ve temel haklar odaklı hizmeti devam edecektir.



Rüşvetle karşılaştığınızda, kimseleri arayamadığınızda bizi arayın; haklarınızı öğrenin.
Yolsuzluk ve usulsüzlüğü görmezlikten gelmeyin.

ŞEFFAFLIK 
DERNEĞİ

Türk Ceza Kanunu'nda Rüşvet Suçu

Volkan Gültekin



Hukuk köşesinde bu ay yolsuzluk deyince akla ilk gelen "Rüşvet" suçunu ele alıyoruz. Bu yazımızda rüşvet suçunun temel unsurları ile 5237 Sayılı Yasa ile 01.06.2005 yılında yürürlüğe giren yeni Türk Ceza Kanunu ("Yeni T.C.K.") ve 765 Sayılı Eski Türk Ceza Kanunu ("Eski T.C.K.") arasındaki düzenleme farklarını belirtmeye çalışacağız.

Eski T.C.K.'da 211. Maddesi ve devamı maddesi ile basit ve nitelikli olmak üzere iki ayrı halinde düzenlenmiş olan Rüşvet suçu, Yeni T.C.K. 252. Maddesinde Rüşvet başlıklı bölümde sadece rüşvet suçunun nitelikli halini düzenlemiştir. Ancak; bu durumun bu başlık altında düzenlenmemiş olan basit rüşvet suçunun artık cezasız kalacağı yanılmasına yol açmaması gerekir. Basit rüşvet suçu Yeni T.C.K.'da artık Görevi Kötüye Kullanma suçunun düzenlenmiş olduğu 257. Maddenin üçüncü fıkrası ile düzenlenmiş bulunmaktadır.

Rüşvet suçunun tanımını öncelikle yapmak gerekirse, Yeni Kanun'un asıl olarak neyi amaçlamış olduğunu daha net görebiliriz. Yeni T.C.K.'nın 252. Maddesinin 3. Fıkrası ile Rüşvet suçunun tanımı; "Rüşvet, bir kamu görevlisinin, görevinin gereklerine aykırı olarak bir işi yapması veya yapmaması için kişiyle vardığı anlaşma çerçevesinde bir yarar sağlamasıdır." bu şekilde

yapılmıştır. Bu maddede tanımlanan rüşvet suçlaması içerisinde görevinin gereklerine uygun bir işin yapılması için kendisine veya başkasına yarar sağlamak olarak tanımlanabilecek olan basit rüşvet, madde metinde görüleceği üzere rüşvet suçu kapsamında sayılmamıştır. Yeni T.C.K.'nın 252. Maddesi ile tanımlanan rüşvet suçunda, aslında Eski T.C.K.'da 212. Madde ile Rüşvet Suçu içerisinde düzenlenmiş olan "Kanun ve nizam hükümlerine göre yapmak zorunda olduğu şeyi yapmak veya yapmamak zorunda olduğu şeyi yapmamak için rüşvet alan veya bir vaat veya taahhüt kabul eden kimseye dört yıldan on yıla kadar ağır hapis cezası verilir." şeklinde tanımlanmış olan basit rüşvet suçu, bu şekilde tanım dışında tutulmuş bulunmaktadır. Yeni T.C.K.'da Görevi Kötüye Kullanma suçu şeklinde düzenlenen basit rüşvetin tanımına bakıldığında ise "İrtikap suçunu oluşturmadığı takdirde, görevinin gereklerine uygun davranması için veya bu nedenle kişilerden kendisine veya bir başkasına çıkar sağlayan kamu görevlisi, (Değişik ibare: 6086 - 8.12.2010 / m.1) "bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile" cezalandırılır." şeklinde düzenlenmiş olduğunu ve bunun da Eski T.C.K.'daki basit rüşvet tanımlamasına uygun olduğunu görebiliriz.

Yine Eski T.C.K.'nın 211. Maddesinin 2. Fıkrasında "Cürmün, yapılması gereken işin yapılmaması veya yapılmaması gereken işin yapılması için işlenmesi halinde faile beş yıldan oniki yıla kadar ağır hapis cezası verilir." şeklinde nitelikli rüşvet suçu düzenlenmiş olduğunu dikkate alırsak, bu şekliyle Yeni T.C.K.'nın 252. Maddesi ile tanımı yapılmış olan suçla aynı tanıma sahip olduğu açık olarak görülmektedir.

Cezalar

"Rüşvet alan kamu görevlisi, **dört yıldan oniki yıla kadar hapis** cezası ile cezalandırılır. Rüşvet veren kişi de kamu görevlisi gibi cezalandırılır. Rüşvet konusunda anlaşmaya varılması hâlinde, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur." Yeni Kanun'unun bu şekildeki düzenlemesi ile nitelikli rüşvet suçuna 4 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası öngörmüş olduğu görülmektedir. Bu sayede Eski T.C.K. ile 5 yıldan 12 yıla kadar ağır hapis cezasını öngören nitelikli rüşvet suçunun alt sınırı 4 yıla düşürülmüş ve ağır hapis uygulamasına yer verilmemiştir. Yeni

T.C.K.'nin Rüşvet (nitelikli rüşvet suçu açısından) lehe kanun olduğu tespit etmek gerekir.

Ancak basit rüşvet olarak adlandırabileceğimiz Görevi Kötüye Kullanma suçunda 8 Aralık 2010 tarihinde bir değişiklik yapılmış olup, bu değişiklik ceza hadlerinde düşme şeklinde gerçekleştirilmiştir. Buna göre Yeni T.C.K.'nin 257. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında yer alan "kazanç" ibareleri "menfaat", birinci fıkrasında yer alan "bir yıldan üç yıla kadar" ibaresi "altı aydan iki yıla kadar", ikinci fıkrasında yer alan "altı aydan iki yıla kadar" ibaresi "üç aydan bir yıla kadar" ve üçüncü fıkrasında yer alan "birinci fıkra hükmüne göre" ibaresi "bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile" şeklinde değiştirilmiştir. Bu şekliyle "kazanç" ibaresi yerine "menfaat" ibaresinin değiştirilmiş olmasının ileri bir adım, ancak, ceza haddelerinin mümkün olduğunca düşürülmüş olmasını ise caydırıcılık açısından geriye yönlü bir adım olarak değerlendirebiliriz.

Rüşvet Veren ve Aracılık Eden açısından Yeni düzenlemenin Değerlendirilmesi;

Eski T.C.K.'nin 213. Maddesi "211 inci maddede gösterilen kimselere yapmaya mecbur oldukları şeyi yapmamaları veya yapmamaya mecbur oldukları şeyi yapmaları için rüşvet vaat veya teklif eden veya veren kimseye kanun ve nizamaya aykırılığın derecesine ve istenilen şeyin kısmen veya tamamen yapılmış olup olmamasına göre dört yıldan oniki yıla kadar ağır hapis cezası verilir." şeklindeki düzenlemesi ile nitelikli rüşveti teklif eden, vaat eden veren kişiye de alana verilen cezanın benzeri ceza verileceği düzenlenmiştir. Cezanın farkı ise alt sınırının 5 yıldan değil 4 yıldan başlamasıdır. Yeni T.C.K.'nin bu konudaki düzenleme farkı ise; rüşvet veren kişinin de kamu görevlisi gibi cezalandırılması şeklindedir. Yani rüşvet verenin 4 yıldan 12 yıla kadar ceza alması muhtemeldir. Yeni kanunun bir diğer farkı da Rüşvet

konusunda anlaşmaya varılması hâlinde, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolünacak şekilde 252. Maddenin düzenlenmiş olmasıdır. Eski Kanun'un 213. Maddesinin son fıkrası ise



"Haklı bir hususun temini için rüşvet veren veya başka yararlar temin eden kimseye, verdiği para veya temin ettiği menfaatin on katı ağır para cezası verilir." şeklindeki düzenleme ile Yeni Kanun'un aksine motive amaçlı dahi olsa verilen rüşvet açısından Yeni Kanun'un 257. Maddesinin 3. Fıkrası ile "İrtikap suçunu oluşturmadığı takdirde, görevinin gereklerine uygun davranması için veya bu nedenle başkasına çıkar sağlayan kamu görevlisi, (Değişik ibare: 6086 - 8.12.2010 / m.1) "bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile" rüşvet verenin cezasının düzenlenmemiş olduğu görülmektedir. Yeni Kanun'un bu zaafı, yani motive amaçlı olarak; yapılması gereken işin yapılması, yapılmaması gereken işin yapılmaması için rüşvet verilmesi halinde rüşvet verenin bu eylemini cezasız bırakmaktadır. Bunun sonucunda da kanun koyucu tarafından kamu görevlilerinin gerektiği gibi görevini yapması için hizmet alıcıları tarafından verilen vergiler dışında da motive edilmesini özgür bıraktığı hatta hizmet alıcıları bu konuda zımnen yüreklendireceği düşünülebilir.

Yeni T.C.K.'nin bu düzenlemesi rüşvet anlaşmasının yapılmış olmasının

suçun gerçekleşmesi için yeterli sayılmış olması nedeniyle rüşvete aracılık edenin de fail gibi olarak cezalandırılacağı açıktır. Eski Kanun'un 216. Maddesi ile aracılık edenini "

Rüşvete aracılık eden kimse, rüşveti veren ve alandan hangisinin vasıtası ise onun suç ortağı sayılır." Düzelemeyen görüldüğü üzere rüşveti alan veya verenden hanginin vasıtası ise onun suç ortağı saymıştır. Yeni Kanun'un bu haliyle bu ayrımı ortadan kaldırmaktadır.

"Memur" "Kamu Görevlisi" Dışındaki kimselerin de suçun faili olabileceği hususuna Dair Yenilik.

Öncelikle yeni kanun uygulaması ile "memur" kavramı yerine "kamu görevlisi" tanımına yer verilmiş olmasının memnun edici ileri bir düzenleme olduğunu söylemek gerekir. Yeni T.C.K.'nin tanımlar başlıklı 6. Maddesinin c fıkrasında "Kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi," olarak tanımlanmış olduğunu tespit etmek tüm değerlendirmelerimiz açısından faydalı olacaktır.

Eski T.C.K.'da sadece "memur" olanlar için özgü suç olarak ve yine suçun faillerinden birisinin memur olması şartı ile memurlara rüşvet vaat veya teklif eden veya veren kimseye

rüşvet uçundan ceza öngörülmekteyken, Yeni T.C.K.' da artık kanunun sistematığı açısından suçun faillerinden birisinin memur olma şartı yerine kamu görevlisi olması şartı getirilmiş olduğunu belirtmek gerekmektedir. Bu sistematığın yol açtığı yeni durum ise; Yeni T.C.K.'nin 252. Maddesi' nin 4. Fıkrasında ve 5. Fıkrasındaki düzenlemelerde kendisini göstermektedir. Yeni T.C.K. ile Rüşvet suçunun uygulama alanı, memur olan kimseye rüşvet verilmesiyle sınırlı tutulmayıp, kamu görevlisi veya kamu görevlisi olmayan belli görevlerdeki kişiler açısından da genişletilmiştir. Yeni T.C.K.'nin 252. Maddesinin 4. Fıkrasının "Birinci fıkra hükmü, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu kurum veya kuruluşlarının ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının iştirakiyle kurulmuş şirketler, bunların bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar, kamu yararına çalışan dernekler, kooperatifler ya da halka açık anonim şirketlerle hukukî ilişki tesisinde veya tesis edilmiş hukukî ilişkinin devamı sürecinde, bu tüzel kişiler adına hareket eden kişilere görevinin gereklerine aykırı olarak yarar sağlanması hâlinde de uygulanır." şeklindedir. Bu düzenleme ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu kurum veya kuruluşlarının ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının iştirakiyle kurulmuş şirketler, bunların bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar, kamu yararına çalışan dernekler, kooperatifler ya da halka açık anonim şirketlerle hukukî ilişki tesisinde veya tesis edilmiş hukukî ilişkinin devamı sürecinde, bu tüzel kişiler adına hareket eden kişilere görevinin gereklerine aykırı olarak yarar sağlanması halinde de rüşvet suçuna ilişkin hükümler uygulanacaktır.

Yabancı Bir Ülkedeki Kamu Görevlisine Rüşvet Vermek Artık Suçtur!

Eski T.C.K.'nin 211. Maddesinin son fıkrasında; (Ek fıkra: 02/01/2003 - 4782 S.K./2. md.) "Yabancı bir ülkede

seçilmiş veya atanmış olan, yasama veya idari veya adli bir görevi yürüten kamu kurum veya kuruluşlarının memur veya görevlilerine veya aynı ülkede uluslararası nitelikte görevleri yerine getirenlere, uluslararası ticari işlemler nedeniyle, bir işin yapılması veya yapılmaması veya haksız bir menfaatin elde edilmesi veya muhafazası amacıyla, doğrudan veya dolaylı olarak birinci fıkranın öngördüğü menfaatlerin teklif veya vaat edilmesi veya verilmesi de rüşvet sayılır." şeklindeki düzenlemesi, **Yeni T.C.K.'nin 252. Maddesinin 5. Fıkrası;** "Yabancı bir ülkede seçilmiş veya atanmış olan, yasama veya idari veya adli bir görevi yürüten kamu kurum veya kuruluşlarının memur veya görevlilerine veya aynı ülkede uluslararası nitelikte görevleri yerine getirenlere, uluslararası ticari işlemler nedeniyle, bir işin yapılması veya yapılmaması veya haksız bir yararın elde edilmesi veya muhafazası amacıyla, doğrudan veya dolaylı olarak yarar teklif veya vaat edilmesi veya verilmesi de rüşvet sayılır." şeklindeki düzenlemesi ile devam ettirilmiş ve yabancı kamu görevlilerine rüşvet verilmesi hali için de ceza öngörülmüştür. Tabi ki buradaki rüşvet olgusu, yazının başında bahsetmiş olduğumuz üzere; yeni kanunun rüşvete ilişkin tek düzenlemesi olan yapmakla yükümlü olunan bir işin yapılmaması veya yapılmaması gereken bir işin yapılması hali için verilen menfaat (nitelikli rüşvet) içindir. Yeni kanun motive amaçlı olarak yani, yapılması gereken bir işin ya da yapılmaması gereken bir işin yapılmaması için verilen rüşvetin bu madde düzenlemesi itibari ile yurt içinden farklı olarak yurtdışında gerçekleşmesi halinde suç olarak cezalandırmayacaktır. Çünkü bu rüşvet tipi görevi ihmal T.C.K. 257/3 Md. kapsamında Görevi Kötüye Kullanma Suçu kapsamında düzenlenmiştir. Görevi Kötüye Kullanma Suçunun ise yurt dışında bu şekilde gerçekleşmesi halinde ceza öngörülmemektedir.

2003 yılı değişikliği ile bu düzenlemeye yer verilmiş olmasının nedeni; 17 Aralık 1997 tarihinde, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu otuz ülke tarafından Paris'te

imzalanmış ve Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Teşkilâtı (OECD) üyesi 10 ülkenin onay belgelerini tevdi etmeleri ile 15 Şubat 1999 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunan "Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvetin Önlenmesi Sözleşmesi" hükümlerinin uygulanmasına imkan tanınmış olmasıdır. Bunun devamında da Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından 01.02.2000 tarih ve 4518 sayılı Kanunla söz konusu Sözleşmenin onaylanmasını ülkemiz açısından uygun bulunmuştur. Son olarak da Bakanlar Kurulu'nun 9.3.2000 tarih ve 2000/385 sayılı Kararı ile Sözleşme onaylanmıştır.

Eski kanunun bu fıkra düzenlemesinde görüleceği üzere; yeni kanundan farklı olarak "fıkranın öngördüğü menfaatlerin teklif veya vaat edilmesi veya verilmesi de rüşvet sayılır" düzenlemesi ile rüşvetin hem nitelikli hem de basit halinin yurt dışında gerçekleşmesi halinde suç sayılmış olmasıdır. Kanun koyucunun rüşvetin basit halini rüşvet suçu başlıklı bölümde düzenlemeyerek, Yeni Kanun'un 257. Maddesinin 3. Fıkrasında düzenlemiş olması nedeniyle bu suçun yurt dışında gerçekleşmesi halinde neden cezasız bırakmış olduğu tarafımızdan anlaşılabilir. Bunun uluslararası rekabette yerli firmalara rekabet avantajı sağlamak amaçlı olarak düzenlemede yer verilmemiş olması halinde, bu durumun kanunun gerekçesine belirtilememiş olduğu da hukukun genel ilkeleri açısından açıktır. Bu subjektif değerlendirmemizin yanında, bu düzenlemenin uluslararası daha geniş hali olan yolsuzluğa ilişkin 9-11 Aralık 2003 tarihlerinde Meksika'nın Merida kentinde imzaya açılan "Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi"nde (United Nations Convention Against Corruption), ülkemiz heyetinin yoğun çabalarıyla, onbir suç arasında "özel sektörde zimmet" suçu da, ilk defa, yolsuzluk çeşitleri arasında sayılmıştır. Bu toplantıda ülkemizin önderliğinde zimmete ilişkin bu değişikliğin sözleşmede yer almasına rağmen, rüşvete ilişkin düzenlemenin iç hukukta neden bu şekilde eksik bırakılmış olması anlaşılabilir.


"KAYIT PARASI"

BAZEN

KAYDA

GEÇMEZ!

Rüşvetle karşılaştığınızda, kimseleri arayamadığınızda
bizi arayın; haklarınızı öğrenin.
Yolsuzluk ve usulsüzlüğü görmezlikten gelmeyin.

 Bu proje, AVRUPA BİRLİĞİ tarafından finanse edilmekte ve
ŞEFFAFLIK DERNEĞİ tarafından yürütülmektedir.

ŞEFFAFLIK
DERNEĞİ



Cep telefonundan aramak için:
(0-212) 219 26 14

www.seffaflik.org

Aut

Yazan: Özlem Özhabeş



Oyun futbolda şike üzerine yazılmış bir metin. Anlatı, şike çarkının en alt katmanı kapı bekçilerinin hikayesinden başlayarak kulüp yönetimi ve borsa ilişkilerine kadar yayılıyor.

Bir stad kapısının bekçilerinin mikrokosmosundan makro kosmosa doğru açılan halkalar... Tribünlerden yükselen basit bir yönetim istifa sloganının nasıl bir kasırgaya yol açacağı, holiganların cep telefonu batarya çubuklarının bile yönetim tarafından önemsendiği, 'tribünde canım feda olsun sana' diye bağırırken bunun bir tezahürattan ibaret olmadığı, gerekirse o canın borsada bir kaç puan için çok da düşünülmeden harcanabileceği üzerine güçlü, bazı tercihler yapılmış olsa çok daha güçlü olabilecek bir oyun.

Aut hakkında bir şey yazacaksam her halde öncelikle en bariz olandan bahsetmek doğru olacak. Oyun Türkçe'de seyrettiğim, bir jargonu bu kadar ustaca kullanan ilk oyun diyebilirim. Kapı beklemek, semt, lokal, leman, sipsi... Oyunun bütün öğeleri bizi İstanbul'da bir futbol kulübünün taraftar çevresinin içine çekiyor. Bu Türkçe yazılan oyunlarda çok karşılaşılmayan cinsten bir ustalık ve detaylı bir bilginin ürünü. Bu bilginin böyle ustaca kullanımı bütün küfür kıyametle beraber oyunun içine seyirciyi ilk anda çekiyor. Ve tabii ki bu çekim büyük bir beklentiye yol açıyor... dürüst, hemen

Aut Eylül ayından beri Tiyatro Sıfırnoktaiki'nin sahnesi İkinci Katta sahneleniyor.

Yazan Alper Kul & Özgür Özgülgün

Yöneten Eyüp Emre Uçaray

Yardımcı Yönetmen Heves Duygu Tüzün

Oynayanlar Ferit Kaya, Erkan Kolçak Köstendil, Taner Ölmez, İhsan Ceylan, Sinan Arslan, Ömer Güneş, Volkan Çolpan, Eren Dinler, İncinur Daşdemir

Reji Asistanı Eylem Eylül İkizler .

Oyun Asistanları Selen Lun, Yalçın Bayram, Sevdâ Baş

Dövüş Koreografı Şafak Başkaya

Dekor - Işık Tasarım Ece Öz

Müzik Tasarım Erkan Kolçak Köstendil & Ersen Kutluk

Fotoğraflar Ece Öz

Afiş Tasarım Sinem Demir

'buralı' diyebileceğimiz, sert bir hikaye. Yukarıda da söylediğim gibi oyun stadyum kapısından şike dünyasına açılıyor. Kapıyı bekleyen iki holigan yukarıdan gelen emirle takımlarının kalecisini, kaçırılmak üzere bir yerden bir yere naklediyor. Bu açılış oyunun ortasına kadar beni merakla sahneye bağladı. Oyun ilk andan itibaren bütün karakterleri sürekli karar vermeye zorlayan bir yapıya sahip. Tabii ki metnin bu yapısı sahneye koyanı, karakterlerin bu kararları veriş sebeplerini sahneleme dramaturjisiyle an be an desteklenmek zorunda bırakıyor. Özellikle merkez karakter Zehir'in her dönüşümü oyunu başka bir sokağa sokuyor. Bu noktada Zehir'in sistemle kurduğu ilişkinin biçimi büyük önem kazanıyor. Oyunda bu çok net anlaşılıyor ve dolayısıyla bizim onun hakkında ne düşüneceğimize karar vermemiz zorlaşıyor. Zehir hayattan tokat yemiş milyonlardan biri, kaderini zaten değiştiremez ve bu yüzden mi kolpa? Hiç mecbur olmadığı halde mi o kadar kan dökülüyor? Yoksa gerçekten sadece kötülükten mi öğreniyor? Öncelikle burada bir tercih yapılması, eğer yapıldıysa bunun berraklık kazanması gerektiğini düşünüyorum.

Oyunda beni tercihler konusunda en çok düşündürülen ve aslında toplumsal olanla ve canı yananlarla ne kadar dürüstçe ilgilenildiğiyle ilgili soru sordurtan durum, Oswald'ın ölüp

eğer kulüp yönetiminin borsada bir kaç puan yükseltmek için aşağıyı hiç düşünmeden adi bir suç işlemesi ve bunun sonucu olarak takımına bağlı bir kaç kişinin hayatlarının sona ermesi veya kökten değişmesi üzerine ise, olayın kapı kilidi Oswald'ın hayatı sırf o milyon dolarlık anlaşmalar imzaladığı için mi önemsenmiyor? Ya da zaten bir iki kişi öldükten sonra üçün beşin hesabını yapmamaya mı başlıyoruz? Sahnelemedeki bu tercihin oyunun toplumsal yanının ortaya çıkması açısından çok tayin edici olduğunu düşünüyorum. Şöyle ki bu uğurda ziyan edilen her can önemli olmadığında -tıpkı savaşta veya çatışmada iki taraftan da kaybedilen her can gibi- oyununun baktığı dünyaya karşı perspektifi daralıyor. Böylece sahneleme aslında güncel medyaya veya sokakta yapılan politik dedikoduya yaklaşabiliyor. Bir de bunun üstüne oyunda kulüp yöneticisi klişe bir "patron" figürü olarak karşımıza tekerlekli sandalyesinde piposunu tüttürerek (bu benim hayal ürünüm olabilir), yüzünü de göstermeden çıkınca neredeyse degecek kadar yaklaştığımız oyunun dünyasından daha önce izlediğimiz bir Amerikan filmi esprisine itiliveriyoruz. Bu kayma bana ister istemez medyada bilinçli bir şekilde uygulanan, güçlüyü güçle işaret etmekten

sakınan ıskalamaları ve teğet geçmeleri hatırlatıyor. Oyunun temel hikayesi ve sahnelemesi bu kadar sağlam ve tanıdıkken bu belirsizliğe bırakılmışlık ister istemez 'tüh be' dedirtiyor.

Sahnelemeyle ilgili ufak bir ayrıntıyı söylemeden geçemeyeceğim; sahnelemede ve dilde kullanılan hiper gerçekçi üslubun tam orta yerinde oyuncular Kavuklu ve Pişekar gibi dönenmeye başlayınca çok gerekli olduğunu düşünmediğim bir yabancılaşma yaşanıyor. Beni ilk görüşte gülümseten bu tercihin, oyuncular açık alandalar mı kapalı alandalar mı, nereden nereye neyle gidiyorlar gibi sorular cevapsız kaldıkça sahneyi zayıflattığını düşünüyorum. Seyirciye doğru açılıp kapanan ve tepesi giyotini andıran kapı ve bir kaç telle çok basitçe çözülmüş dekor hem işlevsel hem oyunu yansıtıyor. Oyucular, özellikle Sarı'yı oynayan Ferit Kaya, metne, karakterlere ve aralarındaki ilişkiye hakim, kendilerine güvenli bir oyunculuk sergiliyorlar.

İkinci kat'ta her hafta oynayan oyunun tarihleri için grubun facebook sayfasına veya www.sifirnoktaiki.com'a bakılabilir. Bence hemen izlenmeli!





**Şeffaflığı
Destekliyoruz**

We support transparency

AKUGUR
HUKUK BÜROSU

www.akugurlaw.com

"BIÇAK PARASI"NI


DUYUNCA
KİMSENİN
AĞZINI

BIÇAK AÇMAZ!

Rüşvetle karşılaştığınızda, kimseleri aramadığınızda

bizi arayın; haklarınızı öğrenin.

Yolsuzluk ve usulsüzlüğü görmezlikten gelmeyin.

 Bu proje, AVRUPA BİRLİĞİ tarafından finanse edilmekte ve ŞEFFAFLIK DERNEĞİ tarafından yürütülmektedir.



SEFFAFLIK
DERNEĞİ

Cep telefonundan aramak için:
(0-212) 219 26 14

www.seffalik.org



Şeffaflık Derneği
19 Mayıs Mahallesi
Operatör Raif Bey Sokak
Niyazi Bey Apt No:30 D:5
Şişli, İstanbul

Tel: (0212) 240 52 81
Faks: (0212) 240 52 81

www.seffaflik.org
www.seffafgundem.org
editor@seffaflik.org

ŞEFFAFLIK 
DERNEĞİ